

ТРЕНДОВИ

Q1

ТРЕНДОВИ

Трендови, I квартал 2022.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5

Одговара: Миладин Ковачевић, директор

Уредник: Катарина Станчић

Рукопис припремили:

Горан Катић (Макроекономске прогнозе, Цене)

Марина Павловић и Сања Брадарић (Бруто домаћи производ)

Катарина Станчић (Грађевинарство, Спољна трговина, Унутрашња трговина, Индустијска производња, Туризам)

Јасмина Јотев (Индекс економске климе, Регионалне економске асиметричности, Тржиште рада, Зараде)

Милош Павловић (Пољопривреда)

Лектура: Емилија Бацковић, Богдана Милошевић

Дизајн и припрема за штампу: Одељење за развој, припрему и визуелизацију статистичких аутпута

УВОД

Републички завод за статистику, као главни произвођач и дисеминатор статистичких података, објављује велики број саопштења, индикатора, билтена и др. Мноштво публикација често ствара конфузију међу корисницима, који, с друге стране, употребљавају статистичке податке како би проценили своје перформансе и ускладили их са другим економским субјектима и кретањима.

Будући да велики број корисника, осим ускостручних, није ни статистички, ни економски едукован, разноликост података код њих може изазвати збуњеност, неразумевање и погрешну процену приоритета, што често резултира отпором према информацијама.

С обзиром на то да је статистички систем веома комплексан и генерализован, дизајниран тако да задовољи специфичне супсекторске потребе за информацијама, у модерном друштву је неразумевање статистичких података честа појава. Информисање објављивањем „сувопарних“ статистичких података корисницима често није довољно, пошто даје само парцијалну слику о макроекономији. Конкретно, показало се да традиционални начини приказивања података (табеле, саопштења итд.) не омогућавају брзо разумевање социоекономске стварности и не успевају да пренесу кључну поруку, нарочито када је број података велики.

Имајући у виду све наведено и пратећи светске тенденције у приказивању статистичких података, као и интересовања стручне јавности, редизајнирани *Трендови*, традиционално, доносе заокружене кварталне и годишње податке, али коришћењем новог концепта приказивања најважнијих економских сигнала путем модерних и напреднијих графичких решења за презентовање и дисеминацију.

Издање за први квартал 2022. доноси преглед најважнијих економских кретања у овом периоду: Бруто домаћи производ, Индустријска производња, Грађевинарство, Спољна трговина, Унутрашња трговина, Цене, Тржиште рада, Зараде, Туризам, Индекс економске климе и Регионалне економске асиметричности. Приказано је и кретање пољопривредне производње, тј. индикатори који су актуелни за текући период и који се могу пратити на месечном нивоу – сточарска производња (производња конзумног крављег млека у млекарама и клање стоке у кланицама), цене пољопривредних производа и спољнотрговинска размена пољопривредних производа.

Будући да цене хране и енергената врше јаке инфлаторне притиске на раст индекса потрошачких цена, у овом издању су обрађене са посебном пажњом.

Стандардно, приказане су и прогнозе кретања у појединим областима у наредном периоду, добијене применом ARIMA прогностичких модела (у деловима: Индустрија, Унутрашња трговина и Спољна трговина). Сет композитних водећих индикатора, који имају могућност да са високим нивоом поузданости предвиде конјунктурна кретања и буду у функцији краткорочне прогнозе, приказан је у делу Макроекономске прогнозе.

Коронавирус је још увек присутан, а његов утицај се најбоље може сагледати преко сета показатеља у вези са тржиштем рада, које приказујемо и у овом издању *Трендова*.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију – укупно.

САДРЖАЈ

1. Макроекономске прогнозе	7
2. Бруто домаћи производ	15
3. Индустијска производња	17
4. Грађевинарство	21
5. Спољна трговина	26
6. Унутрашња трговина	34
7. Цене	37
8. Тржиште рада	40
9. Зараде	46
10. Туризам	50
11. Индекс економске климе	53
12. Регионалне економске асиметричности	59
13. Пољопривреда	64

1. МАКРОЕКОНОМСКЕ ПРОГНОЗЕ

Развијени систем композитних водећих индикатора РЗС-а предњачи циклусима привредне активности, у просеку, за један до највише два квартала и, у комбинацији са економетријским моделима, омогућава квантитативну евалуацију динамике годишње стопе раста привредне активности у кратком року. У наставку ће бити презентована фамилија водећих индикатора по секторима и одговарајуће прогнозе.

1.1. ПРОГНОЗА ГРАЂЕВИНСКЕ АКТИВНОСТИ СРБИЈЕ¹

Међугодишњи пад БДВ-а грађевинарства у Q1 2022. (-5,3%) био је одређен падом вредности у изградњи цевовода, комуникационих и електричних водова, стамбених зграда и сложених индустријских грађевина. Најважнија актуелна градилишта у Q1 2022. била су: ауто-пут Београд – јужни Јадран (деоница Прељина–Пожега); Моравски коридор; модернизација пруге Београд – Нови Сад; производни погон Тојо тајерс у Инђији и неколико стамбено-пословних комплекса у Београду и Новом Саду.

Табела 1.1. Остварене и прогнозиране међугодишње стопе раста БДВ-а грађевинарства (%)

	2020				2021				2022	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Стварне вредности	23,6	-0,5	-15,0	-7,8	16,1	14,6	15,7	10,9	-5,3	-
Прогнозиране вредности (ГРИПАС индикатор)	18,0	-9,5	-5,6	-20,7	-2,7	38,0	26,2	16,8	0,1	3,8
Релативно одступање стварних вредности од прогнозираних, % (апсолутне вредности)	2,4	6,4	13,1*	14,6*	21,1*	14,7*	8,2	5,1	5,7	-

⚠ Напомена: Релативно одступање стварних вредности од прогнозираних за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора). Прогнозиране вредности наведене у табели објављене су у претходним бројевима *Трендова*. Иако су у 2019. години стварне вредности ажуриране навише, задржана су одступања стварних података у односу на прогнозирана, која су била измерена у моментима израде прогноза, с обзиром на то да се прогнозе дате у прошлости не могу ревидирати. Апсолутне вредности представљају ненегативне вредности.

¹ Како је већ наведено у ранијем броју *Трендова* (Q1 *Трендови* 2021), почев од друге половине 2020, дошло је до знатног утицаја неких ирегуларних фактора на кретање БДВ-а грађевинарства који се нису могли приписати ни сезонским компонентама ни тренд компоненти, као ни кретању „сателитских варијабли“ (варијабли повезаних са грађевинарством). Издвојена ирегуларна компонента (на основу X-13 ARIMA алгоритма) БДВ-а грађевинарства управо указује на значај ове компоненте и у опсервацијама за Q1 2021. и Q2 2021. (када је, између осталог, и дошло до највећег одступања у односу на дате прогнозе). Овакве околности значајно су усложиле прогнозу БДВ-а грађевинарства и највише су последица (већ наведеног) накнадног методолошког обухвата одређених реализованих грађевинских радова у поступку обраде резултата извештајних јединица, који у моменту израде прогноза нису били доступни.

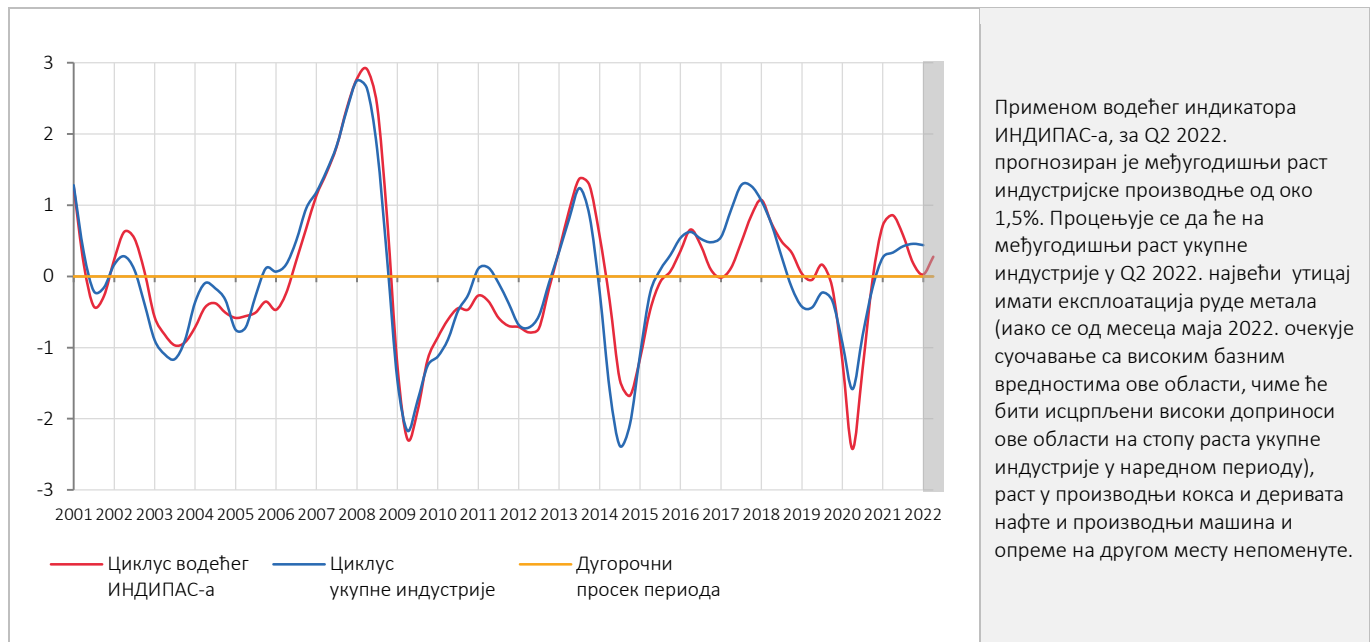
Табела 1.2. Структура доприноса годишњој стопи раста БДВ-а грађевинарства

	2020				2021				2022			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
БДВ грађевинарства, годишња стопа раста, %	23,6	-0,5	-15,0	-7,8	16,1	14,6	15,7	10,9	-5,3	-	-	-
Зграде, п. п.	7,6	-1,0	1,7	0,2	7,5	3,5	3,4	4,7	-3,1	-	-	-
<i>Стамбене зграде</i>	<i>0,3</i>	<i>-0,6</i>	<i>3,2</i>	<i>1,5</i>	<i>5,5</i>	<i>0,9</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,6</i>	<i>-3,7</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Нестамбене зграде</i>	<i>7,3</i>	<i>-0,4</i>	<i>-1,5</i>	<i>-1,4</i>	<i>1,9</i>	<i>2,6</i>	<i>3,8</i>	<i>4,1</i>	<i>0,6</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Остале грађевине, п. п.	15,9	0,5	-16,6	-7,9	8,6	11,1	12,3	6,2	-2,2	-	-	-
<i>Саобраћајна инфраструктура</i>	<i>4,0</i>	<i>0,8</i>	<i>-7,5</i>	<i>-3,6</i>	<i>5,4</i>	<i>11,7</i>	<i>12,4</i>	<i>12,1</i>	<i>2,8</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Цевоводи, комуникациони и електрични водови</i>	<i>11,2</i>	<i>0,2</i>	<i>-11,2</i>	<i>-7,6</i>	<i>0,9</i>	<i>-2,3</i>	<i>0,6</i>	<i>-4,3</i>	<i>-4,1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Сложене индустријске грађевине</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>	<i>2,6</i>	<i>1,5</i>	<i>1,1</i>	<i>-0,6</i>	<i>-2,2</i>	<i>-1,3</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Остале непоменуте грађевине</i>	<i>0,9</i>	<i>-0,5</i>	<i>1,9</i>	<i>0,7</i>	<i>0,8</i>	<i>0,5</i>	<i>0,0</i>	<i>0,6</i>	<i>0,4</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Допринос БДВ-а грађевинарства годишњој стопи раста БДП-а, п. п.	0,9	0,0	-1,0	-0,6	0,7	0,8	0,9	0,7	-0,3	-	-	-

1.2. ИНДУСТРИЈСКИ ИНДИКАТОР ПРИВРЕДНЕ АКТИВНОСТИ СРБИЈЕ – ИНДИПАС

Графикон 1.1. Поређење циклуса водећег индикатора ИНДИПАС-а и физичког обима укупне индустрије, изравнати и стандардизовани подаци, одступање од просека периода (%)

Табела 1.3. Остварене и прогнозиране међугодишње стопе раста БДВ-а укупне индустрије (%)

	2020				2021				2022	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Стварне вредности	4,1	-7,8	3,2	1,4	4,0	15,3*	2,3*	4,2	1,9	-
Прогнозиране вредности (ИНДИПАС)	3,2	-10,0	1,0	2,0	3,6	19,0	0,1	1,0	-3,0	1,5
Релативно одступање стварних вредности од прогнозираних, % (апсолутне вредности)	1,1	2,3	2,2	0,5	0,4	4,6	2,5	3,3	4,8	-

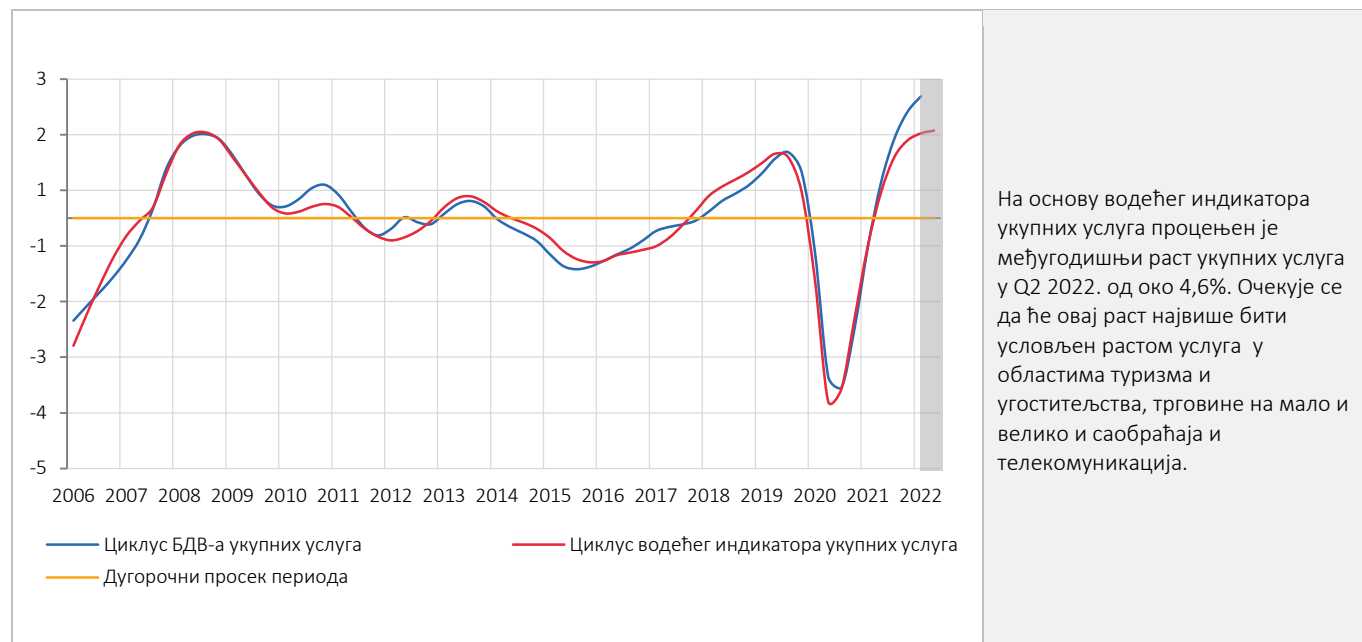
⚠ Напомена: Релативно одступање стварних вредности од прогнозираних за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора). Прогнозиране вредности наведене у табели објављене су у претходним бројевима *Трендова*. Апсолутне вредности представљају ненегативне вредности.

*Званични подаци за физички обим укупне индустрије од маја до септембра 2021. значајно су ажурирани навише на крају септембра месеца, што у моменту израде прогноза није било урађено. Ово је последица методолошких корекција услед накнадног укључивања нових извештајних јединица, пре свега у области рударства (експлоатација руде бакра и злата у руднику Чукару Пеки, кинеске фирме Зиџин), производњи ауто-делова и корекције резултата из наведених месеци већ укључених извештајних јединица у областима текстилне производње и производње осталих металних производа осим машина. Сходно томе, пошто се прогнозиране вредности не могу ажурирати у прошлости, задржана су одступања прогнозираних вредности у односу на реализоване (на основу којих су прогнозе и рађене), а које су важиле пре него што су промене у реализованим вредностима наступиле.

1.3. ВОДЕЋИ ИНДИКАТОР УКУПНИХ УСЛУГА СРБИЈЕ

Графикон 1.2. Поређење циклуса водећег индикатора укупних услуга и БДВ-а укупних услуга, изравнати и стандардизовани подаци, одступање од просека периода (%)

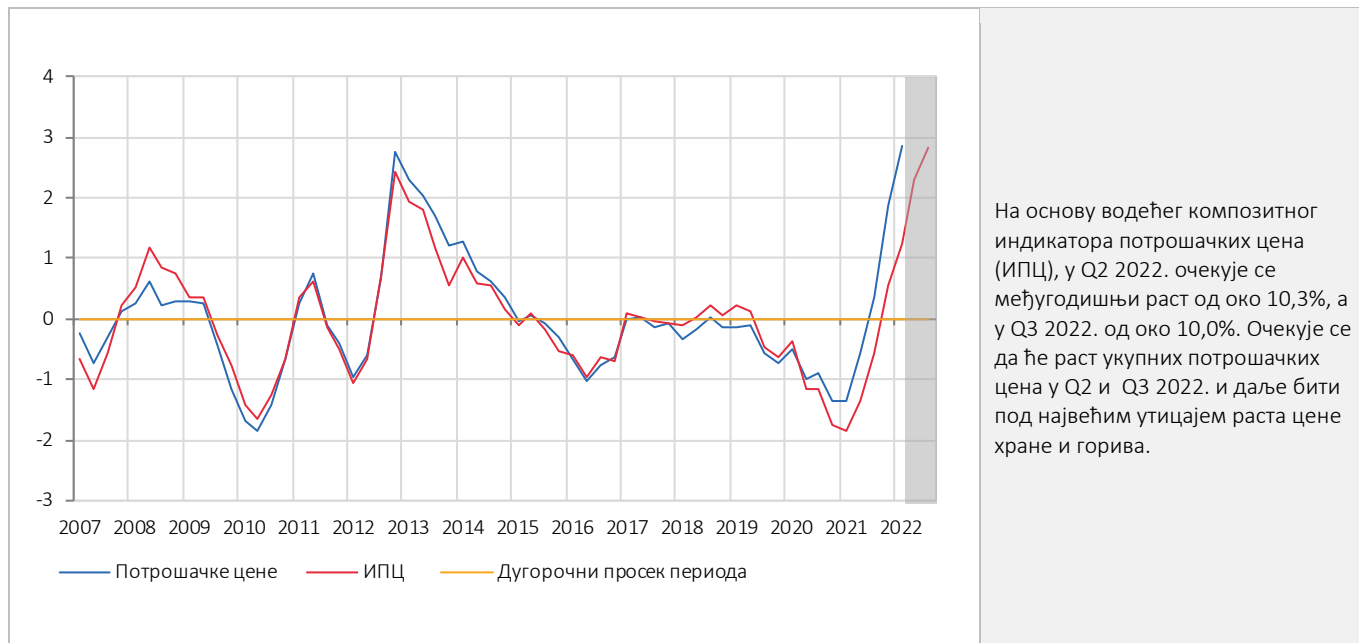
Табела 1.4. Остварене и прогнозиране међугодишње стопе раста БДВ-а укупних услуга (%)

	2020				2021				2022	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Стварне вредности	5,2	-6,8	-1,8	-1,0	1,0	14,4	10,3	9,0	6,1	
Прогнозиране вредности	4,3	-5,0	-0,5	-2,0	-1,5	14,7	9,5	9,2	7,4	4,6
Релативно одступање стварних вредности од прогнозираних, % (апсолутне вредности)	0,6	2,1	1,6	0,7	2,4	0,3	0,7	0,2	1,2	-

⚠ Напомена: Релативно одступање стварних вредности од прогнозираних за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора). Прогнозиране вредности наведене у табели објављене су у претходним бројевима *Трендова*. Апсолутне вредности представљају ненегативне вредности.

1.4. МОДЕЛ ПРОГНОЗЕ ПОТРОШАЧКИХ ЦЕНА РЗС-а

Графикон 1.3. Поређење циклуса композитног водећег индикатора потрошачких цена (ИПЦ) и укупних потрошачких цена на мало у Србији, изравнати и стандардизовани подаци, одступање од просека периода (%)

Табела 1.5. Водећи композитни индикатори прогнозе укупних потрошачких цена за Q2 2022 и Q3 2022. (%)

Међугодишња стопа раста	Индикатор цене горива (ИПЦ-Г) ¹	Индикатор цене хране и безалкохолних пића (ИПЦ-Х) ²	Индикатор цене дувана (ИПЦ-Д) ³	Укупне потрошачке цене (ИПЦ) ⁴
Q2 2022	24,3	15,6	6,4	10,3
Q3 2022	24,1	14,4	6,2	10,0

¹ ИПЦ-Г представља пондерисан композитни водећи индикатор који садржи информације о кретању најзначајнијих показатеља који утичу на цену горива у Србији, и у свом кретању предњачи цени горива и мазива у Србији за око два месеца. Индикатор обухвата: светску цену сирове нафте типа „брент“, вредност фјучерса *WTI* сирове нафте (типа *Cushing Oklahoma*), просечну цену америчке сирове нафте *WTI* (при првој куповини са нафтних поља), валутни однос долара према евр, залихе у производњи сирове нафте на територији Србије и увоз нафте и нафтних деривата у Србију.

² Анализом кретања цене хране у Србији изведен је композитни водећи индикатор цене хране (у ознаци ИПЦ-Х), чији је основни циљ прогноза цене хране у наредна три месеца. Детаљном анализом великог броја варијабли издвојено је неколико са најбољим водећим прогностичким својствима на цену хране у Србији: хармонизовани индекс цена хране у Мађарској, просечна откупна цена производа произвођача ратарства, увоз сектора производње прехранбених производа, увоз млека, млечних производа и јаја, залихе свежег говеђег и телећег меса и индекс малопродајних цена целокупне корпе поврћа.

³ Индикатор цене дувана је формиран на основу кретања акциза на дуван и произвођачких цена дувана за домаће тржиште, која су се показала као најбоља у процени варијабилитета цене дувана и дуванских производа у Србији.

⁴ Прогноза кретања потрошачких цена на мало у финалној фази представља интегрисање претходно добијених резултата водећих индикатора малопродајних цена анализираних група производа: горива (ИПЦ-Г), хране и безалкохолних пића (ИПЦ-Х) и дувана (ИПЦ-Д). Другоетапном, композитном и пондерисаном агрегацијом добијених горе описаних водећих индикатора изведен је нов композитни водећи индикатор (у ознаци ИПЦ), који за циљ има прогнозу потрошачких цена на мало за један до два квартала унапред.

Табела 1.6. Одступање реализованих вредности укупних потрошачких цена од њихових прогноза

Међугодишња стопа раста, %	2020				2021				2022			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Потрошачке цене, реализоване вредности	1,8	1,0	2,0	1,6	1,4	3,2	4,4	7,3	8,7	-	-	-
<i>Прогнозиране вредности, један квартал пре реализације</i>	<i>1,9</i>	<i>0,7</i>	<i>1,8</i>	<i>1,9</i>	<i>1,3</i>	<i>2,9</i>	<i>3,7</i>	<i>7,3</i>	<i>8,5</i>	<i>10,3</i>	-	-
<i>Прогнозиране вредности, два квартала пре реализације</i>	<i>1,2</i>	<i>1,2</i>	<i>1,0</i>	<i>2,8</i>	<i>2,0</i>	<i>2,1</i>	<i>3,6</i>	<i>4,3</i>	<i>7,5</i>	<i>10,0</i>	-	-
Прогнозиране вредности, један квартал пре реализације, одступање од реализације, апсолутне вредности, %	0,1	0,3	0,2	0,3	0,1	0,3	0,7	0,0	0,2	-	-	-
Прогнозиране вредности, два квартала пре реализације, одступање од реализације, апсолутне вредности, %	0,5	0,2	0,9	1,2	0,6	1,1	0,8	2,9	1,1	-	-	-

⚠ Напомена: Релативно одступање стварних вредности од прогнозираних за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал поузданости индикатора). Прогнозиране вредности наведене у табели објављене су у претходним бројевима *Трендова*. Апсолутне вредности представљају ненегативне вредности.

1.5. МОДЕЛ ПРОГНОЗЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ – СИСТЕМ АГРИПАС² („мајски сценарио“)

Применом система АГРИПАС (модел биљне и сточарске производње), а на основу прелиминарних и оцењених параметара оба модела у тзв. **мајском сценарију**, процењена је **годишња стопа раста БДВ-а пољопривредне производње** за 2022. годину **од око 6,5%**. У 2022. години се очекује раст БДВ-а биљне производње од око 9,5% и пад сточарске производње од око -1,2%. На основу добијених резултата **мајског сценарија** модела АГРИПАС, допринос БДВ-а сектора пољопривреде годишњој стопи раста БДП-а у 2022. години био би око 0,4 п. п.

Табела 1.7. Поређење прогнозираних и реализованих годишњих стопа раста БДВ-а пољопривреде

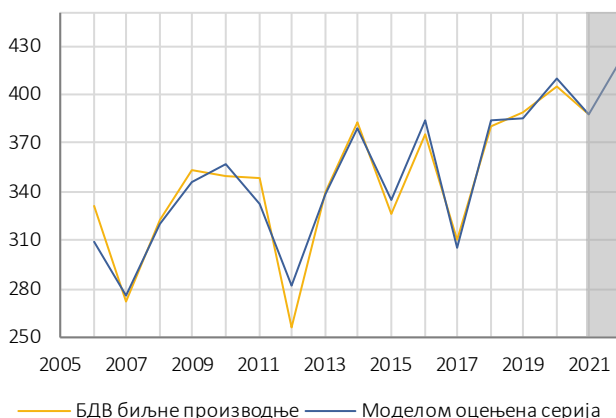
Година	Прогноза – мајски сценарио	Прогноза – септембарски сценарио	Реализација	Релативна одступања мајског сценарија од реализације, %	Релативна одступања септембарског сценарија од реализације, %
2018	12,8	16,5	15,1	-2,0	1,2
2019	-3,8	-2,3	-1,7	-2,2	-0,7
2020	1,5	2,3	2,2	-0,7	0,1
2021	1,2	-1,5	-5,4	-7,0	-4,1
2022	6,5	-	-	-	-

⚠ Напомена: Релативно одступање прогнозиране вредности од реализоване за (+/-) 5% сматрамо интервалном границом валидности дате прогнозе (95-процентни интервал веродостојности индикатора). Прогнозиране вредности наведене у табели објављене су у претходним бројевима *Трендова*. Коначну пројекцију БДВ-а пољопривредне производње у 2022. години заокружићемо у септембру 2022. („септембарски сценарио“) објављивањем резултата АГРИПАС-а, на основу реализованих инпута модела, када ћемо формирати и интервал пољопривредне производње и њен финални утицај на БДП. Након објављивања коначних података провериће се и успешност прогностичких претпоставки и резултата првобитне, мајске прогнозе.

Графикон 1.4. Стварно и моделом оцењена БДВ сточарства, годишње стопе раста

Графикон 1.5. Стварно и моделом оцењена БДВ биљне производње, 1947=100

² Модел биљне производње обухвата засебно моделирање производње пшенице и кукуруза, узимајући у обзир факторе падавина у сетвеним периодима, као и периодима генеративних фаза – од бокорења, убрзаног раста до фазе наливања зрна стрних жита и кукуруза, процену жетвених површина, варијабле сушних година биљних култура, индикаторе влаге земљишта (стандардизовани индекс падавина и Палмеров Z индекс) и остало. Резултати процена кретања пољопривреде, базирани на моделу биљне производње, даваће се у мају и септембру, кад је оквирно могуће извести коначни пољопривредни резултат и његов квантитативни утицај на стопу БДП-а у текућој години. Модел сточарства базиран је на структурном моделу прираста стоке и моделу примарних производа сточарства (који је у највећој зависности од резултата модела производње млека).

1.6. РЕЗИМЕ ДОБИЈЕНИХ РЕЗУЛТАТА ПРОГНОЗЕ ВОДЕЋИХ ИНДИКАТОРА ПО СЕКТОРИМА БДВ-А ЗА Q2 2022.

Табела 1.8. Прогнозе БДВ-а изабраних сектора и њихови процењени доприноси БДП-у за Q2 2022.

Q2 2022	Пољопривреда	Порези и доприноси	Индустрија	Грађевинарство	Услуге
Кварталне стопе раста, %	6,5	4,3	1,5	3,8	4,6
Доприноси стопи раста БДП-а (п. п.)	0,4	0,8	0,3	0,2	2,4

 Напомена: Прогноза РЗС-а.

2.

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

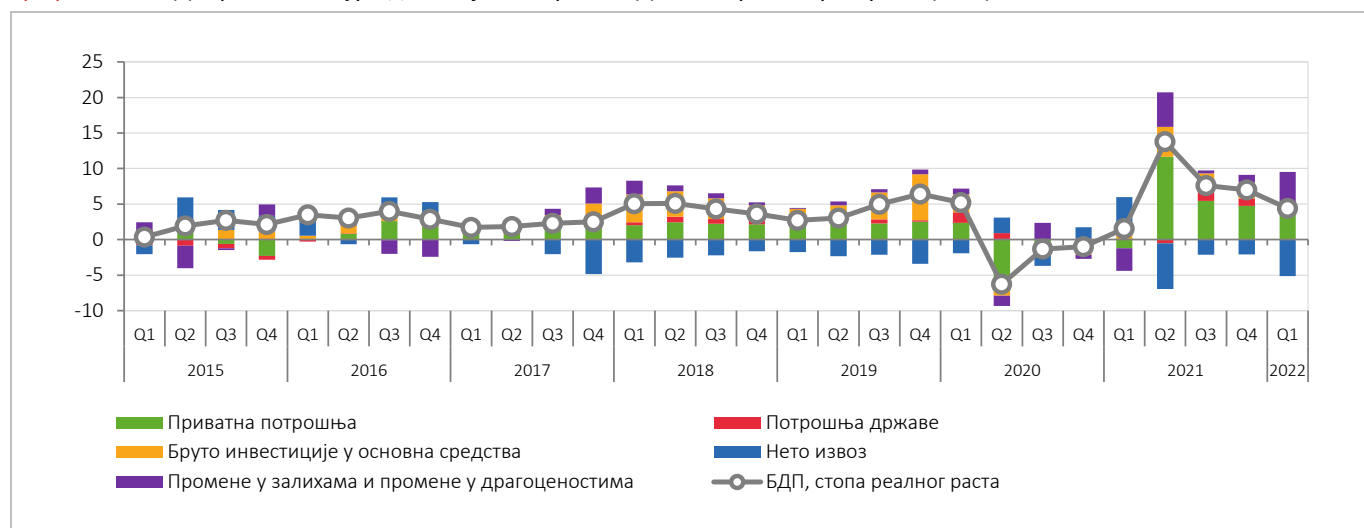
У првом кварталу 2022. године остварен је реални раст БДП-а од 4,4% у односу на исти период претходне године. На позитивно кретање БДП-а у овом кварталу највише је утицао сектор услуга, осим трговине, са 2,3 п. п. Значајан позитиван допринос кретању БДП-а дали су и сектор трговине и сектор индустрије и снабдевања водом (са по 0,9 п. п. и 0,4 п. п., респективно).

Посматрано по агрегатима употребе, у првом кварталу 2022. године, у поређењу са истим периодом претходне године, приватна потрошња остварила је реални раст од 7,1% и позитивно допринела кретању БДП-а са 4,5 п. п. Инвестициона активност увећана је за 1,0% у поређењу са истим периодом претходне године (допринос кретању БДП-а од 0,2 п. п.). Извоз и увоз остварили су стопе раста од 19,6% и 27,3%, са доприносом кретању БДП-а од 10,5 п. п. и 15,6 п. п., респективно (табела 2.1).

Табела 2.1. БДП – агрегати употребе, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2020 – Q1 2022. (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2020				2021				2022
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
БДП	5,2	-6,3	-1,3	-1,0	1,6	13,8	7,6	7,0	4,4
Приватна потрошња	3,5	-7,8	-0,9	-2,0	-1,9	17,1	8,1	7,2	7,1
Државна потрошња	8,8	5,4	-3,1	0,9	0,2	-2,9	7,8	5,8	2,5
Бруто инвестиције у основна средства	13,0	-11,1	-3,4	-3,2	8,0	21,4	12,2	9,8	1,0
Извоз	5,3	-18,8	-6,6	3,8	8,3	36,3	22,4	13,9	19,6
Увоз	7,6	-19,6	-2,8	0,6	-0,2	44,2	22,8	15,5	27,3

Графикон 2.1. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – агрегати употребе (п. п.)

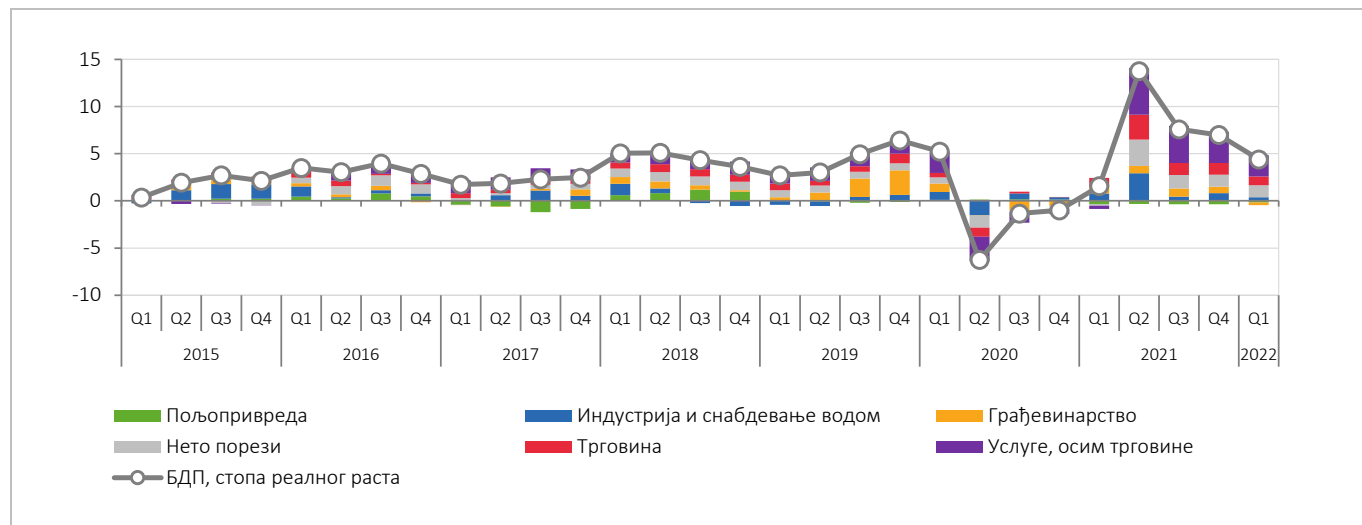
Посматрано са производне стране, на позитивно кретање БДП-а у првом кварталу 2022. године највише је утицао сектор услуга, осим трговине, са 2,3 п. п.

Значајан позитиван допринос кретању БДП-а дали су и сектор трговине и сектор индустрије и снабдевања водом (са по 0,9 п. п. и 0,4 п. п., респективно).

Табела 2.2. БДП – производна страна, међугодишње стопе реалног раста, Q1 2020 – Q1 2022. (%)
(поређење са истим периодом претходне године)

	2020				2021				2022
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
БДП	5,2	-6,3	-1,3	-1,0	1,6	13,8	7,6	7,0	4,4
Пољопривреда	2,1	2,4	2,2	2,0	-5,6	-5,1	-5,3	-5,5	-0,1
Индустрија и снабдевање водом	4,1	-7,8	3,2	1,4	4,0	15,3	2,3	4,2	1,9
Грађевинарство	23,6	-0,5	-15,0	-7,8	16,1	14,6	15,7	10,9	-5,3
Трговина	4,0	-8,5	1,6	0,1	8,5	23,7	10,9	10,4	8,0
Услуге, осим трговине	5,4	-6,4	-2,8	-1,3	-0,9	11,9	10,1	8,6	5,7
Нето порези	3,9	-7,2	-1,5	-1,9	-1,2	16,2	8,6	7,7	7,8

Графикон 2.2. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – производна страна (п. п.)

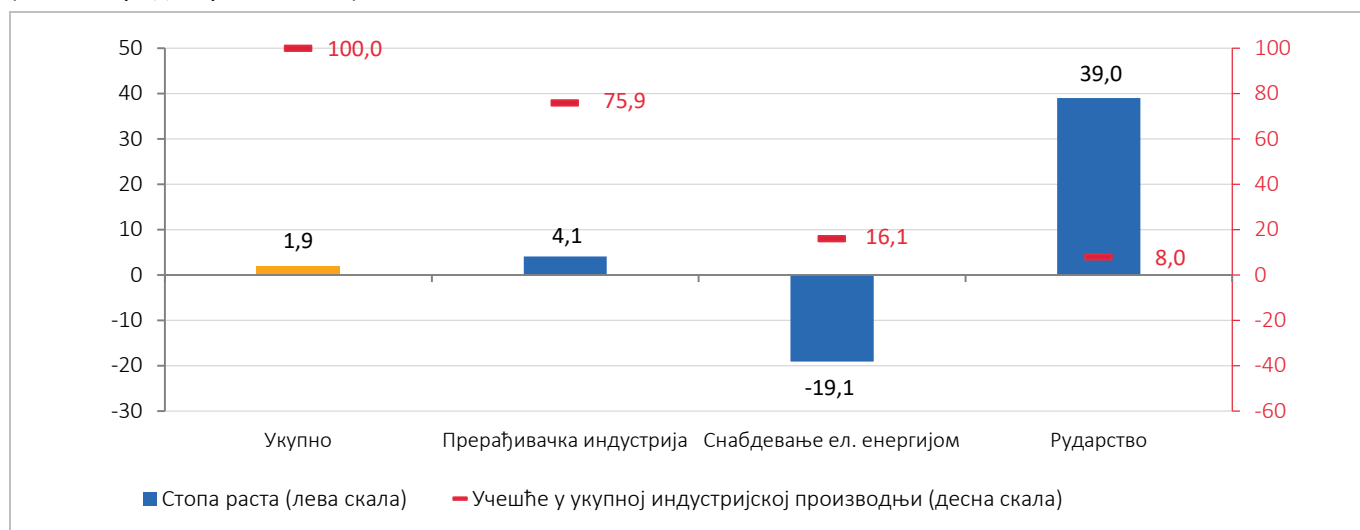

3. ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

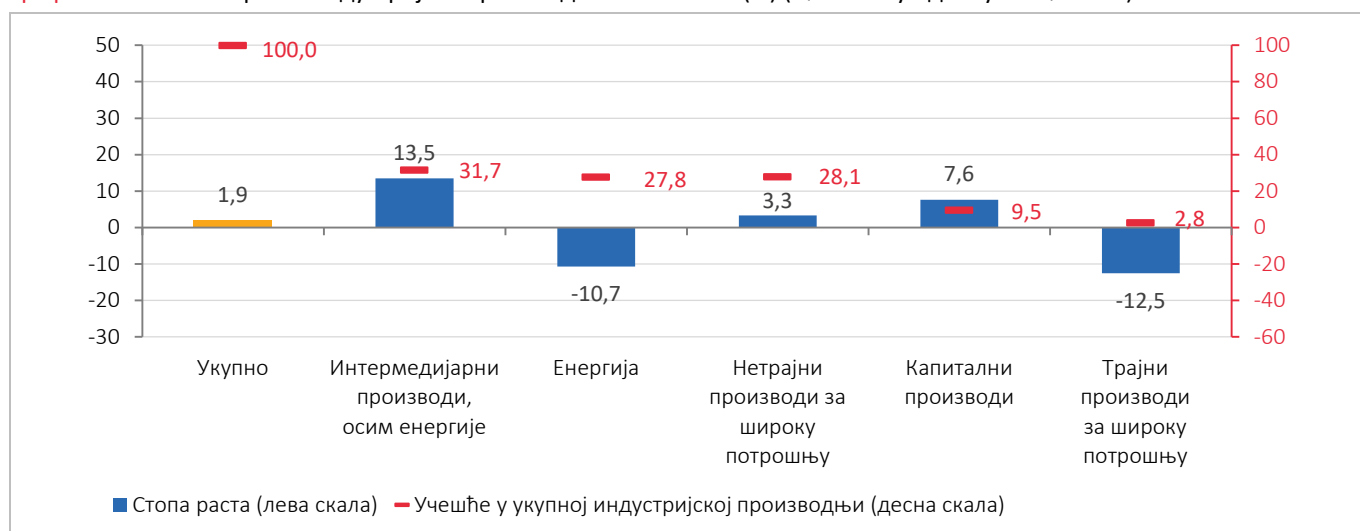
3.1. УКУПНА ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

Укупна индустријска производња у Србији је у првом кварталу 2022. била већа него у истом периоду 2021. године за 1,9%. Раст је остварен у два сектора – у Прерађивачкој индустрији (4,1%) и у Рударству (39%), док је у сектору Снабдевање ел. енергијом, гасом, паром и климатизација забележен пад производње од -19,1%.

Графикон 3.1. Кумулативно кретање укупне индустријске производње и њених сектора, стопе раста (%) (Q1 2022. у односу на Q1 2021)

Графикон 3.2. Стопе раста индустријске производње по намени (%) (Q1 2022. у односу на Q1 2021)

Сектори Прерађивачка индустрија и Рударство допринели су расту Индустрије у првом кварталу 2022. са по 2 п. п., док је сектор Снабдевање електричном енергијом имао негативан допринос (-2,1 п. п.)

Табела 3.1. Индустриска производња, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

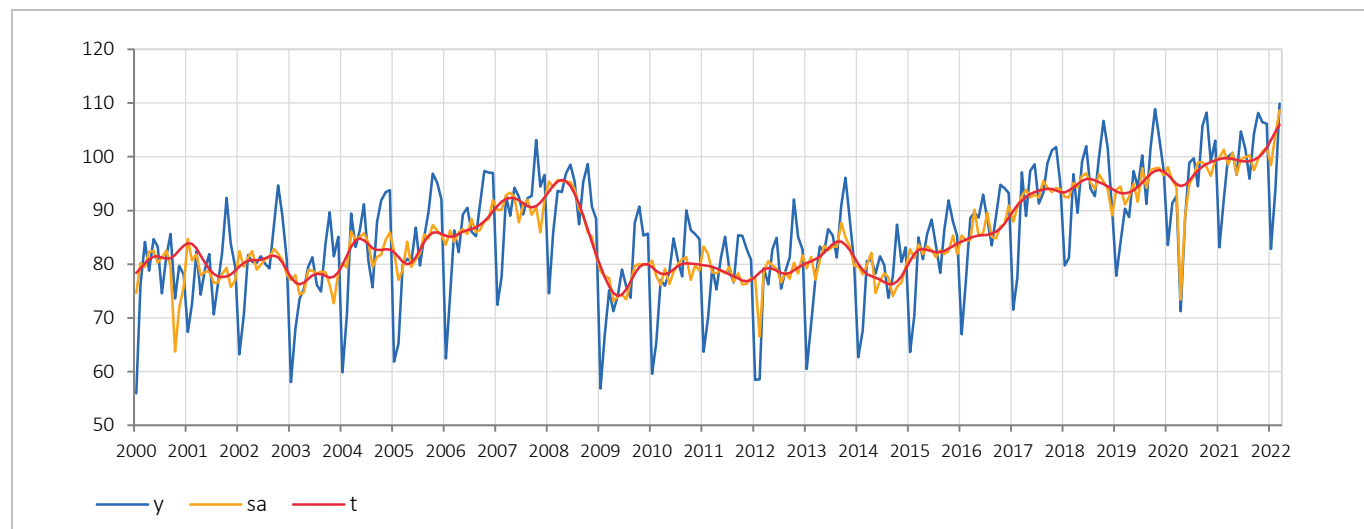
	2020				2021				2022	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹
Индустриска производња – укупно	104,5	92,4	103,3	101,5	104,2	116,0	102,6	103,7	101,9	103,5
Прерађивачка индустрија	106,3	92,1	102,4	100,2	103,2	117,0	100,4	102,9	104,1	103,0
Снабдевање ел. енергијом	96,9	91,3	109,1	107,9	109,1	107,5	96,0	90,6	80,9	...
Рударство	108,9	98,5	101,3	102,0	109,0	124,6	140,8	142,9	139,0	...

¹ Прогноза (добijена на бази модела анализе временских серија).

3.2. ПЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА (Ц) (учешће од 75,9% у укупном индексу индустриске производње)

Тренд-циклус компонента Прерађивачке индустрије у првом кварталу 2022. наставља узлазно кретање. Мерено десезонираним индексом, Прерађивачка индустрија бележи раст од 3,8% у односу на претходни квартал (графикон 3.3).

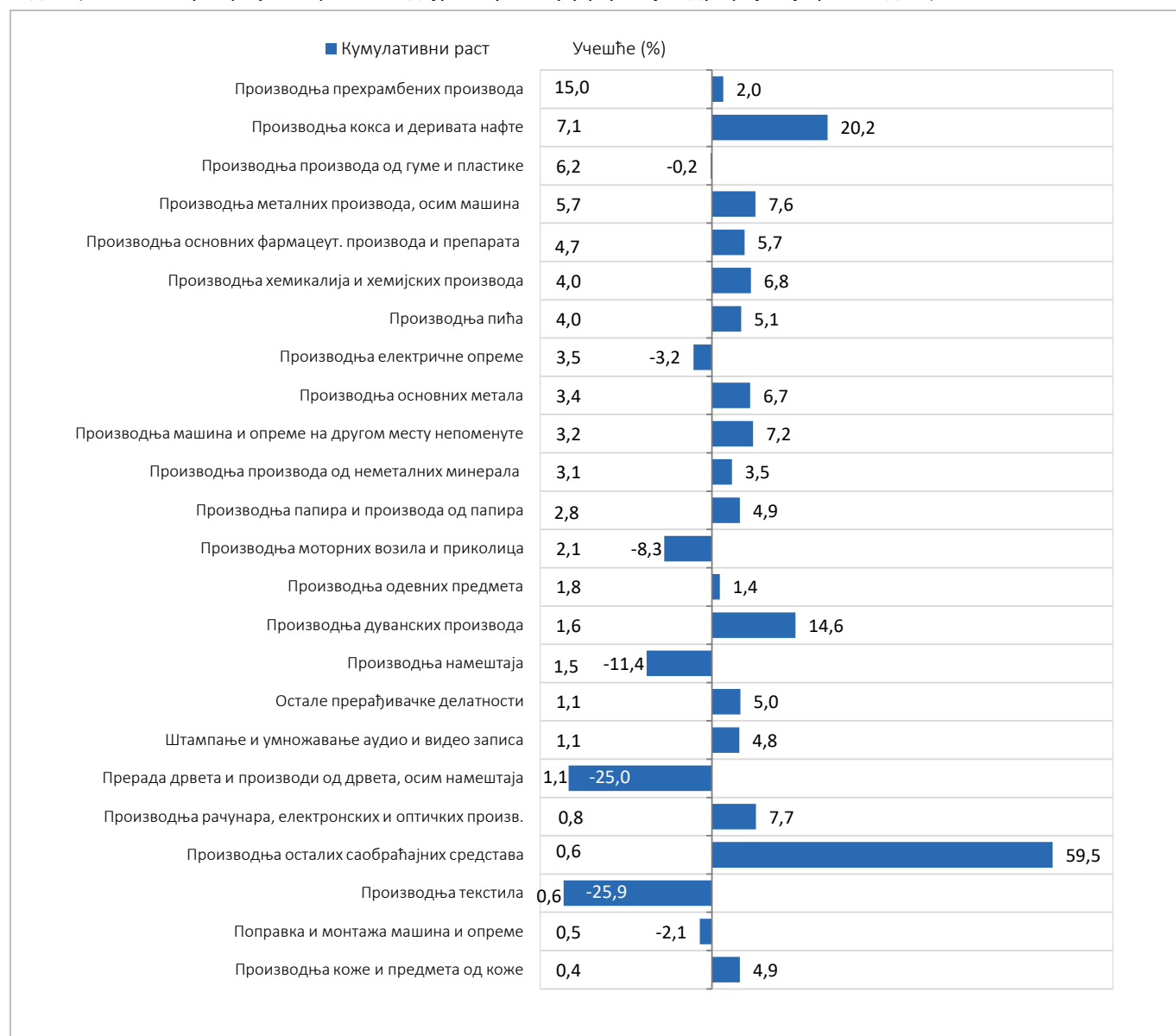
Графикон 3.3. Компоненте временске серије прерађивачке индустрије, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, т – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

Посматрано по областима, Прерађивачка индустрија је у првом кварталу 2022. године забележила раст у 17 од 24 области (заједно учествују са 60,4% у укупној индустрији) у односу на први квартал 2021. године. Најзначајније области – мерено учешћем у укупној индустријској производњи – у којима су остварени позитивни резултати су: Производња прехранбених производа (раст од 2%), Производња кокса и деривата нафте (раст од 20,2%), Производња металних производа, осим машина (раст од 7,6%) и Производња основних фармацеутских производа и препарата (раст од 5,6%),

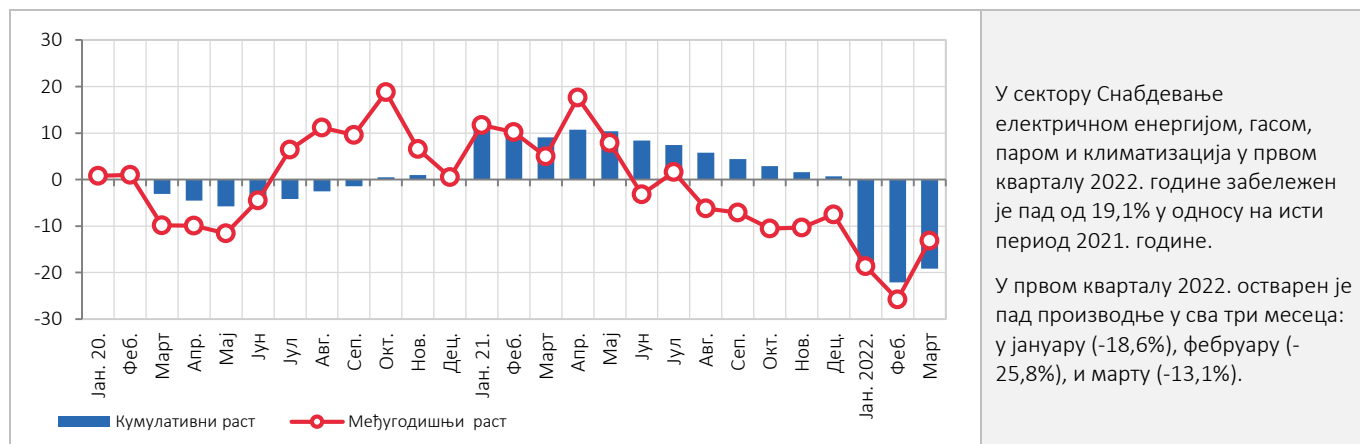
Пад је забележен у 7 области (заједно учествују са 15,5% у укупној индустријској производњи): Производња производа од гуме и пластике (пад од -0,2%), Производња електричне опреме (пад од -3,3%), Производња моторних возила и приколица (пад од -8,3%), Производња намештаја (пад од -11,3%), Прерада дрвета и производи од дрвета (пад од -25%), Производња текстила (пад од -25,9%), Поправка и монтажа машина и опреме (пад од -2,1%).

Графикон 3.4. Прерађивачка индустрија по областима, кумулативне стопе раста (%) (Q1 2022. у односу на Q1 2021. године); области су поређане према опадајућем учешћу у укупној индустријској производњи)

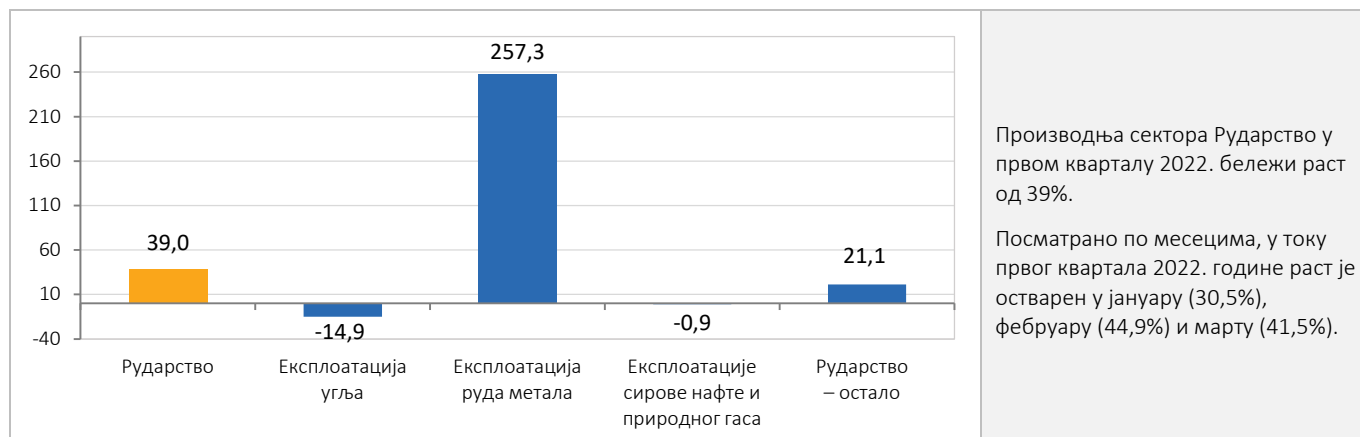
3.3. СНАБДЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ, ГАСОМ, ПАРОМ И КЛИМАТИЗАЦИЈА (Д) (учешће од 16,1% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.5. Кумулативне и међугодишње стопе раста у енергетском сектору (%) (кумулативне – период у односу на исти период претходне године; међугодишње – месец у односу на исти месец претходне године)

3.4. РУДАРСТВО (Б) (учешће од 8% у укупном индексу индустријске производње)

Графикон 3.6. Кумулативне стопе раста у сектору Рударство (%) (Q1 2022. у односу на Q1 2021.)

КАКО ТУМАЧИТИ ВРЕМЕНСКУ СЕРИЈУ?

Сезонски ефекти могу унети дисторзије у кретање серије, маскирајући на тај начин њену „праву“ природу и важне карактеристике неопходне за детаљну анализу појаве. Приликом одабира индикатора који ће се користити у анализама (оригинални, десезонирани или тренд) треба обратити пажњу на природу посматране серије и сврху анализе која се спроводи. Три одвојене компоненте (добијене дезагрегацијом серије), заједно са оригиналном серијом, описују различите аспекте једне појаве и користе се за различите аналитичке сврхе – у зависности од интересовања истраживача. Десезониране вредности користе се за поређење узастопних периода и процењивање потенцијалне вредности неке серије када ефекти календара и сезоне не би постојали, као што је случај код индустријске производње.

4. ГРАЂЕВИНАРСТВО

4.1. ГРАЂЕВИНСКА АКТИВНОСТ

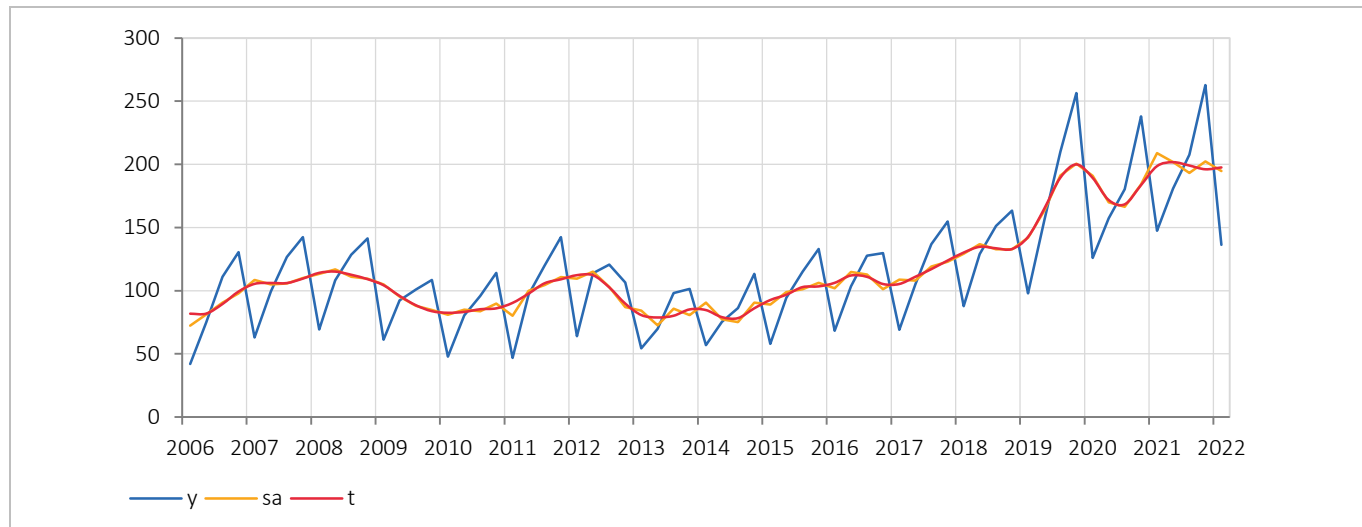
У првом кварталу 2022. године грађевинска активност на територији Републике Србије је у односу на исти период претходне године порасла за 10,3% у текућим ценама, а у сталним ценама је опала за 5,9%. Индекс цена грађевинског материјала, који се користи као дефлатор вредности у грађевинарству, у посматраном периоду износио је 117,2.

Вредност грађевинских радова, изражена у сталним ценама, нижа је за 4,6% на осталим грађевинама (саобраћајнице, цевоводи, сложене индустријске грађевине и сл.), а на зградама за 7,5% у односу на први квартал 2021. године.

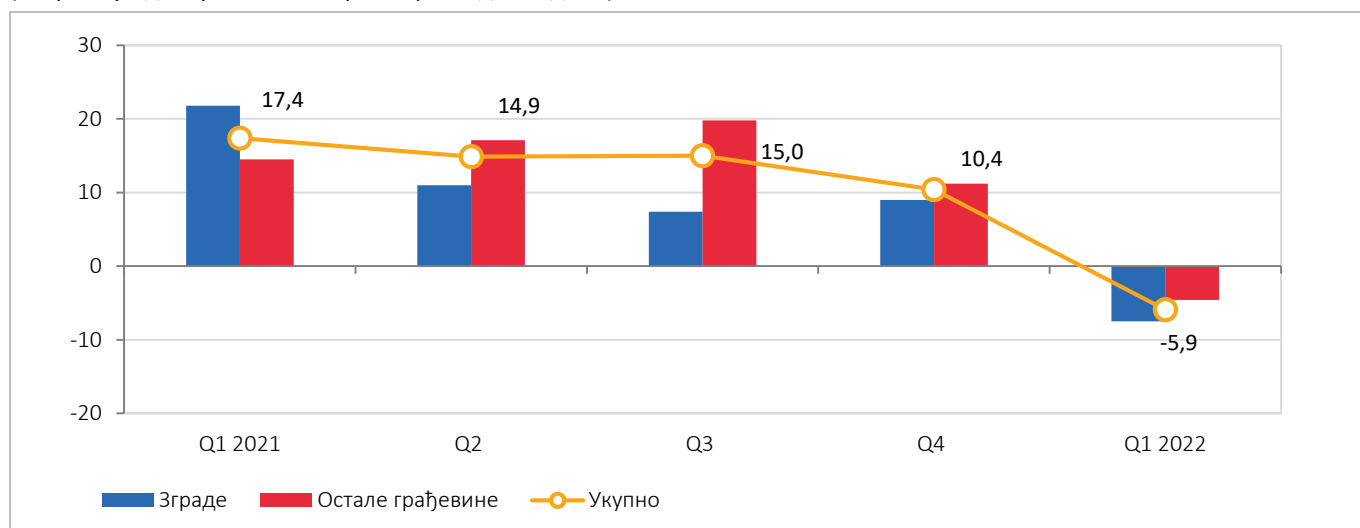
Табела 4.1. Вредност изведених грађевинских радова, квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2020				2021				2022
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	133,7	104,4	86,8	95,0	116,7	124,7	128,8	127,1	110,3
Сталне цене	127,2	99,4	84,2	91,2	117,4	114,9	115,0	110,4	94,1

Графикон 4.1. Компоненте временске серије вредности изведених грађевинских радова на територији Републике Србије у сталним ценама, индекси (y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2015 = 100)

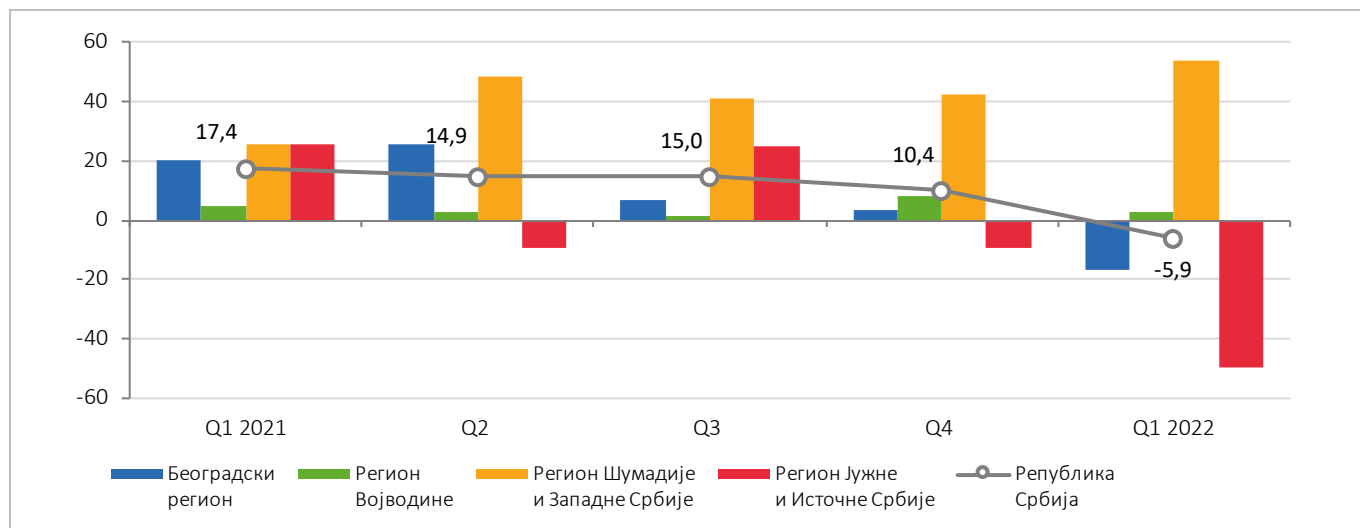
Графикон 4.2. Вредност изведених грађевинских радова у сталним ценама, стопе раста (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

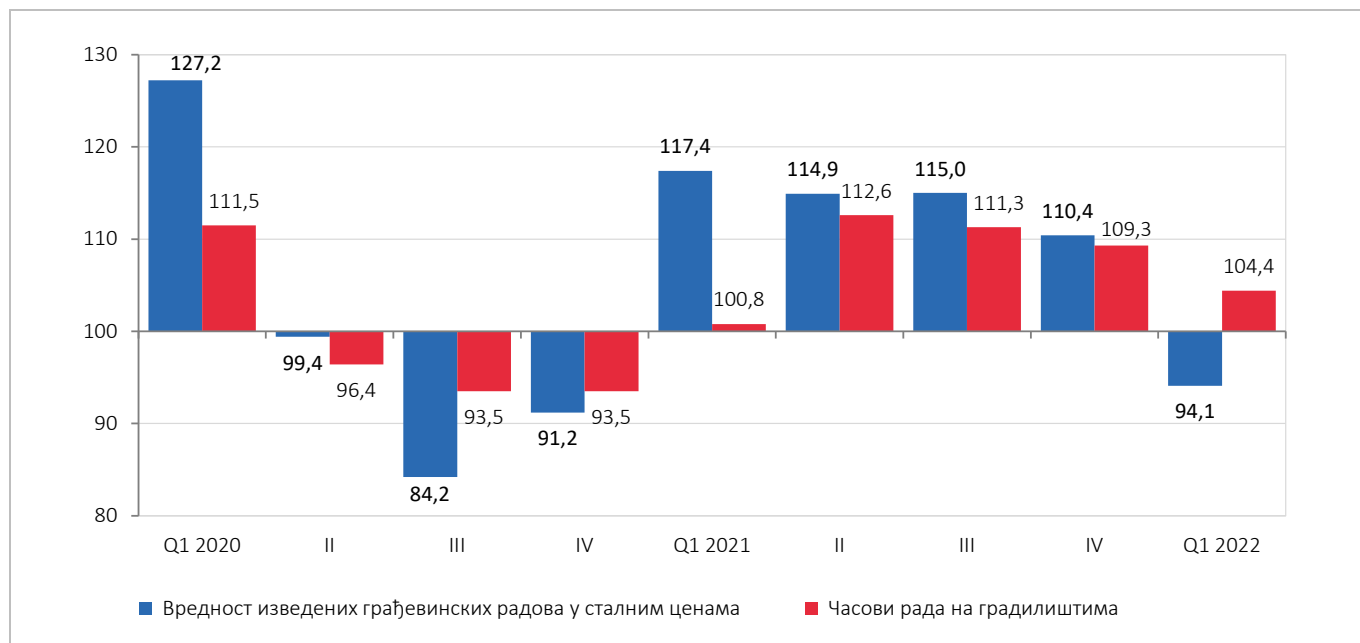
Посматрано према регионима (графикон 4.3), у првом кварталу 2022. године највећа стопа раста у односу на исти период прошле године забележена је у **Региону Шумадије и Западне Србије** и износи 53,8% у сталним ценама. Грађевинска активност је смањена на стамбеним зградама, али је повећана на осталим грађевинама. Највећа градилишта у овом региону су аутопут Београд–јужни Јадран (деоница Прељина–Пожега) и Моравски коридор (деоница Појате–Прељина).

Повећање вредности у првом кварталу забележено је и у **Региону Војводине** и износи 2,5% у сталним ценама. Посматрано према врсти грађевина, активност је повећана на изградњи нестамбених зграда. У **Београдском региону** грађевинска активност је смањена за 16,6% у сталним ценама, што је последица смањења вредности изведених радова и на зградама и на грађевинама саобраћајне инфраструктуре. На пад вредности највише је утицало смањење интензитета радова на изградњи пруге Београд–Стара Пазова и обилазници око Београда. Грађевинска активност у **Региону Јужне и Источне Србије** је преполовљена у односу на први квартал 2021. године, тј. нижа је за 49,8%. Пад је забележен на свим врстама грађевина, али највећи утицај имао је завршетак радова на изградњи Магистралног гасовода (Турски ток).

Графикон 4.3. Вредност изведених грађевинских радова по регионима, у сталним ценама, стопе раста (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

Графикон 4.4. Вредност изведених грађевинских радова и часови рада на градилиштима, упоредни преглед, индекси (квартал у односу на исти квартал претходне године)

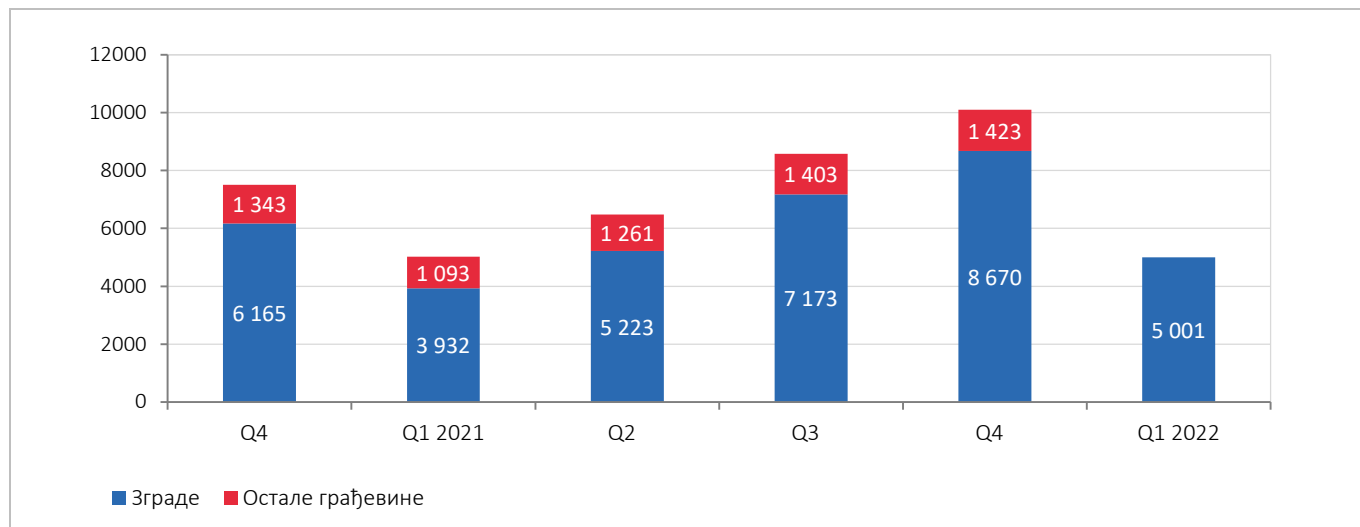

На графикону 4.4 дат је упоредни преглед кретања часова рада и вредности изведених радова на градилиштима. Од другог квартала 2021. године индекси часова рада су високи, што је директна последица ангажовања великог броја радника на изградњи грађевина саобраћајне инфраструктуре (аутопутева и железнице). Тренд ангажовања великог броја радника наставио се и у 2022. години, али са супротном тенденцијом кретања у односу на вредност изведених радова – у првом кварталу 2022. године часови рада су наставили да расту, док је истовремено стопа раста вредности изведених радова била негативна. Наиме, у првом кварталу 2021. године уграђивана је веома скупа опрема, а на појединим градилиштима су извођени радови који су били праћени високим трошковима са мањим бројем ангажованих радника. У првом кварталу 2022. вредност радова је била нижа, али је број ангажованих радника био већи.

4.2. ГРАЂЕВИНСКЕ ДОЗВОЛЕ

У првом кварталу 2022. године издата је укупно 6441 грађевинска дозвола. Највећи број тих дозвола (5001) односи се на извођење радова на зградама, а остатак (1440) на радове везане за саобраћајну инфраструктуру, цевоводе и сложене индустријске грађевине. Укупан број издатих дозвола у првом кварталу повећан је за 28,2% у односу на исти период претходне године.

Графикон 4.5. Број издатих грађевинских дозвола за зграде и остале грађевине

Предвиђена вредност радова, према издатим дозволама, у првом кварталу 2022. повећана је 38,7% у односу на исти период претходне године.

У Београду је предвиђена вредност радова највећа и износи 31% од укупне предвиђене вредности радова у Републици Србији.

Следи Регион Војводине, са учешћем од 28%, затим Регион Шумадије и Западне Србије (учешће 26%) и Регион Јужне и Источне Србије (учешће 15%).

Графикон 4.6. Предвиђена вредност радова према издатим дозволама, по регионима; учешће у %³

³ Напомена: Уместо раније објављиваног податка о процентуалном учешћу броја дозвола по регионима, убудуће ћемо приказивати учешће предвиђене вредности радова према издатим дозволама. Наиме, вредност радова је бољи показатељ обима грађевинске активности у будућности, док број дозвола не даје кључну информацију о вредности предвиђене инвестиције, која је најважнија за процену вредности будућих грађевинских радова.

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Вредност изведених грађевинских радова је најважнији индикатор кретања грађевинске активности у Србији. Представља вредност изведених радова на грађевини коју је извештајна јединица извела са радницима које је непосредно ангажовала за извођење радова.

Вредност изведених радова укључује: вредност рада, вредност уграђеног материјала и готових производа за уградњу, утрошене енергенте и остале трошкове у вези са извођењем радова на грађевини. Вредност изведених радова не укључује: вредност радова подизвођача, трошкове набавке земљишта, пројектовања, надзора и ПДВ-а.

Према Класификацији грађевина која се примењује од 2004. године, а која је у потпуности усаглашена са класификацијом Евростата (*Classification of Types of Constructions*), све грађевине се могу класификовати на два подручја: зграде и остале грађевине.

Вредност на зградама обухвата вредност изведених радова на стамбеним и нестамбеним зградама.

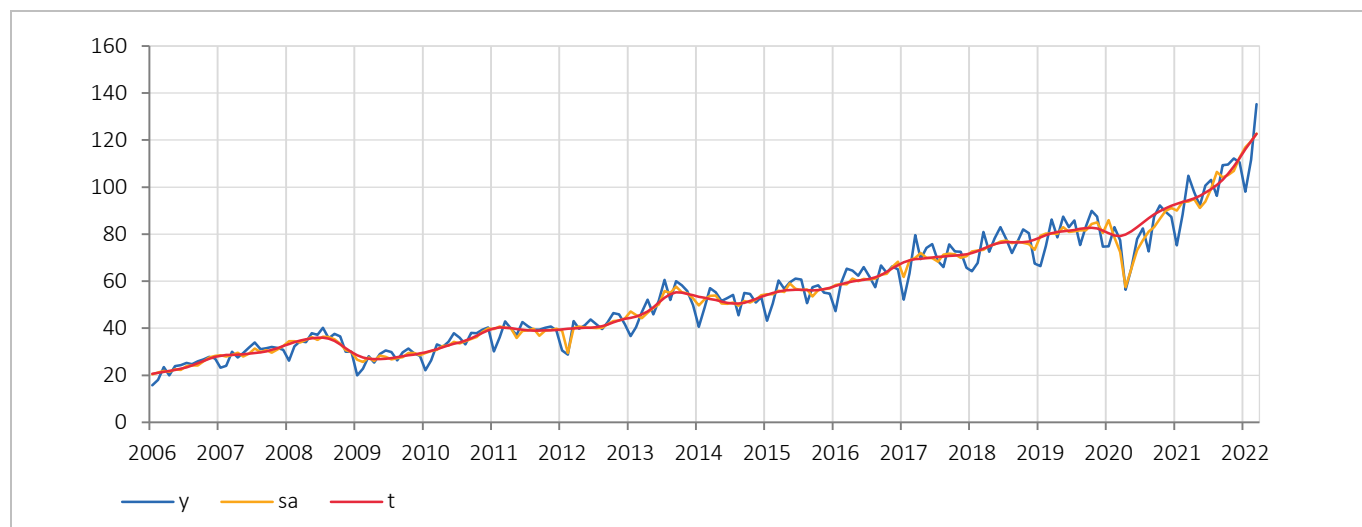
Остале грађевине, поред саобраћајне инфраструктуре (путеви, железничке пруге, мостови и сл.), обухватају и радове изведене на цевоводима, сложеним индустријским грађевинама и осталим непоменутиим грађевинама (нпр. грађевине за спорт).

5. СПОЉНА ТРГОВИНА

5.1. ИЗВОЗ РОБЕ (по текућем курсу, у еврима)

Укупна вредност извоза робе у Србији у првом кварталу 2022. године већа је за 28,5% у односу на исти период 2021. године. На кретање укупног извоза највише су утицали раст од 25,9% у извозу сектора Прерађивачке индустрије, који чини 87,1% укупног извоза, и раст од 1029% извоза Рударства, који чини 6,2% укупног извоза у првом кварталу 2022. године.

Графикон 5.1. Компоненте временске серије извоза, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

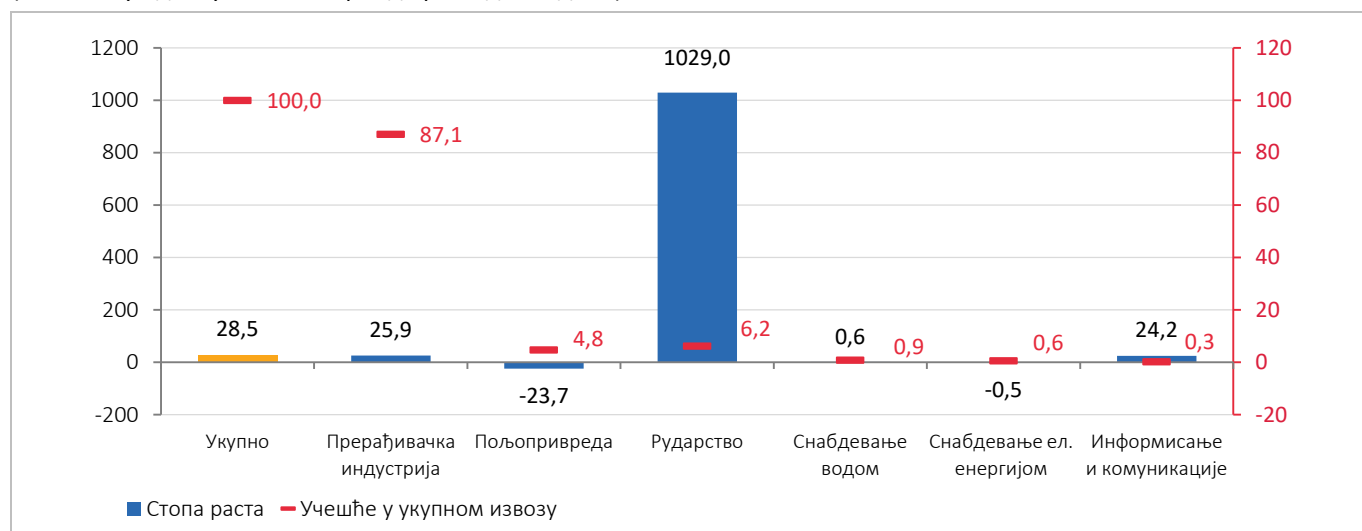

Табела 5.1. Извоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2020				2021				2022	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1 ¹	Q1+Q2 ¹
Извоз робе – укупно	103,3	80,1	99,3	106,8	114,2	145,6	127,2	123,4	128,5	128,0
Прерађивачка индустрија	103,2	78,2	97,4	102,0	111,5	145,4	122,4	122,4	125,9	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	109,1	113,0	116,4	141,7	132,7	97,1	119,2	73,5	76,3	...
Рударство	97,7	90,4	106,8	574,9	202,8	916,1	1369,6	366,8	1129,0	...

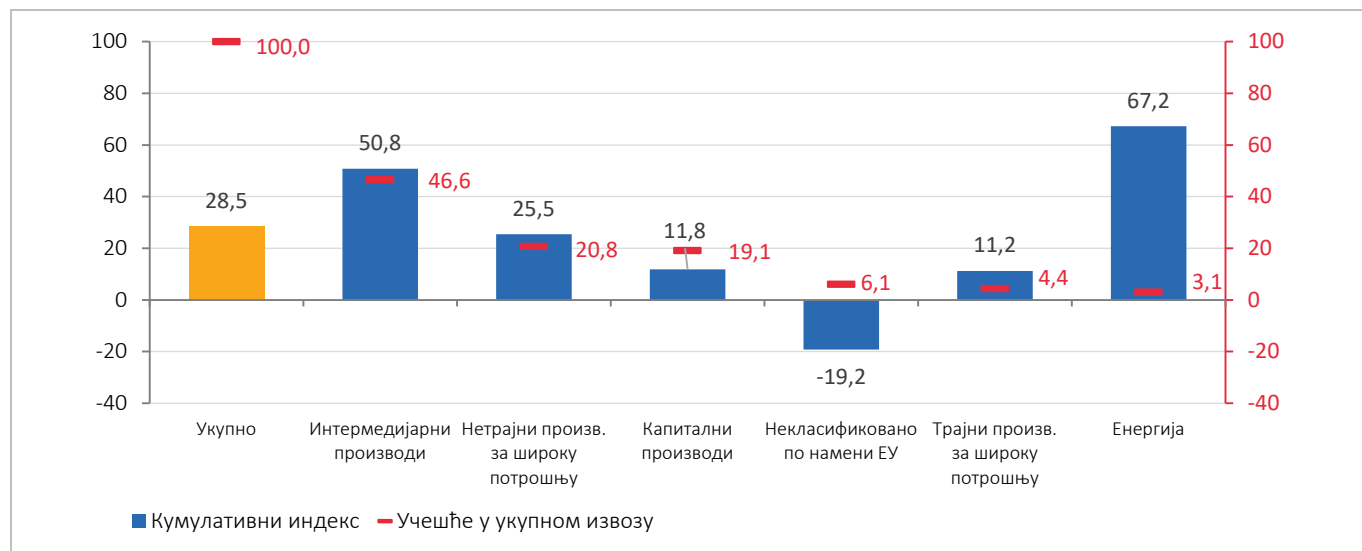
¹ Прогноза (добијена на бази модела анализе временских серија).

Графикон 5.2. Кумулативне стопе раста извоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у извозу (%) (Q1 2022. у односу на исти период претходне године)

Посматрано према наменским групама, највећи утицај на кретање укупног извоза у првом кварталу 2022. године имао је раст извоза интермедијарних производа (учешће од 46,6%, раст од 50,8%).

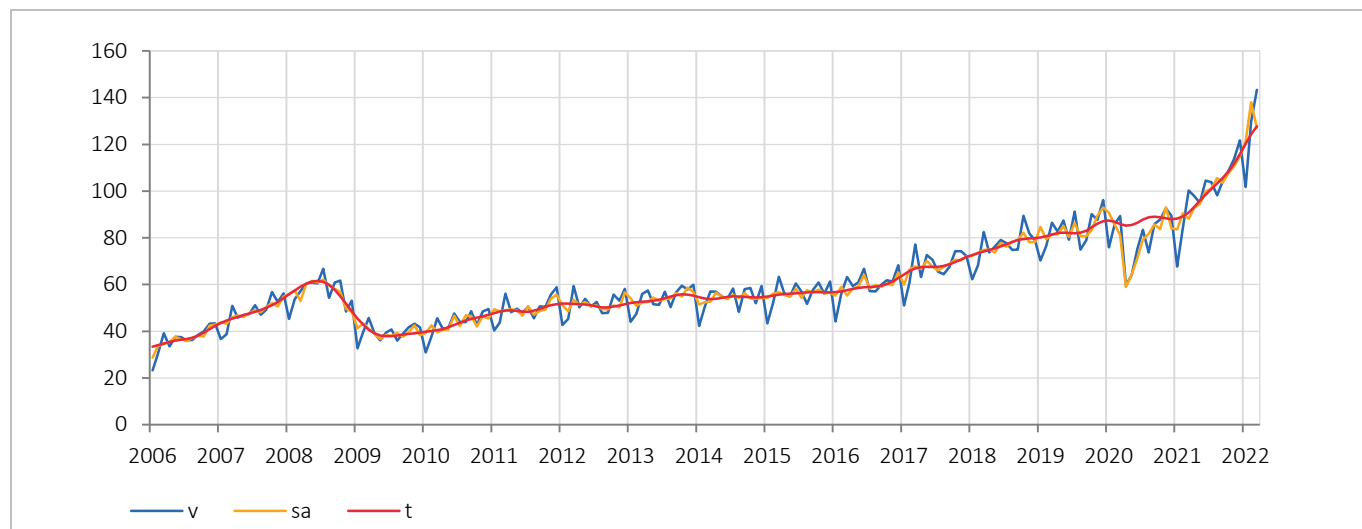
Графикон 5.3. Кумулативне стопе раста извоза по економској намени Европске уније (%) (Q1 2022. у односу на исти период претходне године)

5.2. УВОЗ РОБЕ (по текућем курсу, у еврима)

Укупна вредност увоза робе у Србији у првом кварталу 2022. године већа је за 48,5% у односу на исти период 2021. године. На кретање укупног увоза највише су утицали раст од 30,6% у увозу сектора Прерађивачке индустрије, који чини 70,2% укупног увоза, и раст од 273% увоза Рударства, који чини 14,3% укупног увоза у првом кварталу 2022. године.

Графикон 5.4. Компоненте временске серије увоза, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента, просек 2021 = 100)

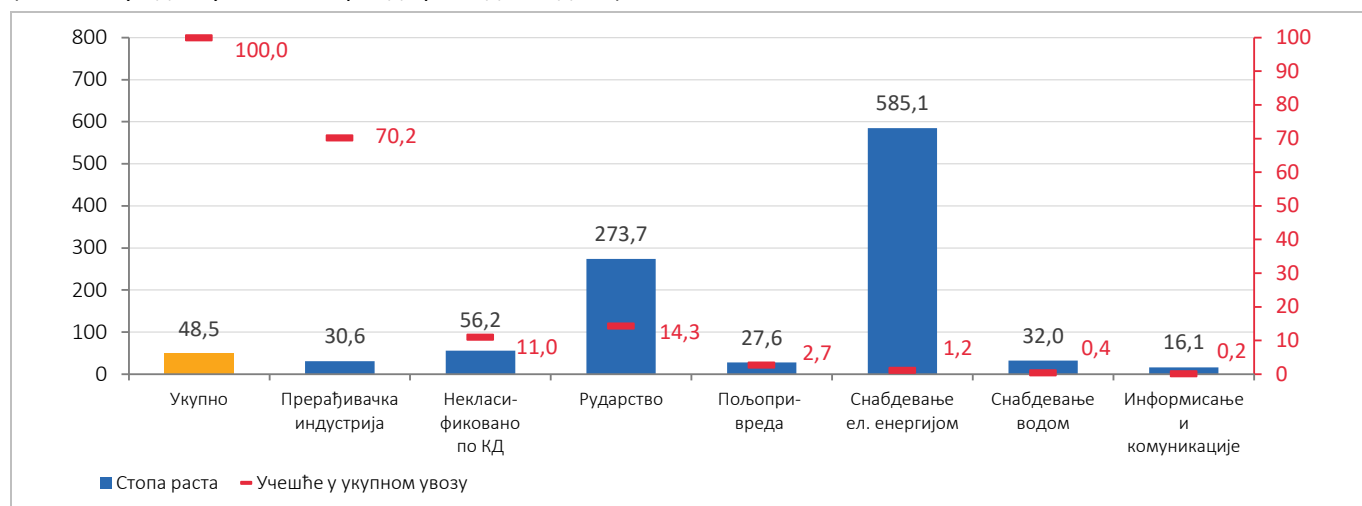

Табела 5.2. Увоз робе по секторима КД (2010), квартални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2020				2021				2022	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹
Увоз – укупно	107,7	79,8	99,2	98,5	100,5	149,4	125,9	127,5	148,5	143,0
Прерађивачка индустрија	109,9	81,8	102,5	102,4	104,8	148,9	120,6	123,3	130,6	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	103,6	94,7	109,8	105,1	102,3	101,0	113,6	143,8	127,6	...
Рударство	112,7	52,0	62,0	52,9	58,2	206,4	181,1	158,2	373,7	...

¹ Прогноза (добijена на бази модела анализе временских серија).

Графикон 5.5. Кумулативне стопе раста увоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у увозу (%) (Q1 2022. у односу на исти период претходне године)

Посматрано према *наменским групама*, највећи утицај на кретање укупног увоза у првом кварталу 2022. године имали су раст увоза интермедијарних производа (учешће од 36,6%, раст од 40%) и енергије (учешће од 17,9%, раст од 292,3%).

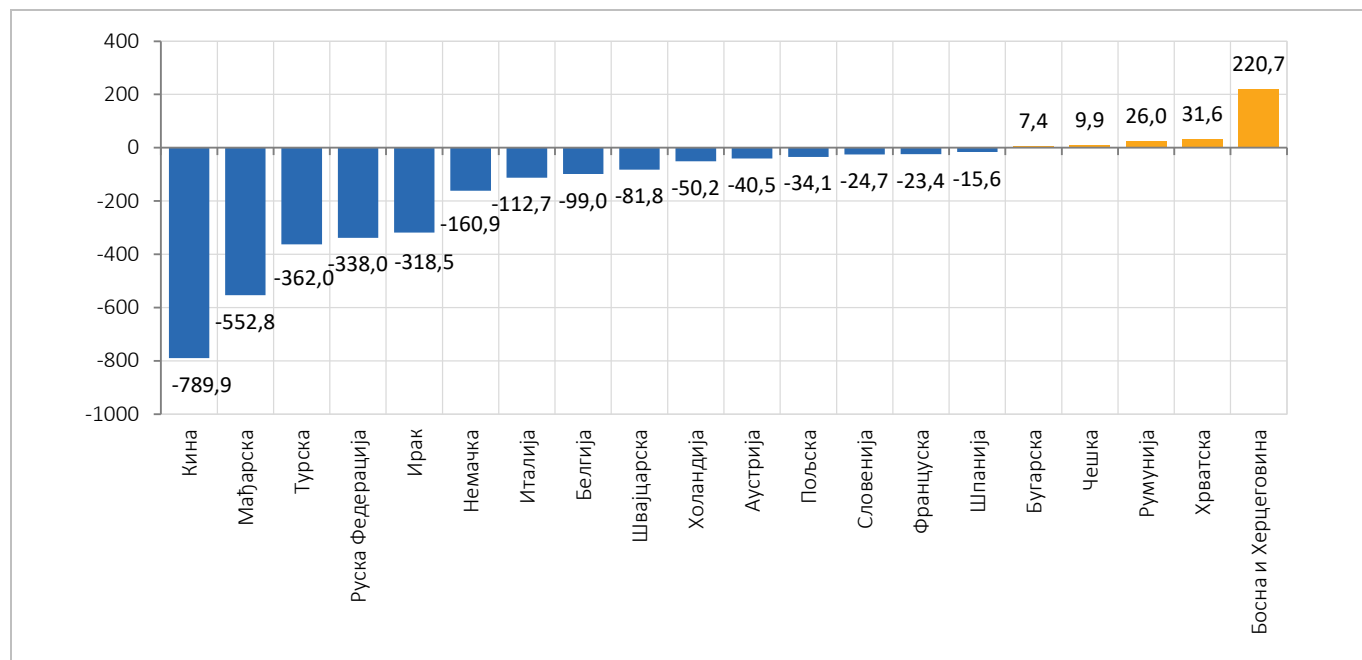
Графикон 5.6. Кумулативне стопе раста увоза по економској намени Европске уније (%) (Q1 2022. у односу на исти период претходне године)

На графикону 5.7 приказано је 20 највећих спољнотрговинских партнера Републике Србије, који чине 80% од укупне спољнотрговинске размене. Позитиван спољнотрговински салдо у првом кварталу 2022, односно суфицит, Република Србија је остварила са 5 европских земаља (укупно 295,6 милиона евра), од којих је Босна и Херцеговина на првом месту (суфицит од 220,7 милиона евра). Србија је у овом периоду у БиХ извезла највише кокса и деривата нафте (16,9% од укупног извоза у БиХ), прехранбених производа (15,1% од укупног извоза у БиХ) и основних метала (12,8% од укупног извоза у БиХ).

С друге стране, негативан спољнотрговински салдо, односно дефицит, забележен је код 16 држава и износи укупно -3 милијарде евра. Највећи спољнотрговински дефицит у првом кварталу забележен је у трговини са Кином (-789,9 милиона евра) и Мађарском (салдо -552,8 милиона евра). Посматрано по делатностима производа КД, увоз производа из Кине највише се састојао од неклассификованих производа (18,6% од укупног увоза из Кине), увоза рачунара, електронских и оптичких производа (16,8% од укупног увоза из Кине), као и непоменутих машина и опреме (12,6% од укупног увоза из Кине). Са Мађарском, негативан спољнотрговински салдо резултат је високе вредности увоза сирове нафте и природног гаса (61,4% од укупног увоза из Мађарске). Следе Турска (дефицит -362 милиона евра), Русија (338 милиона евра) и Ирак (318,5 милиона евра).

Графикон 5.7. Спољнотрговински биланс Србије по земљама, јануар–март 2022. (у мил. евра)

5.3. НАЈВАЖНИЈИ СПОЉНОТРГОВИНСКИ ПАРТНЕРИ

Табела 5.3. Најважнији спољнотрговински партнери у Q1 2022.

Извоз	мил. EUR	Увоз	мил. EUR
Немачка	839,1	Кина	1081,0
Италија	496,1	Немачка	999,9
Босна и Херцеговина	457,7	Мађарска	877,0
Мађарска	324,1	Италија	608,8
Кина	291,1	Руска Федерација	553,6

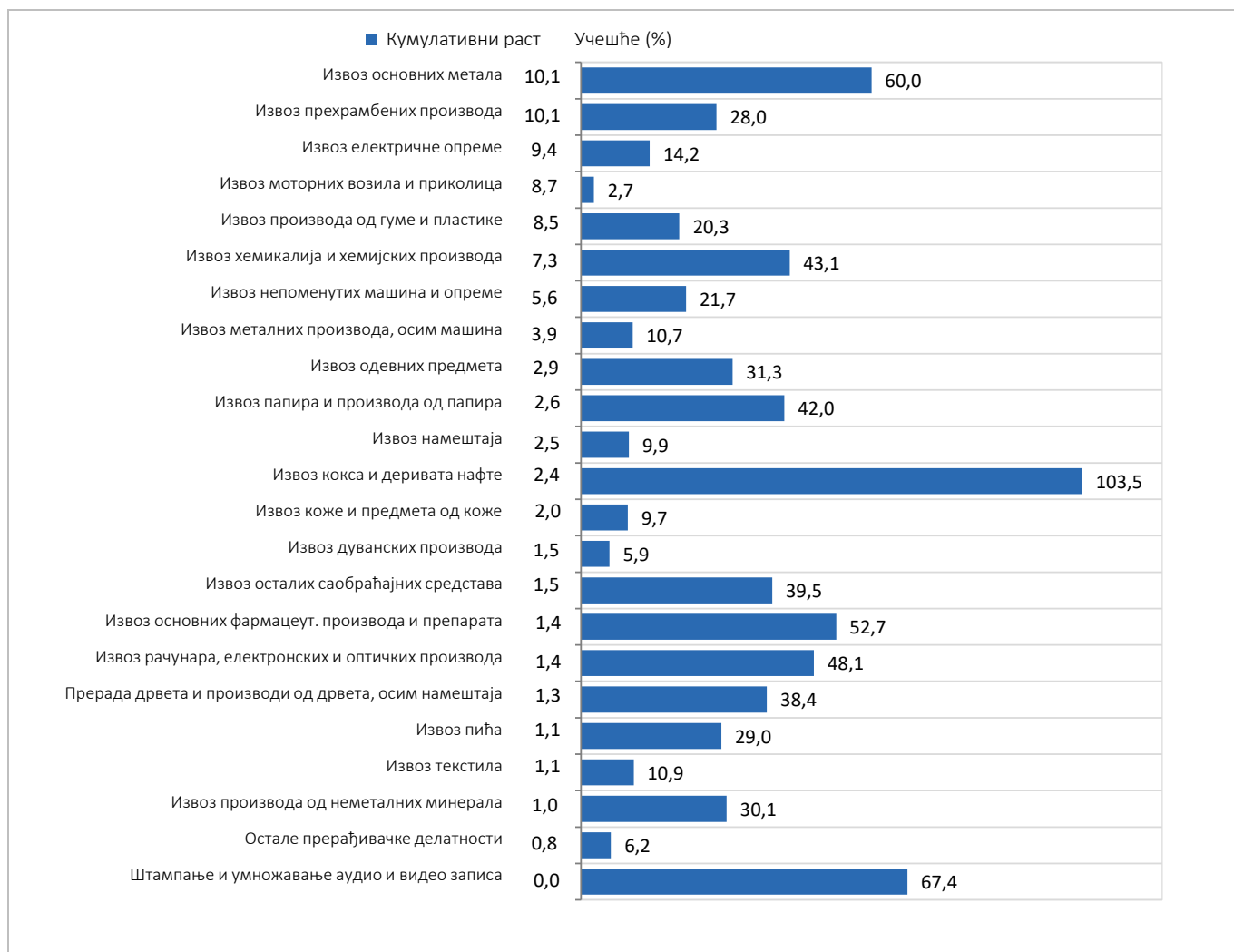
Најважнији спољнотрговински партнери у првом кварталу 2022. године биле су земље са којима Србија има потписане споразуме о слободној трговини. Земље чланице ЕУ учествовале су са 60,4% у укупној трговинској размени, док је АПЕС (Азијско-пацифичко економско удружење) на другом месту са 18,8% учешћа. Појединачно гледано, главни спољнотрговински партнери приказани су у табели 5.3.

5.4. ПРАРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА (Ц) (учешће од 87,1% у укупном извозу и 70,2% у укупном увозу)

Извоз Прерађивачке индустрије је у првом кварталу 2022. године остварио раст од 25,9% у односу на исти период 2021. године, при чему је раст остварен у свих 23 области.

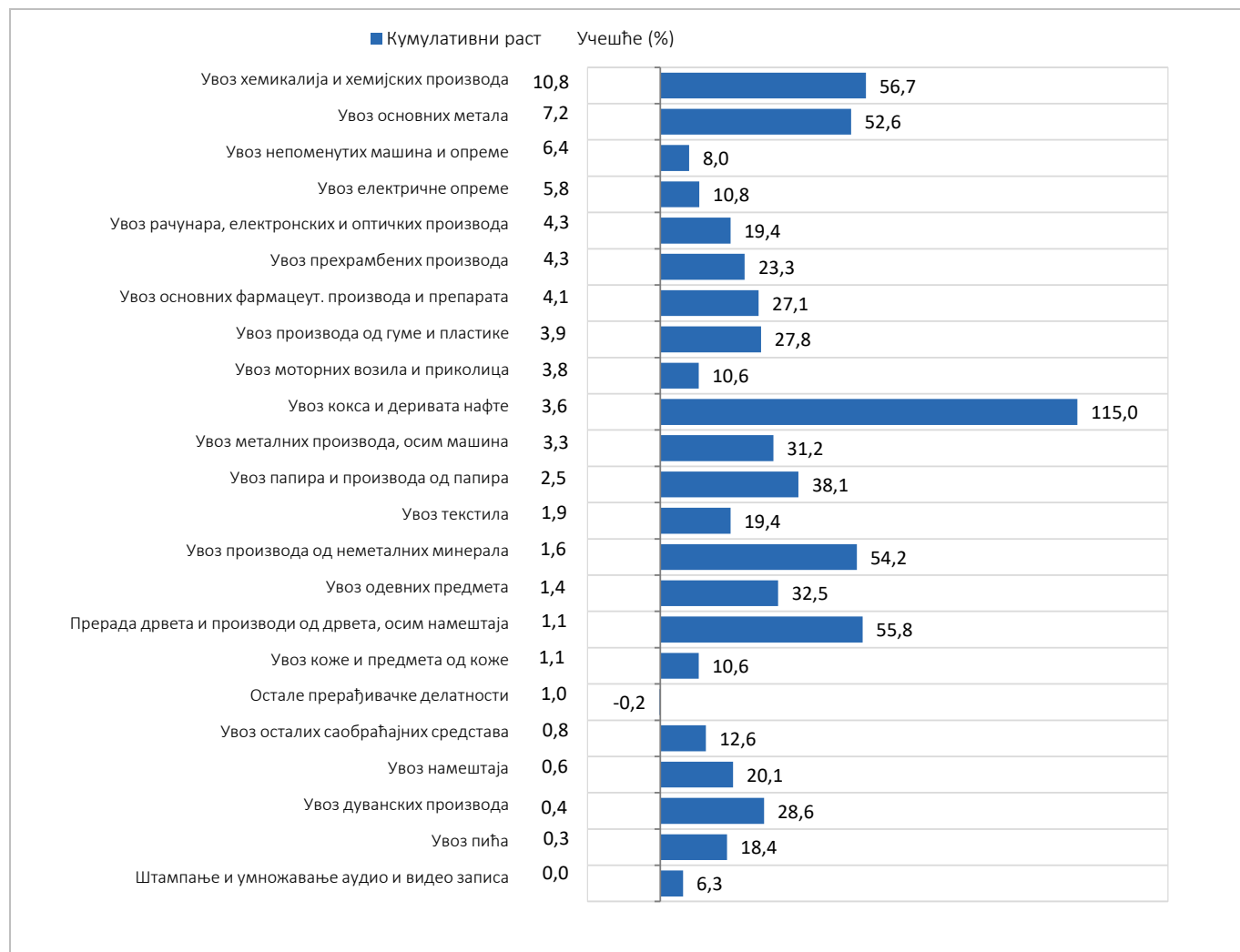
Извоз **основних метала**, област са појединачно највећом вредношћу извоза (626,8 милиона евра), остварио је кумулативни раст од 60% и учешће у укупном извозу од 10,1% (8,1% у истом периоду 2021). Извоз **прехранбених производа** бележи кумулативни раст од 28% и вредност извоза од 624,7 милиона евра уз непромењено учешће у укупном извозу (10,1%) у односу на претходну годину. Извоз **електричне опреме**, са вредношћу од 584,2 милиона евра и учешћем у укупном увозу од 9,4%, бележи кумулативан раст од 14,2%. Извоз **моторних возила и приколица**, област са вредношћу извоза од 542,2 милиона евра и учешћем од 8,7% бележи кумулативни раст од 2,7%. Извоз **производа од гуме и пластике** позициониран је на петом месту, са учешћем у укупном увозу од 8,5%, и бележи кумулативни раст од 20,3% и вредност извоза од 530,9 милиона евра.

Графикон 5.8. Извоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (Q1 2022. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном извозу)

Увоз прерађивачке индустрије је у првом кварталу 2022. године, у односу на исти период 2021. године, остварио раст од 30,6%. На овај резултат највише су утицали раст увоза **хемикалија и хемијских производа** од 56,7% (са највећим учешћем у укупном увозу, које износи 10,8%), увоз **основних метала** (раст од 52,6% и учешће од 7,2%), увоз **непоменутих машина и опреме** (раст од 8% и учешће од 6,4%), и увоз **електричне опреме**, који је остварио раст од 10,8% и учешће у укупном увозу од 5,8%.

Графикон 5.9. Увоз прерађивачке индустрије по областима, кумулативни раст (%) (Q1 2022. у односу на исти период, према опадајућем учешћу у укупном увозу)

5.5. ПОЉОПРИВРЕДА, ШУМАРСТВО И РИБАРСТВО (А) (учешће од 4,8% у укупном извозу и 2,7% у укупном увозу)

Извоз овог сектора у првом кварталу 2022. године остварио је пад од 23,7%, као и смањење учешћа у укупном извозу са 8,2% на 4,8% у односу на исти период 2021. године. Овом резултату је највише допринео кумулативни пад од 29,8% извоза жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, групе која чини 67,9% извоза читавог сектора у посматраном периоду, као и пад извоза јабучастог и коштичавог воћа – следеће групе по учешћу (10%), у износу од 29%. Раст извоза остварен је само код неколико група које имају мало учешће у извозу целог сектора, а од којих су највеће – извоз садног материјала (учешће 4,6% , раст 17,3%) и извоз дувана (учешће 3,6% , раст 2,4%).

У увозу је остварен раст од 27,6% и смањење учешћа у укупном увозу са 3,1% у истом периоду претходне године на 2,7%. Група са највећим учешћем у сектору (19%) – Увоз жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица – бележи раст од 60,2% у првом кварталу. Следећа по учешћу (18,3%), група Поврће, коренасте и кртоласте биљке, остварила је раст увоза од 45,3% у посматраном периоду. С друге стране, остварен је пад увоза од 0,2% тропског и суптропског воћа и дувана од 16,9%.

5.6. РУДАРСТВО (Б) (учешће од 6,2% у укупном извозу и 14,3% у укупном увозу)

Сектор Рударство бележи највећи раст учешћа у укупном извозу – са 0,7% у првом кварталу 2021. на 6,2% у првом кварталу 2022. године. Остварена вредност извоза у прва три месеца износи 388,2 милиона евра, што је за 1028% више од извоза у истом периоду прошле године. Овај резултат је последица раста извоза руда метала, групе која чини 99% извоза читавог сектора Рударства, а која је остварила раст од 1160% у односу на исти период прошле године.

Вредност увоза овог сектора у првом кварталу 2022. године износи 1,3 милијарде евра, што представља учешће од 14,3% у укупном увозу (5,7% у истом периоду прошле године). Остварен је раст увоза од 273,7% у односу на исти период претходне године.

Раст увоза је највећим делом проузрокован растом од 1045,8% у увозу сирове нафте и природног гаса, групе која чини 90% увоза читавог сектора.

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Роба која није класификована по КД (2010) обухвата робу на складиштењу, робу у слободној зони, као и робу за коју није попуњена царинска тарифа.

6. УНУТРАШЊА ТРГОВИНА

6.1. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА МАЛО (Област 47 Класификације делатности)

Промет робе у трговини на мало у првом кварталу 2022. године, у односу на исти период 2021. године, већи је у текућим ценама за 23,4%, а у сталним ценама за 10,6%.

Табела 6.1. Промет робе у трговини на мало, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

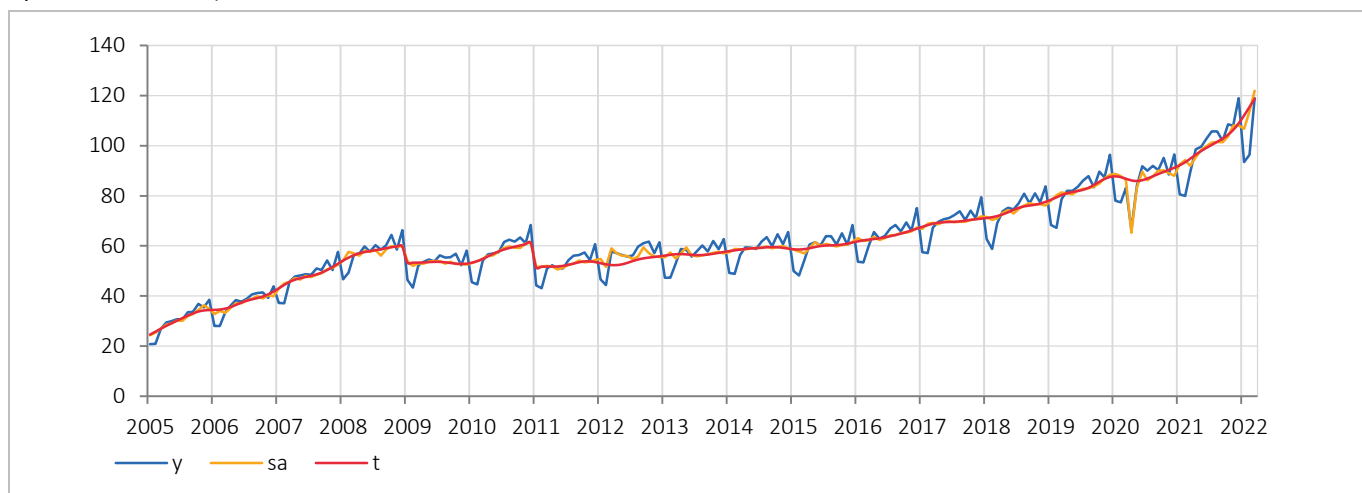
	2020				2021				2022	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹
Текуће цене	111,4	97,9	105,8	102,5	104,8	124,2	114,3	118,9	123,4	120,0
Сталне цене ²	110,0	99,8	105,9	103,0	104,7	118,6	107,7	108,4	110,6	110,0

¹ Прогнозе (добијене на бази модела анализе временских серија).

² Индекси су прерачунати преко месечних индекса у сталним ценама.

Наставља се тренд раста промета у трговини на мало, присутан већ десет година уназад. Ипак, у првом кварталу 2022. месечне стопе раста промета, након елиминисања сезонске компоненте, нешто су више од дугорочног просека, што може бити последица инфлаторних притисака у економији.

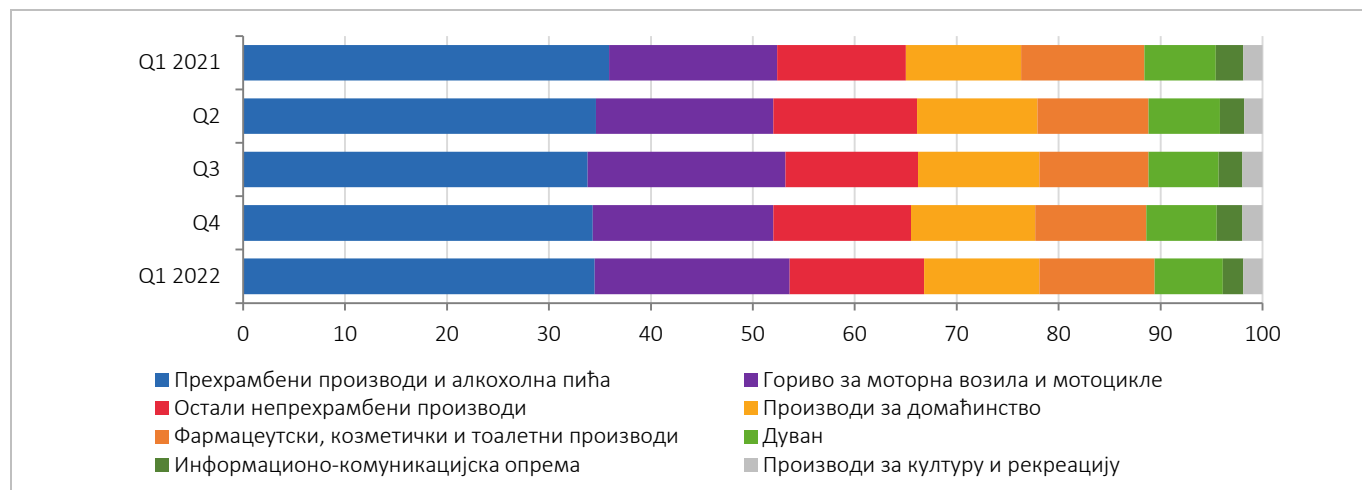
Графикон 6.1. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у сталним ценама, индекси (у – оригинална серија, са – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд-циклус компонента; просек 2021 = 100)

Посматрано по робним групама, у првом кварталу 2022. године, у поређењу са истим кварталом претходне године, највећи раст промета остварен је у трговини моторним горивима (142,3% у текућим и 118,5% у сталним ценама), затим у трговини непрехрамбеним производима (122,8% у текућим и 116,4% у сталним ценама). Најмањи раст трговине забележен је у категорији Храна, пиће и дуван и износи 116,6% у текућим, а 102,9% у сталним ценама.

У структури промета робе у трговини на мало у првом кварталу 2022. године најзаступљенији су били прехранбени производи и алкохолна пића (34,5%), затим гориво за моторна возила и мотоцикле (19,1%) и остали непрехрамбени производи (13,2%).

Графикон 6.2. Структура промета у трговини на мало по робним групама (%)

6.2. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО (Област 46 Класификације делатности)

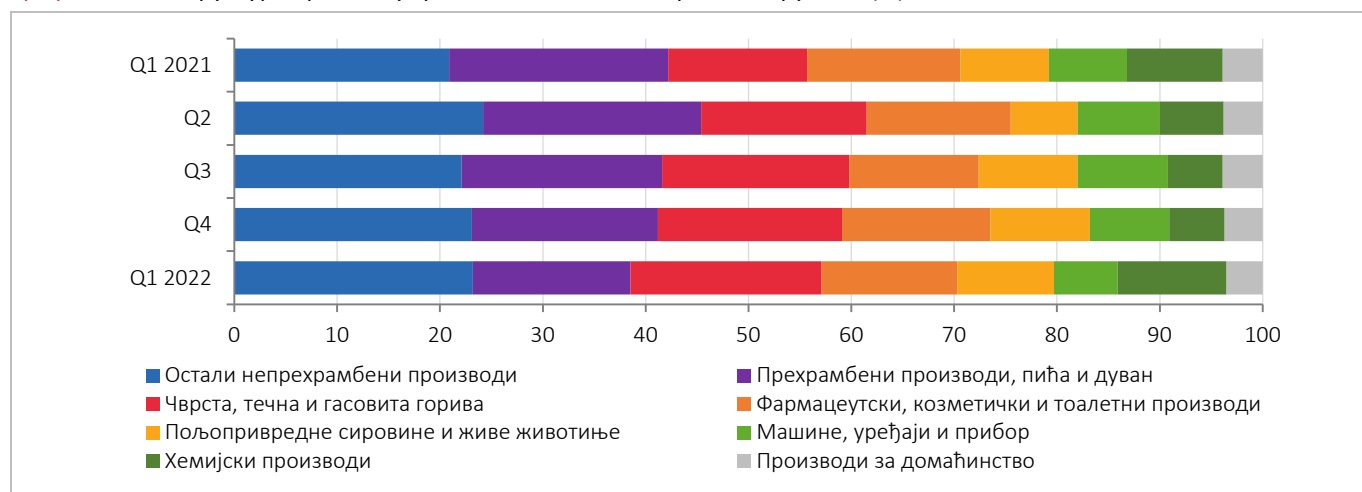
Промет робе у трговини на велико у првом кварталу 2022. године, у односу на исти период претходне године, бележи раст од 20,1% у текућим ценама.

Табела 6.2. Промет робе у трговини на велико, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2020				2021				2022
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	101,9	86,7	96,1	96,2	110,9	133,5	123,6	126,5	120,1

Посматрано по робним групама, у првом кварталу 2022. године, у структури промета робе у трговини на велико најзаступљенији су били: остали непрехрамбени производи (23,2%), чврста, течна и гасовита горива (18,6%) и прехрамбени производи, пића и дуван (15,1%).

Графикон 6.3. Структура промета у трговини на велико по робним групама (%)

6.3. ПРОМЕТ РОБЕ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО И МАЛО И ПОПРАВКА МОТОРНИХ ВОЗИЛА (Област 45 Класификације делатности)

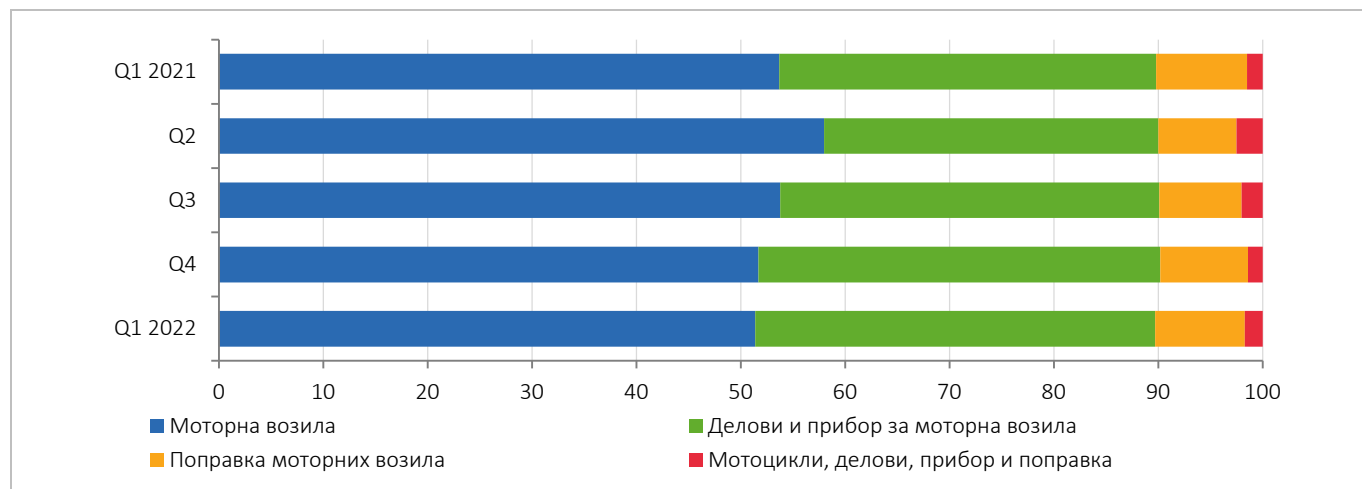
Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила у првом кварталу 2022. године, у односу на исти период 2021. године, бележи раст од 24,5% у текућим ценама.

Табела 6.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2020				2021				2022
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	95,9	77,6	104,1	100,5	111,1	138,4	113,6	116,1	124,5

Посматрано по робним групама, у првом кварталу 2022. године, слично као у претходним кварталима, у структури промета робе у трговини на велико и мало и поправци моторних возила била су најзаступљенија моторна возила (51,4%) и прибор за моторна возила (38,3%).

Графикон 6.4. Структура промета у трговини на велико и мало и поправци моторних возила по робним групама (%)

НАПОМЕНА

Индекси промета робе трговине на мало у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама одговарајућим индексима потрошачких цена, из којих су искључени: вода (из комуналних система), струја и моторна возила, мотоцикли и делови.

7. ЦЕНЕ

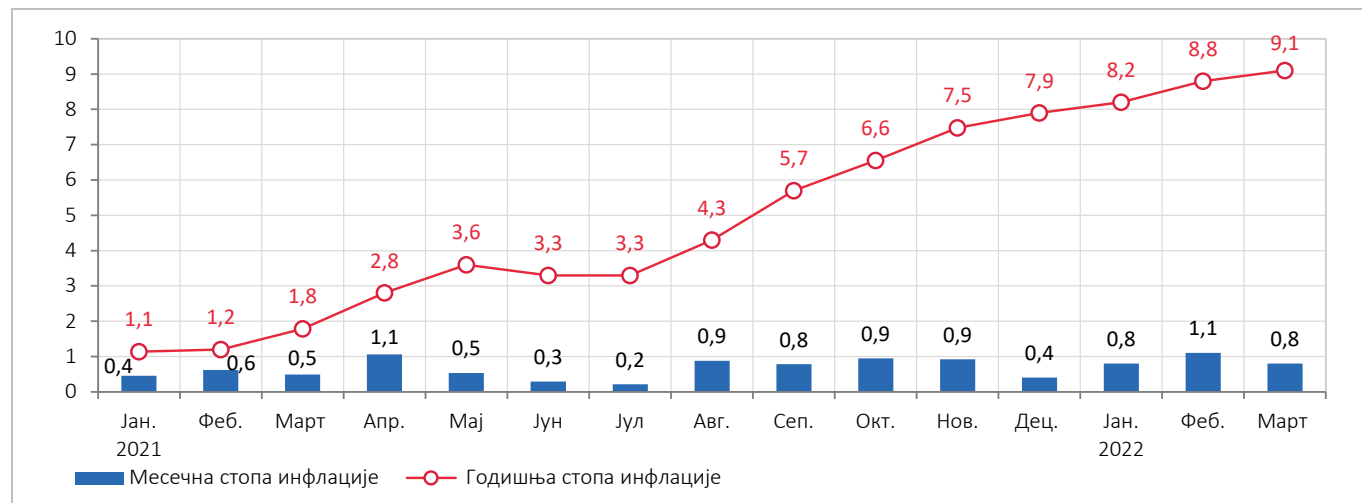
У Q1 2022. години остварен је просечан међугодишњи раст укупних потрошачких цена од 8,7%. Посматрано на нивоу производа, **највећи утицај** на раст потрошачких цена имао је **раст цена поврћа, горива за аутомобиле, меса, хлеба и житарица, млечних производа и чврстих горива (огрев).**

Табела 7.1. Потрошачке цене, међугодишња стопа инфлације (%) (квартал у односу на исти квартал претходне године)

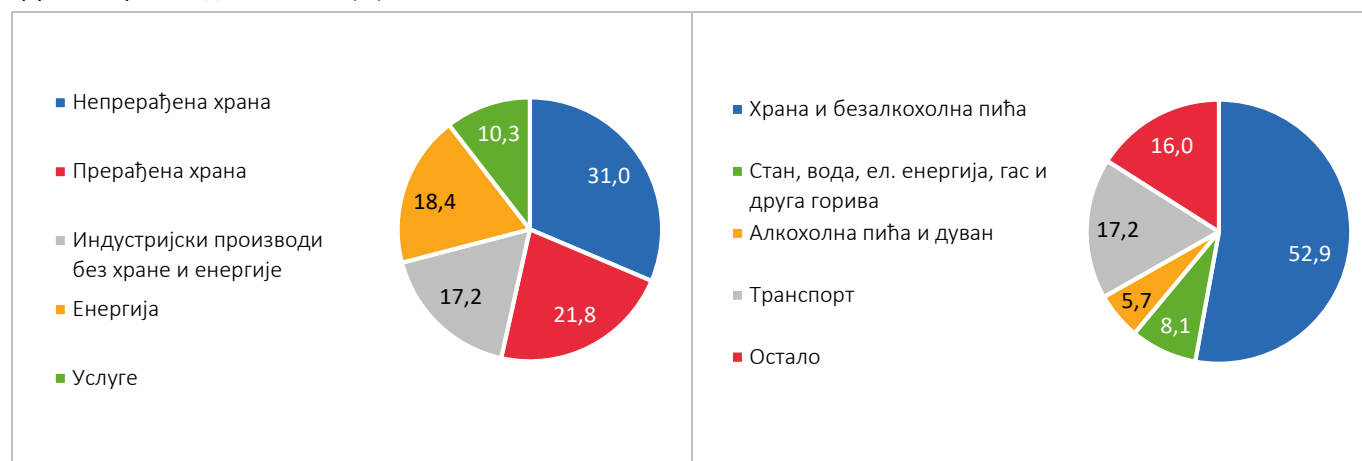
	2021				2022			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2 ¹	Q3 ¹	Q4
Потрошачке цене (ИПЦ)	1,4	3,2	4,4	7,3	8,7	10,3	10,0	-

¹ Прогноза на основу водећег индикатора ИПЦ.

Графикон 7.1. Стопа инфлације мерена индексима потрошачких цена (%) (месечна – месец у односу на претходни месец; годишња – месец у односу на исти месец претходне године)

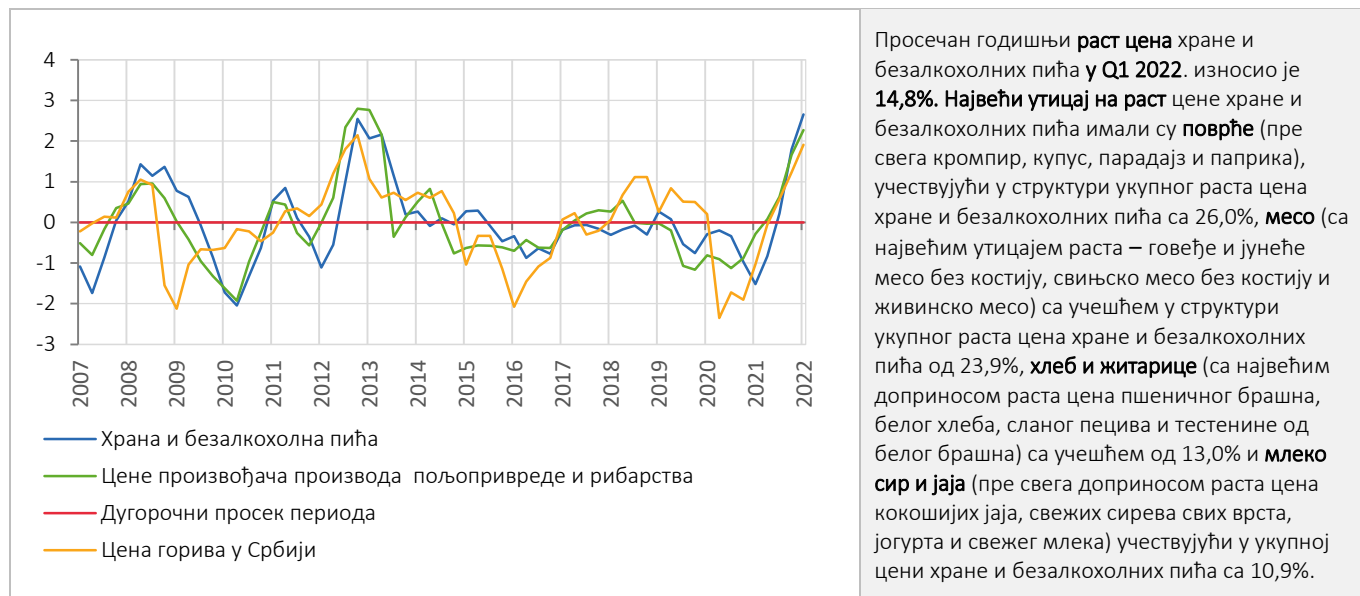

Графикон 7.2. Учешће у структури просечне годишње стопе раста потрошачких цена, према намени и основним групама производа, Q1 2022. (%)

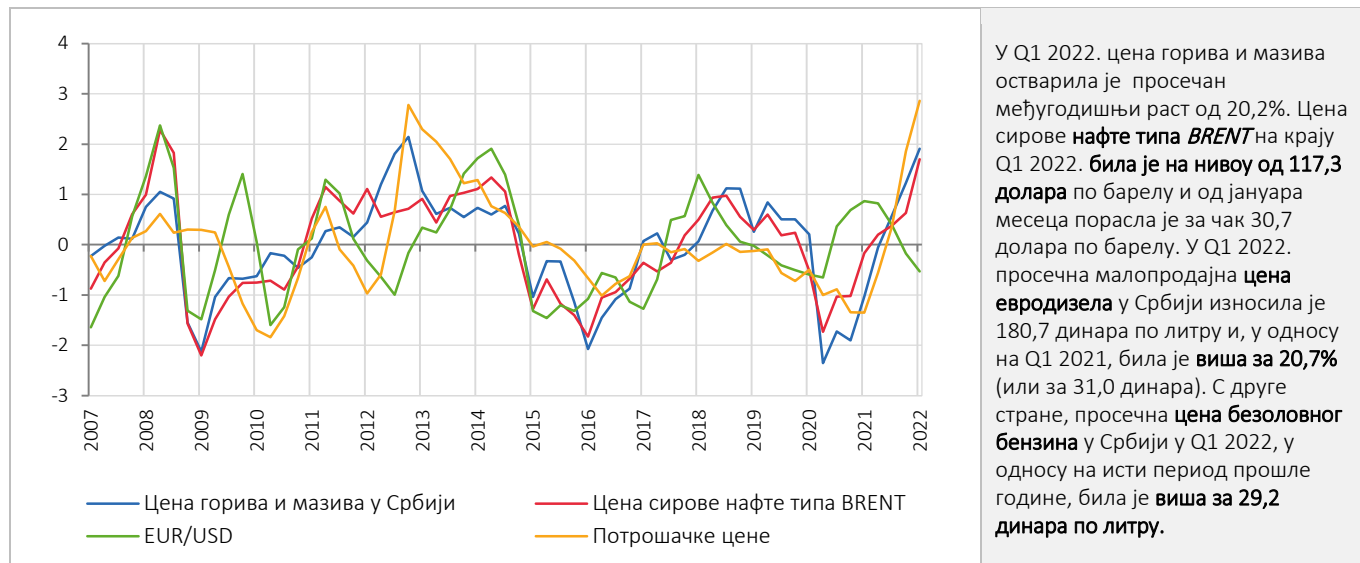
7.1. ПОВРЋЕ, МЕСО, ХЛЕБ И ЖИТАРИЦЕ, МЛЕЧНИ ПРОИЗВОДИ (учешће у структури годишњег раста потрошачких цена у Q1 2022. - 39,5%)

Графикон 7.3. Кретање цена хране и безалкохолних пића; десезонирани и стандардизовани квартални подаци, одступања од просека периода (%)

7.2. ГОРИВА И МАЗИВА ЗА ПУТНИЧКЕ АУТОМОБИЛЕ (учешће у структури годишњег раста потрошачких цена у Q1 2022 – 13,8 %)

Графикон 7.4. Кретање цена горива и мазива према цени сирове нафте типа *BRENT*, паритету EUR/USD и укупних потрошачких цена; детрендовани и стандардизовани квартални подаци, одступања од просека периода (%)

7.3. ЧВРСТА ГОРИВА – ОГРЕВ (учешће у структури годишњег раста потрошачких цена у Q1 2022 – 3,5 %)

Графикон 7.5. Кретање цена дрвних горива и произвођачких цена сектора производње прераде дрвета и производа од дрвета (осим намештаја) за домаће тржиште; детрендовани и стандардизовани подаци, одступања од просека периода (%)

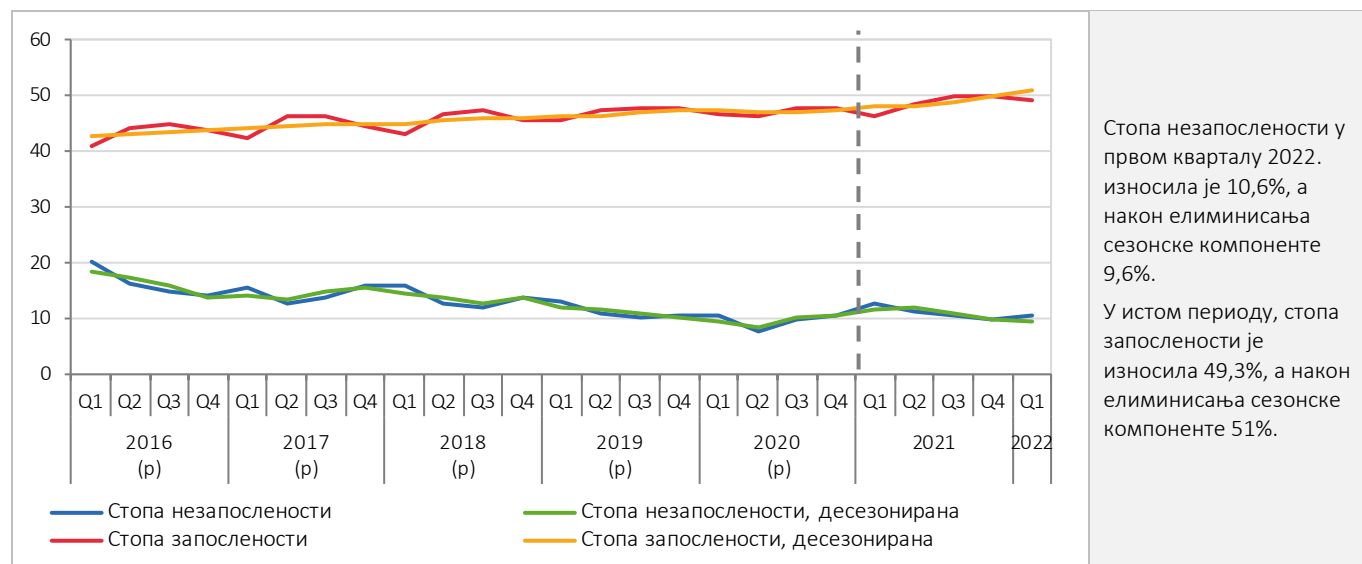
8. ТРЖИШТЕ РАДА

У Републици Србији је у првом кварталу 2022. године било запослено 2,9 милиона лица⁴, незапослено 341 хиљада лица, а ван радне снаге 2,6 милиона лица старијих од 15 година.

Стопа незапослености износи 10,6% и, у поређењу са четвртим кварталом 2021. године, виша је за 0,8 п. п., при чему је број незапослених лица повећан за 24,7 хиљада. Истовремено је повећан број лица ван радне снаге за 5,9 хиљада.

Стопа незапослености, у поређењу са четвртим кварталом 2021. године, бележи раст у свим регионима: у Београдском региону са 8% на 8,6%, у Региону Војводине са 8,8% на 9,7%, у Региону Шумадије и Западне Србије са 10,7% на 11,6% и у Региону Јужне и Источне Србије са 12,2% на 13,2%.

Графикон 8.1. Кретање стопа запослености и незапослености лица старости 15 и више година (%)

(p) – ревидирани подаци

Табела 8.1. Стопе активности, запослености и незапослености – недесезониране и десезониране вредности

	2020(p)				2021				2022
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Стопа активности (%)	52,2	50,2	53,0	53,3	53,1	54,3	55,8	55,4	55,2
Десезониране вредности	53,1	49,9	52,3	53,5	54,0	54,0	55,1	55,5	56,0
Стопа запослености (%)	46,7	46,3	47,8	47,6	46,3	48,3	50,0	50,0	49,3
Десезониране вредности	47,3	47,0	47,1	47,4	47,9	48,2	48,8	49,8	51,0
Стопа незапослености (%)	10,5	7,9	9,8	10,7	12,8	11,1	10,5	9,8	10,6
Десезониране вредности	9,5	8,4	10,3	10,5	11,6	11,8	11,0	9,7	9,6

⁴ Од 2021. године, Републички завод за статистику спроводи истраживање Анкета о радној снази према новој, редизајнираној методологији Евростата. Методологија је промењена у складу са новом Уредбом Европског парламента и Савета, која је ступила на снагу 1. јануара 2021. године. Више информација о методолошким променама и њиховим ефектима на главне статистичке показатеље може се наћи у посебној публикацији путем линка: <https://www.stat.gov.rs/vesti/20210628-anketa-o-radnoj-snazi-nova-metodologija/>

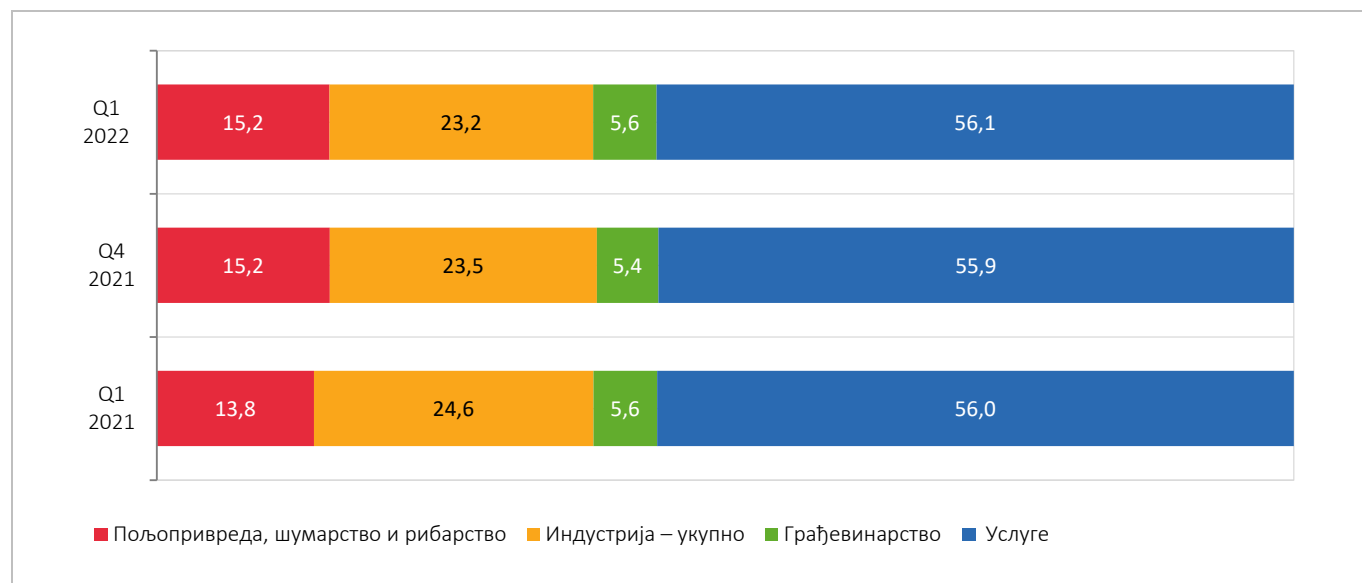
Табела 8.2. Тржиште рада – лица старости 15 и више година

	Актуелни квартал	Претходни квартал		Исти квартал претходне године	
	Q1 2022 (у хиљ.)	Q4 2021 (у хиљ.)	промена, %	Q1 2021 (у хиљ.)	промена, %
Незапослени	341,4	316,7	7,8	399,4	-14,5
Запослени	2 869,7	2 917,4	-1,6	2 722,2	5,4
	%	%	промена, п. п.	%	промена, п. п.
Стопа незапослености	10,6	9,8	0,8	12,8	-2,2
Стопа запослености	49,3	50,0	-0,7	46,3	3

Посматрано по секторима, највеће учешће броја запослених у првом кварталу 2021. забележено је у услужном сектору (56,1%), затим у индустрији (23,2%) и пољопривреди (15,2%), а најмањи у грађевинарству (5,6%). У поређењу са претходним кварталом, незнатан пад учешћа запослених забележен је једино у сектору Индустрија (са 23,5% на 23,2%), наспрот секторима услуге (са 55,9% на 56,1%) и Грађевинарство (са 5,4% на 5,6%), који бележе раст учешћа запослених, док је у сектору Пољопривреда, шумарство и рибарство учешће непромењено.

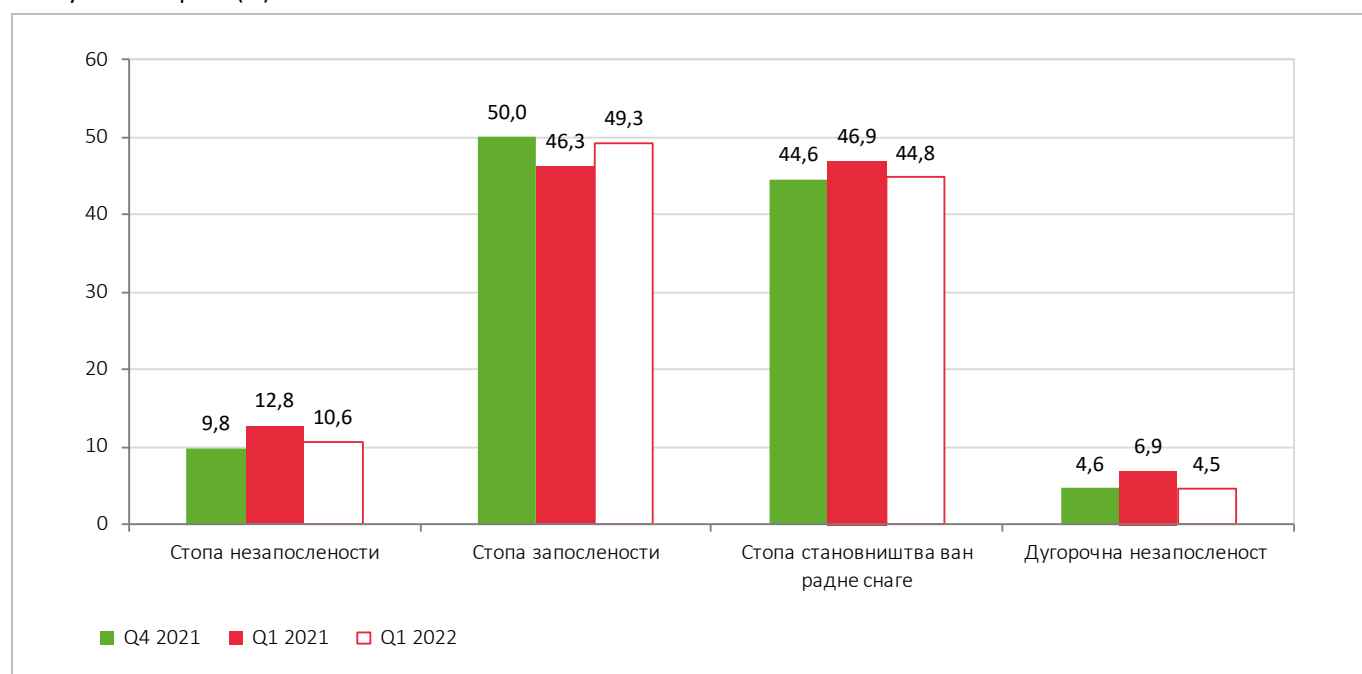
У међугодишњој периодици (I квартал 2022 – I квартал 2021), пад удела запослених бележи једино сектор индустрије (са 24,6% на 23,2%), наспрот осталим секторима, који углавном бележе раст, при чему предњачи сектор пољопривреде, шумарства и рибарства (са 13,8% на 15,2%).

Графикон 8.2. Учешће запослених по секторима (%)

Индикатори тржишта рада који у текућем кварталу, у односу на исти период претходне године, показују тенденцију пада незапослености и неактивности (лица ван радне снаге), уз истовремени раст запослености и активности, указују на извесну стабилизацију стања на тржишту рада.

Графикон 8.3. Тржиште рада – најважнији показатељи за претходни квартал, исти квартал претходне године и актуелни квартал (%)

8.1. ПОРЕЂЕЊЕ СА ПРЕТХОДНИМ КВАРТАЛОМ

У поређењу са претходним, четвртим кварталом 2021, број незапослених лица повећан је за 24,7 хиљада, а број запослених смањен је за 47,7 хиљада лица.

Стопа незапослености младих (старости од 15 до 24 године) у првом кварталу 2022. износила је 28,8%, што је за 0,1 п. п. више у односу на четврти квартал 2021, када је износила 28,9%.

Стопа дугорочне незапослености износила је 4,5%, што је за 0,1 п. п. мање у односу на четврти квартал 2021. (када је била 4,6%).

Посматрано према полу, стопа незапослености у првом кварталу 2022, у односу на претходни квартал, код мушке популације бележи раст од 0,8 п. п., док је код жена непромењена. Стопа незапослености мушке популације повећана је у свим регионима, и то: у Београдском, са 6,7% на 8,5%, у Региону Војводине, са 8% на 9,9%, у Региону Шумадије и Западне Србије, са 10% на 11,1%, и у Региону Јужне и Источне Србије, са 11,5% на 12,8%.

Код женске популације стопа незапослености је смањена у Београдском региону, са 9,4% на 8,7%, и у Региону Војводине, са 9,9% на 9,5%. У преостала два региона она је повећана: у Региону Шумадије и Западне Србије, са 11,6% на 12,2%, и Региону Јужне и Источне Србије, са 13,1% на 13,8%.

Посматрано према професионалном статусу, у односу на претходни квартал, број запослених лица је повећан само у категорији неплаћених породичних радника (за 4,1%), док је код samozапослених и запослених радника дошло до пада броја запослених лица, и то за 4,6% и 1,5%.

Табела 8.3. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q4 2021 – Q1 2022.

	Q4 2021 (у хиљ.)	Q1 2022 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 917,4	2 869,7	-1,6
Самозапослени	490,1	467,8	-4,6
Запослени радници	2 240,7	2 207,9	-1,5
Неплаћени породични радници	186,5	194,1	4,1

8.2. ПОРЕЂЕЊЕ СА ИСТИМ КВАРТАЛОМ ПРЕТХОДНЕ ГОДИНЕ

У поређењу са истим кварталом претходне године, број незапослених лица смањен је за 14,5% (са 399,4 хиљаде на 341,4 хиљаде). Истовремено, број запослених лица је повећан за 5,4% (са 2 722,2 у првом кварталу 2021. на 2 869,7 у првом кварталу 2022. године).

Стопа незапослености младих (старости од 15 до 24 године) у првом кварталу 2022. износила је 28,8%, што је за 3,4 п. п. ниже у односу на први квартал 2021, када је износила 32,2%.

Стопа дугорочне незапослености (учешће лица незапослених дуже од годину дана у активном становништву старости 15 и више година) од 4,5% у првом кварталу 2022. мања је за 2,4 п. п. него у првом кварталу 2021. (када је била 6,9%).

Посматрано према полу, стопа незапослености у првом кварталу 2022, у односу на исти квартал претходне године, бележи пад код оба пола, и то за 1,6 п. п. код мушкараца и за 2,8 п. п. код жена. Посматрано по регионима, стопа незапослености мушкараца је у свим регионима смањена: у Београдском региону, са 8,7% на 8,5%, у Региону Војводине, са 11,5% на 9,9%, у Региону Шумадије и Западне Србије, са 13,2% на 11,1%, и у Региону Јужне и Источне Србије, са 15,4% на 12,8%.

Слична кретања забележена су и код женске популације – стопа незапослености је смањена у сва четири региона: у Београдском, са 10,5% на 8,7%, у Региону Војводине, са 10,2% на 9,5%, у Региону Јужне и Источне Србије, са 18,7% на 13,8%, и у Региону Шумадије и Западне Србије, са 16,8% на 12,2%.

Посматрано према професионалном статусу, у односу на исти квартал 2021, број запослених лица је повећан у свим категоријама, највише у категорији неплаћених породичних радника (за 43,5%), затим запослених радника (за 4%) и самозапослених (за 0,7%).

Табела 8.4. Запосленост по професионалном статусу, поређење Q1 2021 – Q1 2022.

	Q1 2021 (у хиљ.)	Q1 2022 (у хиљ.)	Промена, %
Запослена лица – укупно	2 722,2	2 869,7	5,4
Самозапослени	464,7	467,8	0,7
Запослени радници	2 122,3	2 207,9	4,0
Неплаћени породични радници	135,3	194,1	43,5

8.3. ПОКАЗАТЕЉИ УТИЦАЈА ПАНДЕМИЈЕ КОРОНАВИРУСА НА ТРЖИШТЕ РАДА

Кретања основних контингената становништва на тржишту рада не могу се тумачити ван контекста промена изазваних кризом услед пандемије коронавируса током 2020. године.

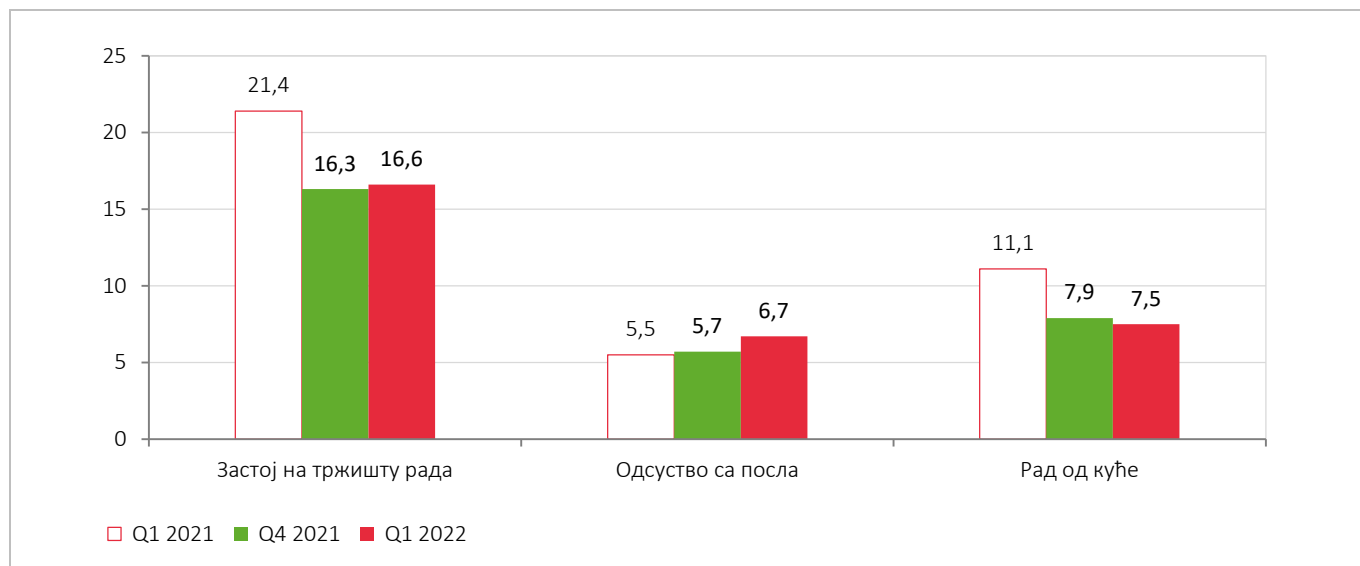
У складу са препорукама Евростата, неколико индикатора се користи ради добијања прецизније слике о утицају пандемије коронавируса на тржиште рада. У ове индикаторе спадају:

- 1) *Застој на тржишту рада (labour market slack)*, који представља учешће: 1) незапослених; 2) запослених који раде краће од пуног радног времена, а желели би да раде више; 3) оних који траже посао, али не могу да раде и 4) оних који могу да раде, али не траже посао, у проширеној радној снази, при чему се под проширеном радном снагом подразумевају сви запослени, незапослени и потенцијална радна снага (они који могу да раде, али не траже посао и они који траже посао, али не могу одмах да почну да раде).

Индикатор показује диспропорцију између понуде и потражње на тржишту рада и у околностима нормалног економског развоја је стабилан. Обично расте када тржиште рада трпи социоекономске шокове. Застој на тржишту рада у првом кварталу 2022. године износи 16,6% и мањи је за 4,8 п. п. у односу на исти период 2021. године, док је, у односу на четврти квартал 2021, већи за 0,3 п. п., што сугерише да је тзв. незадовољена потреба за запослењем мања него пре годину дана, у периоду кризе изазване пандемијом, али да бележи незнатни раст у односу на претходни квартал, што је у складу са истовременим растом незапослености.

- 2) *Одсуство са посла* мери се учешћем запослених који су одсутни са посла у укупном броју запослених. У првом кварталу 2022. године с посла је одсуствовало 6,7% запослених, што је за 1 п. п. више у односу на претходни квартал, а за 1,2 п. п. више у односу на исти период 2021. године.
- 3) *Рад од куће*, мерен учешћем броја запослених који су радили од куће у укупном броју запослених, у првом кварталу 2022. износио је 7,5%, што је за 0,4 п. п. ниже у односу на четврти квартал 2021. године, и за 3,6 п. п. ниже у односу на исти период 2021. године.

Графикон 8.4. Индикатори утицаја пандемије коронавируса на тржиште рада (%)

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Активно становништво (радну снагу) чине сва запослена и незапослена лица.

Запослени су лица старости 15–89 година која су најмање један сат у посматраној седмици обављала неки плаћени посао (у новцу или натури), као и лица која су имала запослење, али која су у тој седмици била привремено одсутна са посла. Према класификацији професионалног статуса запослених, они се деле на *самозапослене, запослене раднике и помажуће чланове у породичном послу*.

Самозапослени су она лица која раде самостално у властитом предузећу, установи, приватној радњи или на пољопривредном имању, као и лица која обављају самосталну професионалну делатност или неки други посао за сопствени рачун. Самозапослена су она лица која сама одређују услове свог рада (као и рада својих запослених) и носе ризик за свој посао.

Запослени радници су она лица која раде за послодавца у било ком сектору својине, без обзира на то да ли имају формални уговор о запослењу или раде на основу усменог договора. Чланови домаћинства који помажу у обављању породичног посла и који су плаћени за свој рад сматрају се запосленим радницима.

Неплаћени породични радници су лица која помажу другом члану домаћинства у вођењу породичног посла или пољопривредног газдинства, а да при томе нису плаћена за тај рад. Ова лица сматрају се запосленима и поред тога што нису плаћена за свој рад, пошто од свог рада имају користи у виду бенефиција као што су смештај, храна и сл.

Незапослени су лица старости 15–74 године која нису обављала ниједан плаћени посао у посматраној седмици, активно су тражила посао током четири седмице које су претходиле посматраној седмици и у могућности су да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Становништво ван радне снаге чине сва лица старе 15 и више година која нису сврстана у запослено или незапослено становништво. У становништво ван радне снаге спадају студенти, пензионери, лица која обављају кућне послове, као и остала лица која у посматраној седмици нису обављала ниједан плаћени посао, нису активно тражила посао или нису била у могућности да почну да раде у року од две седмице након истека посматране седмице.

Стопа активности представља удео активног становништва у укупној посматраној популацији (становништву старом 15 и више година).

Стопа запослености представља удео запослених у укупној посматраној популацији (становништву старом 15 и више година).

Стопа незапослености представља удео незапослених у радној снази (запослени и незапослени).

Стопа дугорочне незапослености представља удео лица незапослених дуже од годину дана у радној снази (запослени и незапослени) старости 15 и више година.

Стопа становништва ван радне снаге представља проценат становништва ван радне снаге у укупном становништву старом 15 и више година.

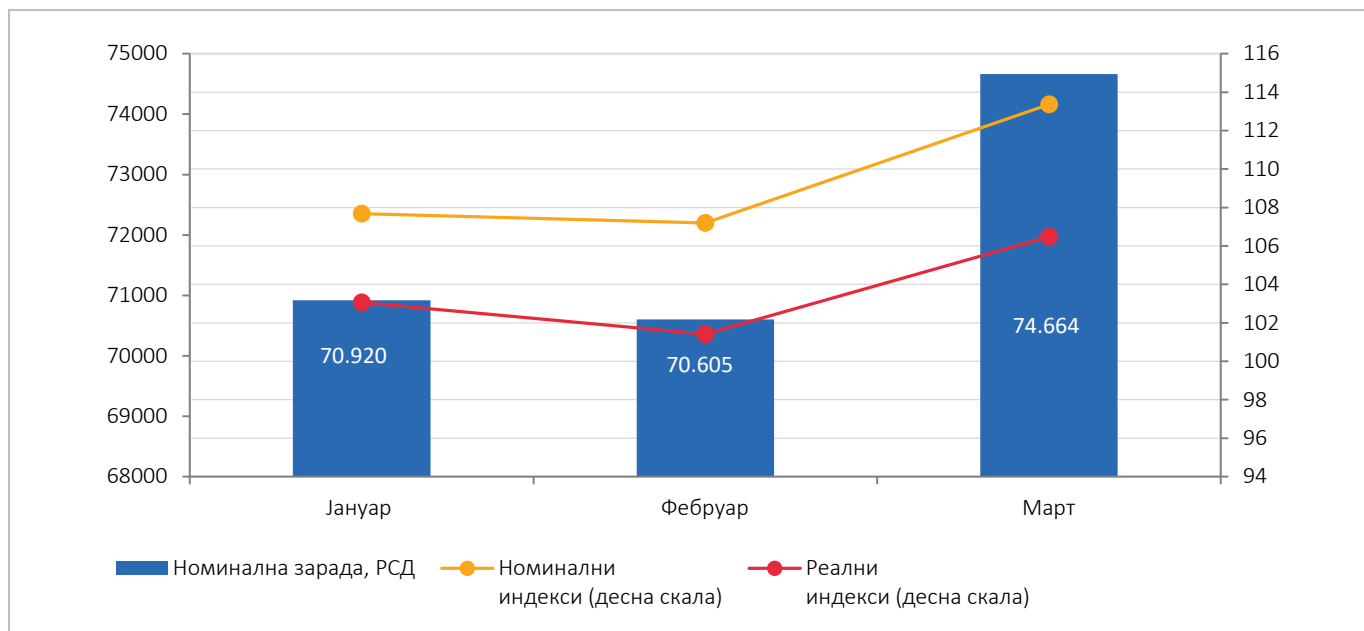
9. ЗАРАДЕ

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната у Републици Србији за **први квартал 2022.** године износила је 72 067 динара. У поређењу са истим периодом претходне године, номинално је виша за 13,4%, а реално за 4,3%. У односу на претходни квартал, тј. четврти квартал 2021, номинално је виша за 3%, а реално за 0,6%.

Табела 9.1. Зараде без пореза и доприноса – реални и номинални индекси (поређење са истим периодом претходне године)

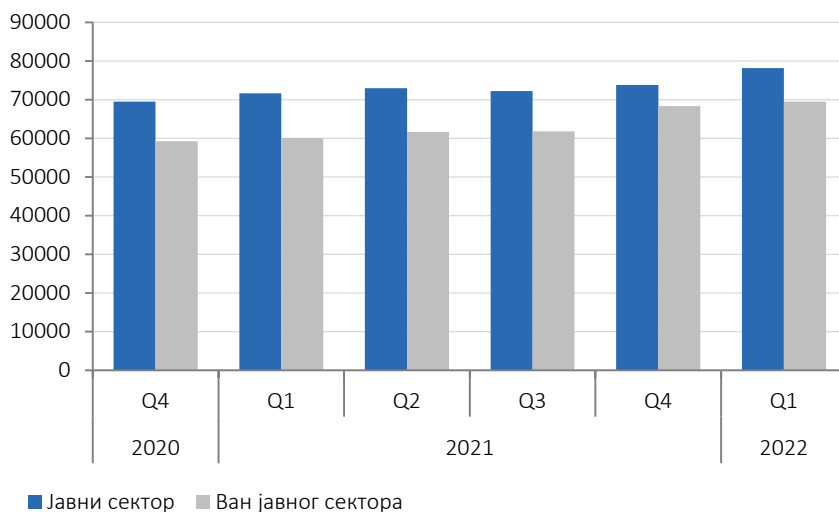
	2019				2020				2021				2022
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Реални индекси	106,9	107,6	109,5	100,4	108,3	107,4	107,4	107,6	105,8	106,4	104,5	104,5	104,3
Номинални индекси	109,5	110,0	110,9	112,0	110,3	108,5	109,4	109,3	107,3	109,8	109,2	112,1	113,4

Графикон 9.1. Зараде без пореза и доприноса, кретање номиналних и реалних индекса (просек 2021 = 100)

Номиналне зараде су се од почетка године кретале у складу са кретањем реалне економије и буџета, истовремено се прилагођавајући тржишним показатељима, тј. понуди и потражњи радне снаге. Просечна зарада без пореза и доприноса бележи тренд раста и у марту 2022, са износом од 74 664 РСД, достиже међугодишњи раст од 14,4% номинално, односно 4,9% реално. Будући да је раст зарада у марту превазишао међугодишњи раст инфлације (9,1%), може се констатовати да је очувана куповна моћ становништва. На раст зарада утицала је и одлука о повећању минималне цене рада са 183,9 динара по радном часу у 2021. години на 201,2 динара у 2022. години. Такође, просечна зарада без пореза и доприноса, изражена у еврима, као показатељ животног стандарда и међународне конкурености привреде Србије, бележи раст и у марту 2022. достиже вредност од 634 евра или међугодишњи раст од 14,2%.

Графикон 9.2. Зараде без пореза и доприноса у јавном сектору и ван јавног сектора, РСД

Просечна зарада без пореза и доприноса обрачуната за први квартал 2022. износила је 78 189 динара у јавном сектору, а 69 502 динара ван јавног сектора. Однос кретања зарада у јавном сектору и ван њега дуго је био променљив, будући да је у неколико наврата сукцесиван раст зарада у јавном сектору довео до њиховог пораста и ван јавног сектора, што је резултирало растом укупних зарада. Политика управљања зарадама у јавном сектору се на тај начин показала као покретач импулса унутрашње тражње и регулатор флукуација на тржишту рада. Од почетка 2022. године зараде у јавном сектору су на вишем нивоу него зараде ван њега.

Просечне зараде без пореза и доприноса у јавном сектору (јануар – март 2022.)

Јавни сектор – укупно	78 189 РСД
Јавна државна предузећа	88 317 РСД
Јавна локална предузећа	67 518 РСД
Администрација – сви нивои	82 432 РСД
Ниво државе	85 868 РСД
Ниво аутономне покрајине	91 082 РСД
Ниво локалне самоуправе	65 111 РСД
Здравствени и социјални рад	80 151 РСД
Образовање и култура	70 281 РСД

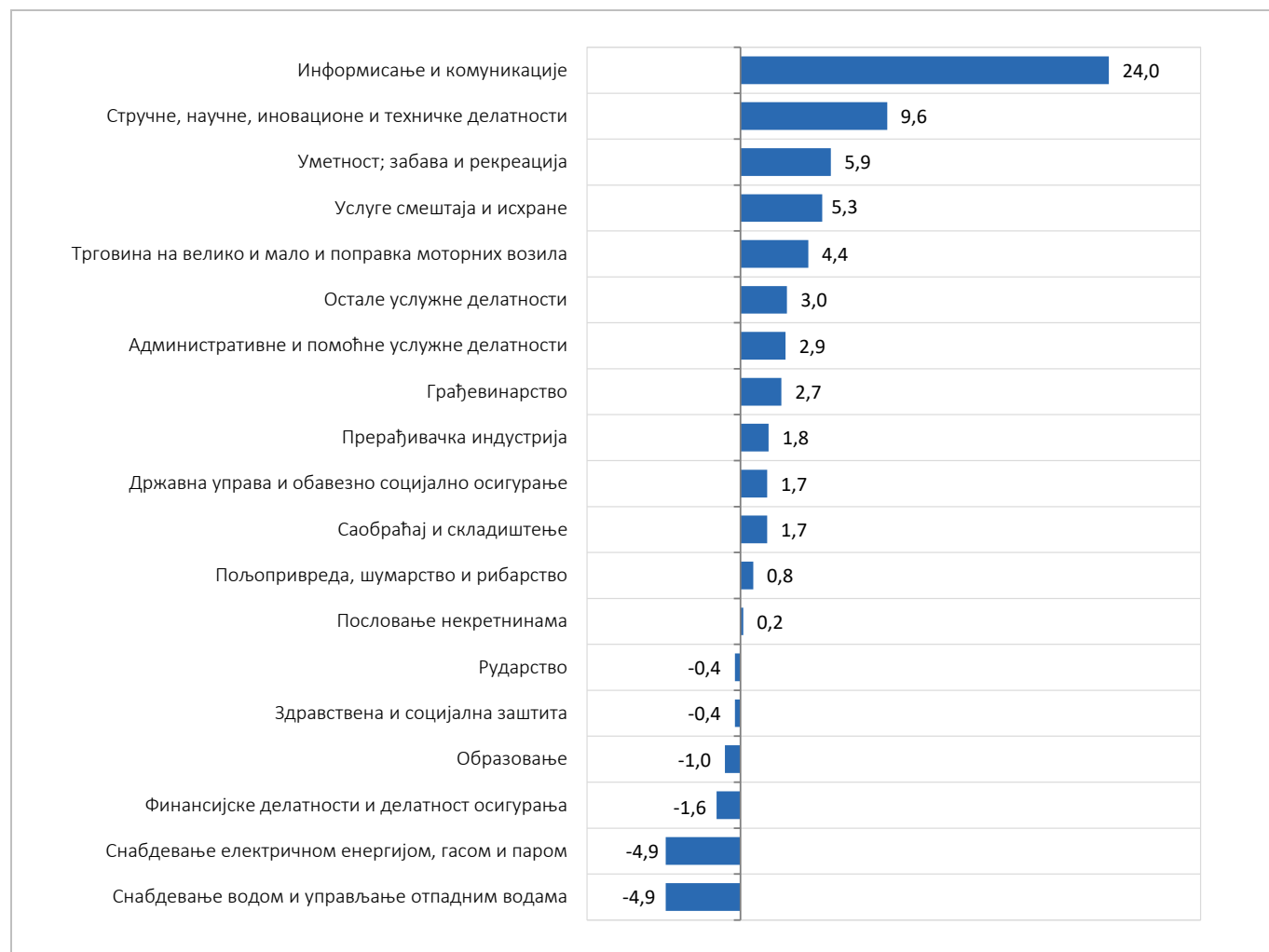
Поређењем зарада без пореза и доприноса по секторима КД (2010) запажа се да је највећи реалан раст у Q1 2022. године, у односу на исти период 2021. године, остварен у секторима Информисање и комуникације (24%), Стручне, научне, иновационе и техничке делатности (9,6%), Уметност, забава и рекреација (5,9%), Услуге смештаја и исхране (5,3%) и Трговина на велико и мало и поправка моторних возила (4,4%).

Највиша зарада без пореза и доприноса у Q1 2022. године обрачуната је у следећим областима: Рачунарско програмирање и консултантске делатности (234 553), Ваздушни саобраћај (159 631 динар), Научно истраживање и развој (150 357) и Експлоатација сирове нафте и природног гаса (145 545).

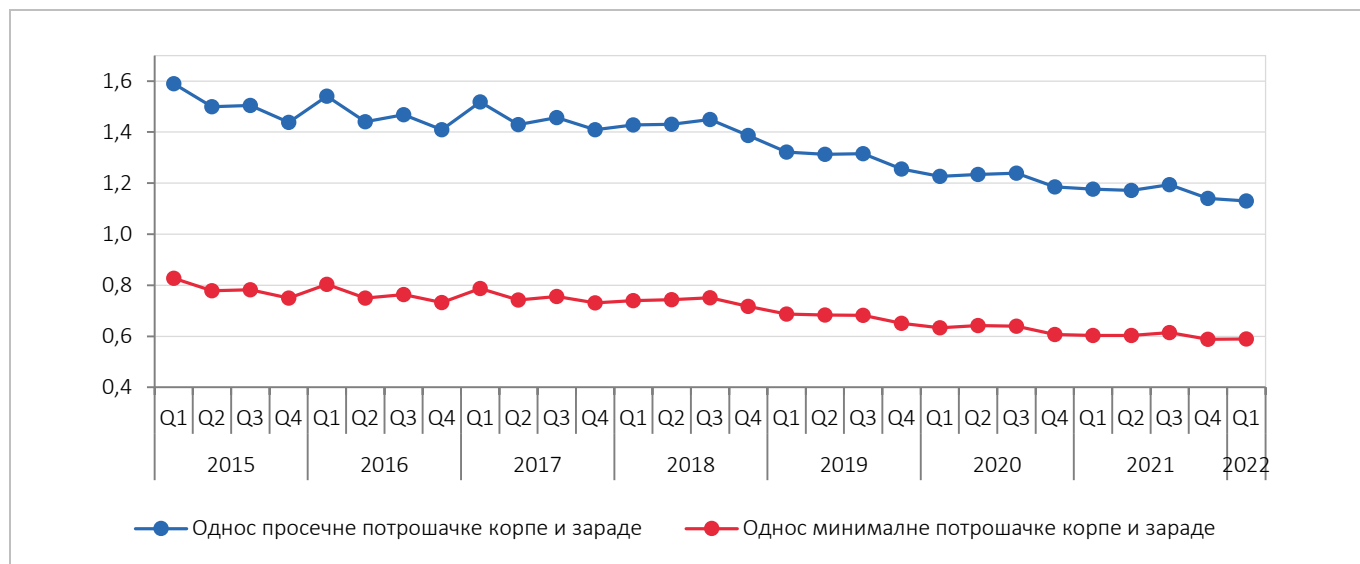
У свим осталим областима зараде су се кретале у распону од 40 652 динара (Делатност припремања и послуживања хране и пића) до 127 797 динара (Финансијске услуге, осим осигурања и пензијских фондова).

Посматрано по регионима, највиша просечна зарада без пореза и доприноса у Q1 2022. године обрачуната је у Београдском региону (90 686 динара). У Региону Војводине зарада је износила 68 503 динара, у Региону Јужне и Источне Србије 62 408 динара, а у Региону Шумадије и Западне Србије 60 437 динара.

Графикон 9.3. Реални раст зарада без пореза и доприноса по секторима КД (2010)
(Q1 2022. у односу на Q1 2021.)

Графикон 9.4. Однос потрошачке корпе и зараде без пореза и доприноса

Раст животног стандарда становништва у периоду 2015–2021. резултат је, пре свега, динамичног раста зарада. У 2015. години однос просечне потрошачке корпе и просечне зараде (без пореза и доприноса) износио је 1,51, док је у 2021. износио 1,17, што указује да, док је у 2015. за просечну потрошачку корпу домаћинству било потребно 1,51 просечне зараде, у 2021. је тај однос побољшан, тако да је за просечну потрошачку корпу домаћинству било потребно 1,17 просечне зараде.

Однос зараде без пореза и доприноса и просечне потрошачке корпе у првом кварталу 2022. године указује на незнатни раст куповне моћи у односу на претходни квартал. За покриће просечне потрошачке корпе у првом кварталу 2022. године било је потребно издвојити 1,13 просечних зарада (у четвртном кварталу 2021. – 1,14), док је за покриће минималне потрошачке корпе било довољно 0,59 просечне зараде, што је непромењено у односу на претходни квартал.

Посматрано по градовима, у првом кварталу 2022. године, куповну моћ (однос просечне потрошачке корпе и просечне зараде) изнад просека Републике (1,13) имали су Београд (0,94), Нови Сад (1,07), Крагујевац (1,10) и Ниш (1,11), док су у осталим градовима, који се статистички прате, просечне зараде покривале минималну, али не и просечну потрошачку корпу домаћинстава.

10. ТУРИЗАМ

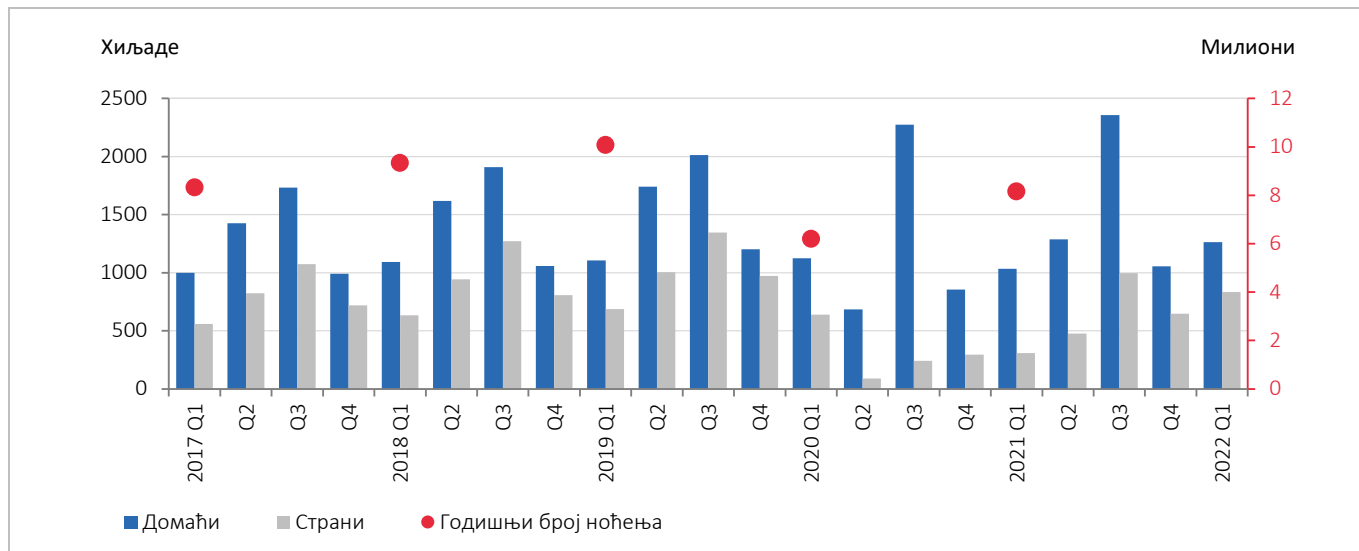
Мултидимензионална и комплексна природа туризма карактерише га као активност испреплетану са многим другим економским активностима – јер, поред пружања смештаја и гастрономских услуга, неизоставне делатности у вези са туризмом су и транспорт, културно-рекреационе делатности, платни промет итд. Поред тога што промовише и обликује национални идентитет једне земље, туризам има велику улогу и у њеној економији – у неким регионима је чак и једини фактор креирања радних места за локалну популацију и, уопште, једини чинилац одрживог развоја – због чега заслужује посебну аналитичку пажњу.

10.1. НОЋЕЊА ТУРИСТА

Експанзија туризма у Републици Србији започета је 2015. године, најпре подстицајним мерама домаћег туризма, али и порастом интересовања страних туриста у овом периоду. Изражено бројем ноћења, туристички промет је био у порасту све до 2019. године, када је остварен рекордан број од укупно 10,1 милион ноћења. У 2020. години долази до контракције туристичке активности и пада броја ноћења на 6,2 милиона, где су домаћи туристи остварили скоро 5 милиона, а страни око 1,3 милиона ноћења. У 2021. години долази до опоравка и раста броја ноћења на 8,2 милиона. Иако су домаћи туристи поново остварили доминантан број ноћења, и страни туристи су гостовали у нашој земљи у готово дупло већем броју (2,4 милиона) него у 2020. години.

У првом кварталу 2022. године број остварених туристичких ноћења износио је 2,1 милион, што је за 40,5% више у односу на први квартал 2021. године. Домаћи туристи су остварили 60,2%, а страни 39,8% од укупног броја ноћења.

Графикон 10.1. Ноћења туриста – домаћи, страни и укупно; квартални и годишњи подаци

Табела 10.1. Ноћења туриста, индекси (поређење са истим периодом претходне године)

	2020				2021				2022
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Укупно	98,3	28,1	74,9	52,8	76,1	228,4	133,3	148,2	140,5
Домаћи туристи	101,5	39,3	113,0	71,1	91,9	188,5	103,6	123,5	118,8
Страни туристи	93,2	8,9	17,9	30,2	48,3	535,8	412,6	220,0	194,1

10.2. НАЈВАЖНИЈА ТУРИСТИЧКА МЕСТА

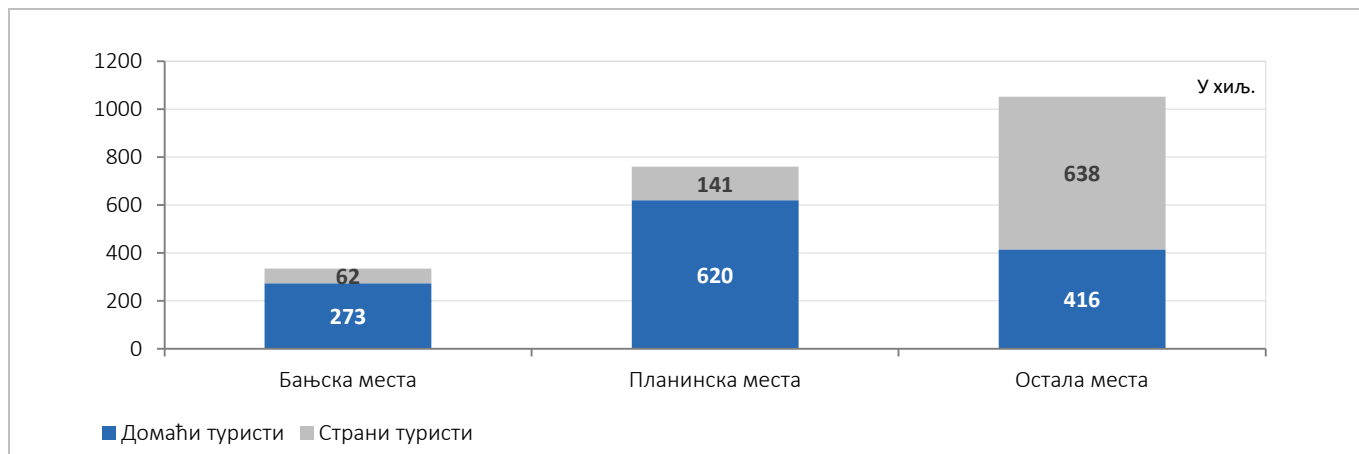
Изражено бројем туристичких ноћења⁵, најфреквентније посећивана туристичка места у првом кварталу 2022. године била су **Остала туристичка места**, са 1,1 милион ноћења (или око 50% од укупних ноћења), што је за 54% више ноћења него у првом кварталу 2021. године. У ову категорију места спадају Београд (513,2 хиљаде ноћења) и већи градови Србије (Нови Сад, Суботица, Ниш). Већину посетилаца Београда чинили су страни туристи (80%), а слична ситуација је забележена и у Новом Саду и Суботици, где је око 60% посетилаца било из иностранства.

У **Планинским центрима**, другој по реду категорији места према броју туристичких ноћења у првом кварталу 2022, остварено је 760,9 хиљада ноћења (или 36% од укупног броја ноћења), што је за 29,6% више него у истом периоду претходне године. Копаоник је привукао највећи број туриста (278,3 хиљаде), који су у највећем броју били из Србије (200 хиљада). На Златибору је остварено 156,2 хиљаде ноћења, од којих је такође већина била из Србије (124 хиљаде). Ове две планине су угостили око 78% укупног броја туриста који су ноћили у планинским центрима, док су остала планинска места (Тара, Дивчибаре, Фрушка гора итд.) заједно остварила око 23% ноћења у планинским местима.

Бањска места су у првом кварталу 2022. године остварила 335,6 хиљада ноћења, што је 36,2% више него у првом кварталу 2021. године. Туристи су углавном били из Србије (81,5%), а најпосећенија је била Врњачка Бања са 90 хиљада посетилаца. Мањи број туриста посетио је Сокобању (51,8 хиљада), Бању Врдник (35 хиљада), Бању Ковиљачу (26,6 хиљада) и остале бање.

У готово свим туристичким местима остварен је раст броја ноћења у односу на исти квартал 2021. године, а највише на Фрушкој гори (раст од 126,9%), Гочу (185,8%), у Бањи Палић (126,1%), Врањској Бањи (100%) и Вршцу (147,9%).

Графикон 10.2. Ноћења туриста по изабраним туристичким местима, Q1 2022.

10.3. ЗЕМЉА ПОРЕКЛА СТРАНИХ ТУРИСТА

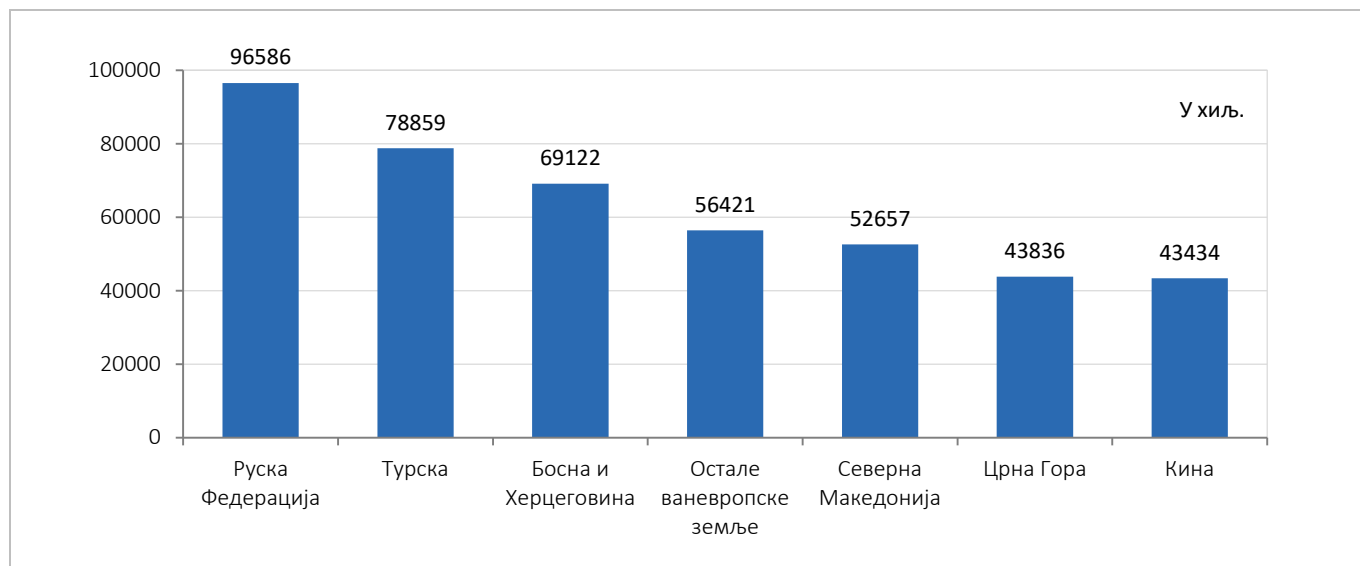
У првом кварталу 2022. године Србију су посетили страни туристи из око педесет различитих земаља света. Највећи број ноћења (80%) остварили су туристи из Европе.

Три земље чији су туристи остварили највише ноћења су Руска Федерација (96.586), Турска (78.859), Босна и Херцеговина (69.122). На четвртном месту по броју ноћења су посетиоци из осталих ваневропских земаља (56.421), а затим из Северне Македоније (52.657), Црне Горе (43.836) и Кине (43.434). Ноћења туриста из ових седам земаља чине скоро половину (46,1%) од укупног броја ноћења реализованих у првом кварталу 2022. године.

Поређења ради, на графикону 10.4 приказан је број туристичких ноћења из првог квартала 2021. године, када је туризам још био под негативним утицајем епидемије коронавируса.

⁵ Збир података по врстама места (бање, планински центри, остала места) не даје тачан број ноћења туриста у Републици Србији с обзиром на то да подручја појединих туристичких места припадају истовремено различитим врстама места (нпр. истовремено су и бања и планински центри).

Графикон 10.3. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, Q1 2022.

Графикон 10.4. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, Q1 2021.

Напомена: У свим публикацијама Републичког завода за статистику од 2022. године подаци о туристичком промету објављују се на основу статистичке обраде података преузетих из административног извора, Централног информационог система у угоститељству и туризму (еТуриста). Закључно са децембром 2021. године, подаци су се прикупљали, обрађивали и објављивали на основу статистичког истраживања о доласцима и ноћењима туриста у смештајним објектима (ТУ-11).

Сви индекси туристичког промета (доласци и ноћења туриста) у 2022. израчунавају се на основу података Централног информационог система у угоститељству и туризму (еТуриста) за 2022. и 2021. Променом извора података, самим тим и обухвата, резултати добијени истраживањем (ТУ-11, за прошлу годину) и из административног извора (еТуриста, за ову годину) нису упоредиви.

11. ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ

11.1. ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ (ECONOMIC SENTIMENT INDICATOR – ESI)

Индекс економске климе (енгл. *Economic Sentiment Indicator – ESI*) представља композитни индикатор чија је сврха да прикаже ставове произвођача и потрошача о економским кретањима и економској стабилности. Будући да увид у очекивања економских субјеката може бити важан сигнал промене економских кретања, овај индикатор се често користи за процену економске ситуације, за краткорочне прогнозе, у научне и аналитичке сврхе, као и за међународна поређења и креирање економских политика.

ESI је развијен од стране Генералног директората за привреду и финансије Европске комисије (DG ECFIN). Добија се на основу пет различитих истраживања произвођача и потрошача, чији ставови дају поуздане назнаке економских кретања, а на основу којих су креирани индикатори поверења. Индикатори поверења анализираних сектора су пондерисани, како би најбоље био одражен њихов утицај на привредне активности, и то – прерађивачка индустрија 40%, услужне делатности 30%, потрошња становништва 20%, грађевинарство 5% и трговина на мало 5%. Вредност ESI изнад 100 указује на побољшање економске активности, док вредност испод 100 указује на њено погоршање.⁶

Графикон 11.1. Индекс економске климе⁷ (%) (десезонирани подаци)

Извор: Европска комисија, обрада: Републички завод за статистику. Квартални подаци представљају тромесечни просек.

Табела 11.1. Индикатори поверења по секторима и индекс економске климе – раст у односу на дугорочни просек (%)

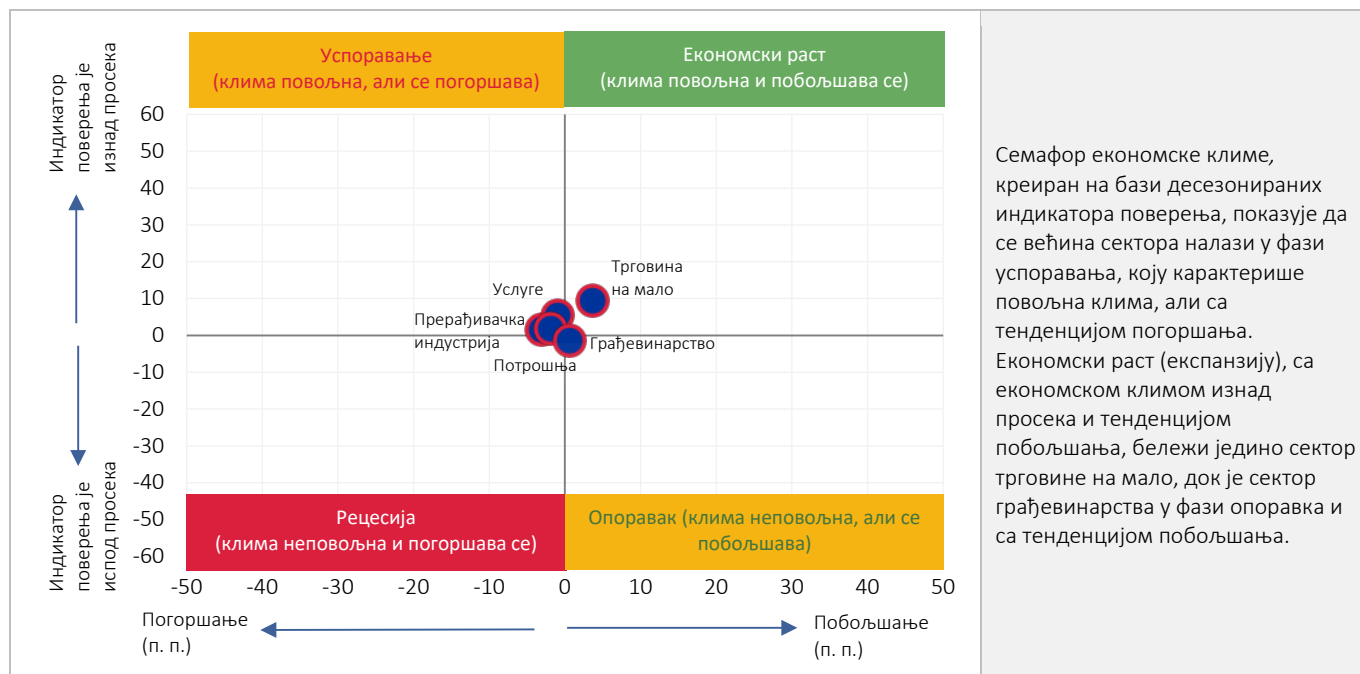
Индикатори поверења	Минимум		Просек	Максимум		2020				2021				2022
	квартал	вредност		квартал	вредност	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Прерађивачка индустрија	Q2 2020	-7,5	4,1	Q1 2015	7,7	5,7	-7,5	-2,3	-1,0	-0,4	3,4	3,9	4,7	1,5
Услуге	Q2 2020	-34,8	6,7	Q2 2016	16,5	13,4	-34,8	-17,1	-14,1	-7,1	12,6	15,2	6,5	5,5
Трговина на мало	Q2 2020	-9,6	8,2	Q4 2019	16,8	15,5	-9,6	-1,3	-6,2	0,2	9,2	10,6	5,7	9,4
Грађевинарство	Q3 2013	-41,1	-11,1	Q4 2019	6,8	6,4	-7,3	-6,2	-6,2	-6,7	-1,6	-2,7	-2,1	-1,4
Потрошачи	Q4 2014	-19,7	-4,3	Q1 2020	9,9	9,9	8,1	5,1	4,7	2,8	4,1	6,5	3,7	1,8
Индекс економске климе	Q2 2020	76,7	100,0	Q4 2019	113,9	112,9	76,7	88,8	90,4	94,0	107,9	109,9	105,5	101,2

⁶ ESI се израчунава као индекс са средњом вредношћу 100 и стандардном девијацијом 10. Више о методологији:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/bcs_user_guide.pdf

⁷ Подаци за Индекс економске климе (ESI) ревидирани су у складу са редовним годишњим методолошким прилагођавањима.

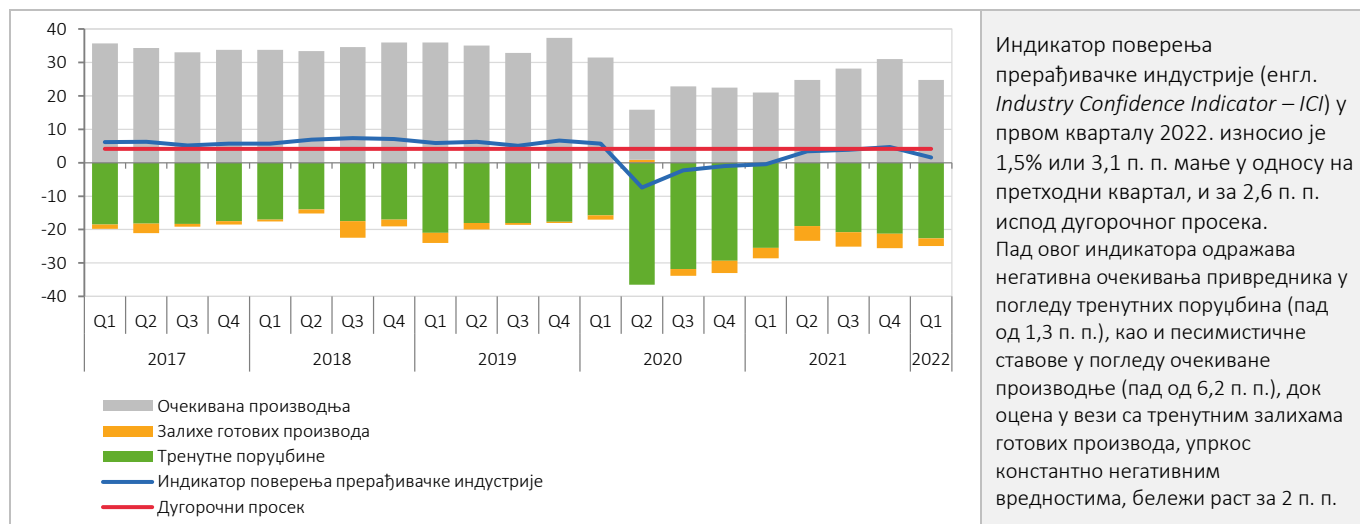
Графикон 11.2. Семафор економске климе

11.2. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ПРАЋИВАЧКЕ ИНДУСТРИЈЕ

Индикатор поверења прерађивачке индустрије укључује одговоре економских субјеката о уговореним поруџбинама, очекиваној производњи и залихама готових производа.

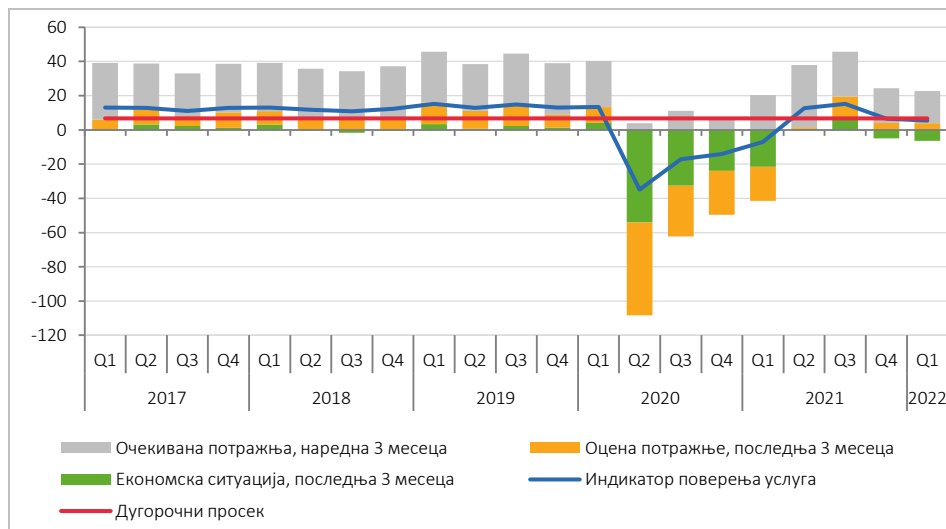
Графикон 11.3. Индикатор поверења прерађивачке индустрије (%) (десезонирани подаци)

11.3. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА У СЕКТОРУ УСЛУГА

Истраживање у области услужних делатности састоји се од питања о економској ситуацији, текућој и очекиваној потражњи за услугама.

Графикон 11.4. Индикатор поверења услуга (%) (десезонирани подаци)

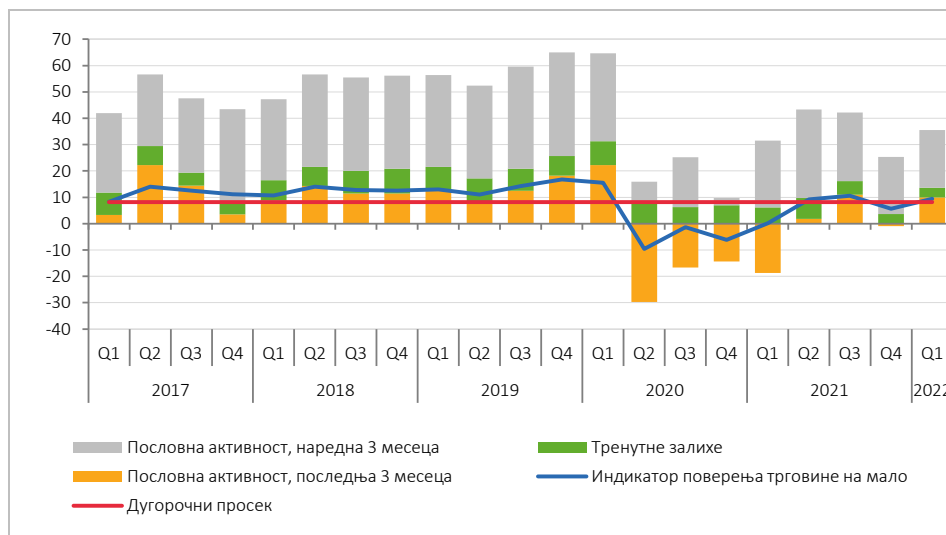

Индикатор поверења услуга (енгл. *Services Confidence Indicator – SCI*) у првом кварталу 2022. наставља опадајући тренд и са вредношћу од 5,5% нижи је за 1 п. п. од вредности из претходног квартала. Све три компоненте овог индекса су назадовале, тако да су оцене у погледу економске ситуације и потражње у наредна три месеца опале за 1,5 п. п., док је оцена потражње у претходном тромесечју мања за 0,2 п. п.

11.4. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ТРГОВИНЕ НА МАЛО

Истраживање у области трговине на мало састоји се од питања о тренутној и будућој пословној активности предузећа и стању залиха.

Графикон 11.5. Индикатор поверења трговине на мало (%) (десезонирани подаци)

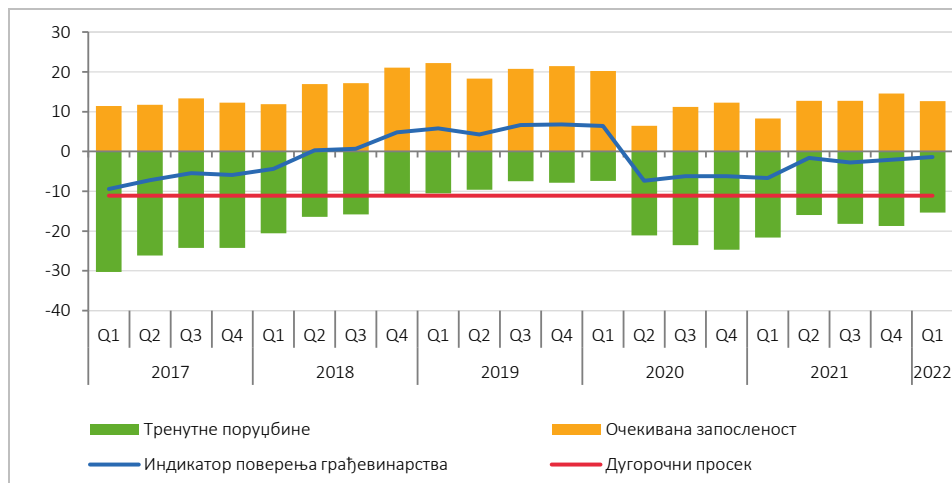

Индикатор поверења трговине на мало (енгл. *Trade Confidence Indicator – TCI*) у првом кварталу 2022, са вредношћу од 9,4%, бележи раст од 3,7 п. п. у односу на претходни квартал, при чему превазилази дугорочни просек за 1,2 п. п. Вредност индикатора одражава значајан пораст очекивања пословне активности у претходном тромесечју (+10,9 п. п.) и незнатан раст оцене пословне активности у наредна три месеца (+0,2 п. п.), док је оцена тренутних залиха са вредношћу од 3,6% остала непромењена.

11.5. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ГРАЂЕВИНАРСТВА

Истраживање у области грађевинарства састоји се од питања о уговореним поруџбинама и очекиваној запослености.

Графикон 11.6. Индикатор поверења грађевинарства (%) (десезонирани подаци)

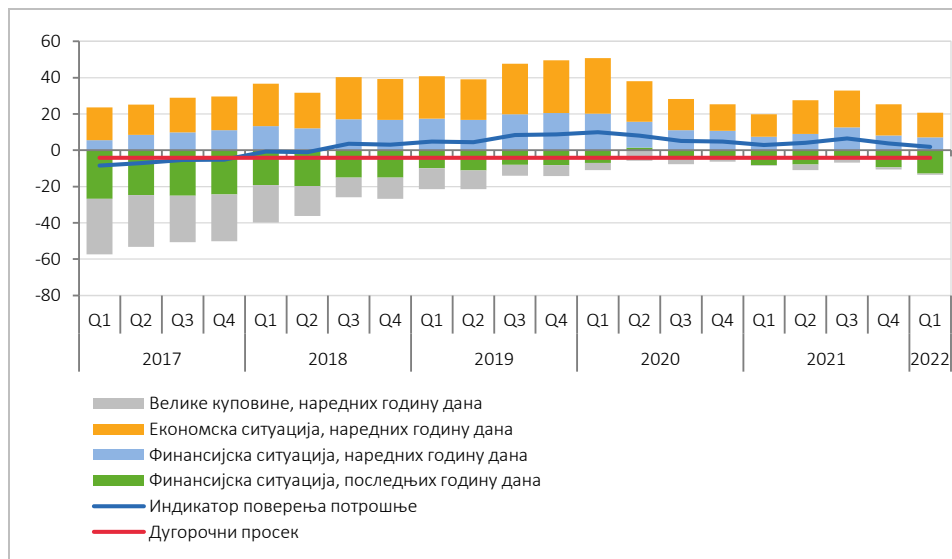

Индикатор поверења грађевинарства (енгл. *Construction Confidence Indicator – CCI*), са вредношћу од -1,4% у првом кварталу 2022, бележи благи раст од 0,7 п. п. у односу на претходни квартал и изнад је дугорочног просека за 9,7 п. п. Вредност овог индикатора одражава раст очекивања у погледу оценое тренутних поруџбина (+3,4 п. п.), док очекивана запосленост бележи пад од 2 п. п. у поређењу са претходним кварталом.

11.6. ИНДИКАТОР ПОВЕРЕЊА ПОТРОШАЧА⁸

Истраживање о потрошњи становништва састоји се од питања о финансијској ситуацији домаћинства, општој економској ситуацији и очекивањима у вези са већим куповинама.

Графикон 11.7. Индикатор поверења потрошача (%) (десезонирани подаци)

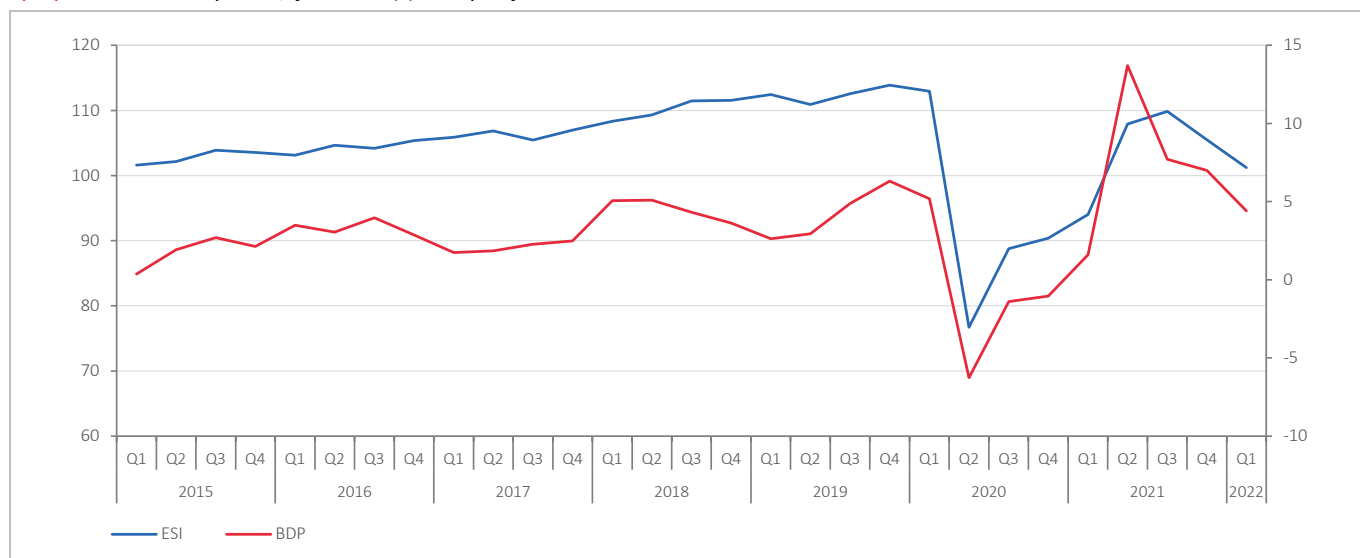
Индикатор поверења потрошача (енгл. *Consumer Confidence Indicator – CCI*) у првом кварталу 2022. опао је за 1,9 п. п. у односу на претходни квартал, иако за 6,1 п. п. превазилази дугорочни просек. Пад бележе, пре свега, оценое у погледу економске ситуације у наредних годину дана (-3,6 п. п.) и финансијске ситуације последњих годину дана (-3,5 п. п.), а затим и финансијске ситуације у наредној години (-1 п. п.). Умерен оптимизам потрошачи су исказали у погледу планираних већих куповина у наредној години (+0,6 п. п.).

⁸ Методологија израчунавања индикатора поверења потрошача је измењена од стране Европске комисије почев од 2018. године и, у складу с тим, подаци су ревидирани.

11.7. КОРЕЛАЦИЈА ESI И БДП-А СРБИЈЕ

Истраживачи и доносиоци економских одлука често укључују ESI као експланаторну варијаблу са релевантним информацијама за моделирање економског развоја, посебно ако се има у виду да су подаци о економској клими расположиви пре већине економских показатеља. Најчешће коришћена референтна (објашњавајућа) серија за ESI је бруто домаћи производ (БДП), јер одражава кретања у привреди као целини. Ако се има у виду да ESI представља коинцидентни индикатор (испољава промене кад и референтна серија), може се закључити да релативно добро прати кретање БДП-а, што потврђује и коефицијент корелације од 0,72.

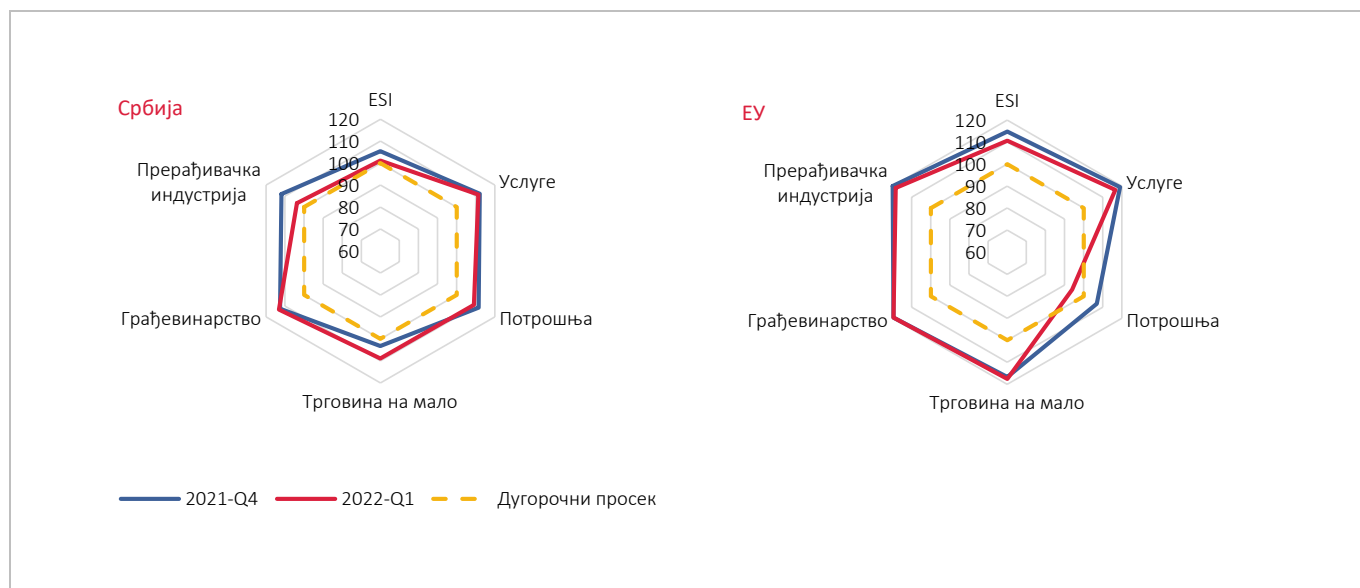
Графикон 11.8. Корелација ESI и БДП-а Србије

11.8. ИНДИКАТОР ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Већина земаља ЕУ бележи погоршање економске климе у првом кварталу 2022. (у односу на претходни квартал), што је узроковало да *ESI* забележи пад (са вредности 110,6) за 4,2 п. п. Највећи пад очекивања у ЕУ забележен је у сектору потрошње (-13 п. п.), а затим и услуга (-2,5 п. п.), и може се рећи да је једним делом последица забринутости услед раста цена и, посебно, цена енергената.

Графикон 11.9. Показатељи економске климе

КАКО ТУМАЧИТИ РАДАР?

Скала радар графика дефинисана је у интервалу од 60 до 120 (просек = 100). Најновији квартални исходи (I квартал 2022) упоређени су са претходним кварталним исходима (IV квартал 2021) и дугорочним просеком (= 100) одговарајуће серије индикатора поверења. Развој удаљен од центра одражава побољшање индикатора поверења, а приближавање центру представља погоршање.

12. РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ

Полазна тачка у сагледавању различитих аспеката регионалних асиметрија је статус градова и општина Србије на основу Уредбе о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину („Службени гласник РС“, број 104/2014). У складу са Уредбом, осим Београдског региона, који нема ниједну општину са статусом неразвијеног подручја, у остала три региона број и величина неразвијених општина изразито варирају – Регион Војводине има само једну у групи изразито недовољно развијених (од укупно 46 општина), Регион Јужне и Источне Србије има чак 30 (од укупно 53), а у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус има 13 од укупно 53 општине. С друге стране, ниједна општина у Региону Војводине нема статус девастиране (девастирана општина је она чији је степен развијености испод 50% републичког просека – погледати Речник термина), у Региону Шумадије и Западне Србије овај статус имају три општине, а у Југоисточном региону чак њих 16.

Неуједначен економски раст у Србији последњих деценија допринео је продубљивању већ постојећих територијалних неједнакости. Регионална поларизација присутна је на неколико нивоа – неразвијено подручје, развијени центар и недовољно развијена периферија. Регионалне неравнотежности – изражене преко економских, социјалних, демографских и инфраструктурних индикатора – одражавају карактеристике економског и друштвеног система земље.

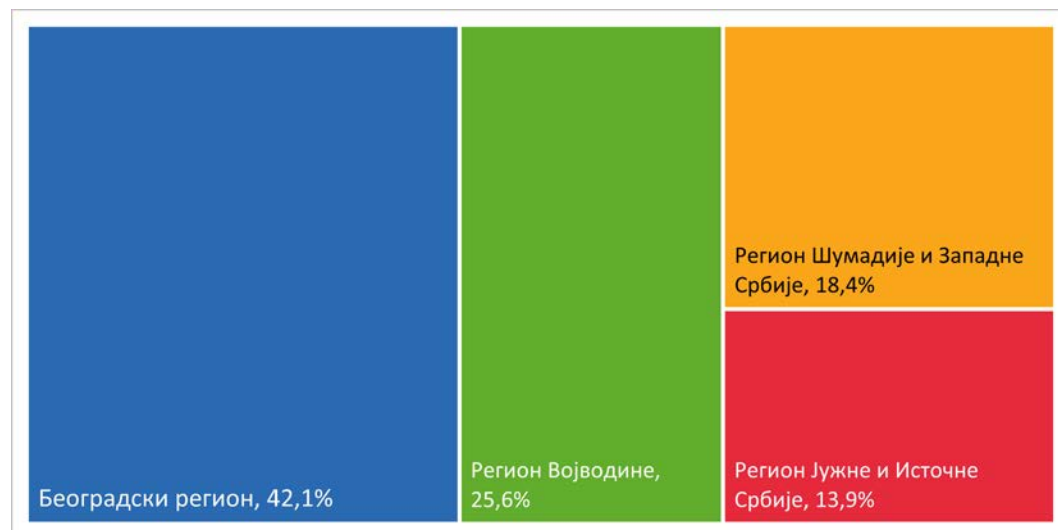
■ Бруто домаћи производ

Регионални бруто домаћи производ представља примарни статистички индикатор за мерење економских перформанси региона и ефективности регионалних политика и програма усмерених на редукцију јаза између региона.

Од укупног БДП-а у 2020. години, посматрано на нивоу НСТЈ 2 региона, највише је остварено у Београдском региону (42,1%), затим у Региону Војводине (25,6%), Региону Шумадије и Западне Србије (18,3%) и Региону Јужне и Источне Србије (14%).

Ако се има у виду да Београдски регион обухвата 3,7% простора на коме живи 24% становника Србије, јасно је да је уједно реч о региону са највећим БДП-ом по становнику (1 368 000 динара по становнику, односно 71,5% више у односу на републички просек, или скоро три пута више у односу на Регион Јужне и Источне Србије). Остали региони бележе исподпросечне вредности БДП-а по становнику, и то Регион Војводине -4,1%, Регион Шумадије и Западне Србије -33,3% и Регион Јужне и Источне Србије -34,6%.

Графикон 12.1. Учешћа региона у националном БДП-у, 2020.

■ Просечне зараде

Ниво развијености региона, мерен просечним зарадама (без пореза и доприноса), креће се у размери 1,5 : 1, при чему су највише зараде забележене у Београдском региону, спрам Региона Шумадије и Западне Србије, где су најниже зараде. Просечна зарада без пореза и доприноса у првом кварталу 2022. у Београдском региону износила је 90 686 динара или 126% просека Републике Србије (72 067 динара), у Региону Војводине је незнатно испод републичког просека (68 503 динара или 95% републичког просека), док су Регион Јужне и Источне Србије и Регион Шумадије и Западне Србије остварили 87% и 84%, редом, националног нивоа (62 408 динара и 60 437 динара, респективно). У свим регионима просечна зарада бележи раст у односу на исти квартал претходне године, а највеће апсолутно и релативно повећање остварено је у Београдском региону (за 11 838 динара или 15%).

У 74 општине су просечне зараде без пореза и доприноса биле испод 80% просека Републике, односно у појединим београдским општинама просечна зарада је била више него дупло већа у односу на општину Бојник (са најнижом просечном зарадом – 49 548 динара). Такође, на зачељу лествице налазе се општине Прешево, са зарадом у просеку од 50 023 динара, Ражањ (50 288) и Власотинце (50 661).

■ Тржиште рада

Корелација стопе незапослености и степена развијености региона веома је висока, па, у складу с тим, Регион Јужне и Источне Србије, са вредношћу стопе незапослености од 13,2% у првом кварталу 2022. године, за 25% превазилази просек Србије (који износи 10,6%), насупрот Београдском региону, где је стопа незапослености најнижа (8,6%, односно 18,9% испод националног просека). Такође, када је посредни стопу запослености, предњачи Београдски регион, са стопом од 52,6% или 7% изнад просека Србије, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа стопа – 44,1% или 10,5% испод републичког просека (који износи 49,3%).

У првом тромесечју 2022. године, Регион Шумадије и Западне Србије бележи највеће учешће у укупној запослености (28,2%), али је зато у овом региону забележена и скоро трећина укупно незапослених (30,9%). Регион Јужне и Источне са 19% има најмање учешће у укупној запослености Србије, при чему учествује са 24% у укупној незапослености Србије. (према Анкети о радној снази).

■ Извозна активност

За разлику од других показатеља, Београдски регион у првом кварталу 2022. нема примат у укупном робном извозу Србије (учешће износи 22,9%). Регион Војводине предњачи са учешћем у робном извозу од 33,9%, а затим следе Регион Јужне и Источне Србије (21,8%) и Регион Шумадије и Западне Србије (21,3%). Извоз по становнику најбоље осликава регионалне асиметричности, па је тако Регион Војводине, са извозом по становнику од 1 145 евра, за 27,1% виши од републичког просека и скоро двоструко превазилази вредност извоза по становнику Региона Шумадије и Западне Србије (701 евро), који је за 22% нижи од републичког просека. Регион Војводине, као водећи извозник у првом кварталу 2022. године, бележи у структури извоза⁹ највеће учешће пољопривредно-прехрамбених производа (23%), пре свега житарица (31,7%), при чему је најзначајнији извозни производ кукуруз (20,6% извоза пољопривредно-прехрамбених производа).

■ Демографска структура

Према последњим расположивим подацима за 2020. годину, густина насељености у Београдском региону је 6,7 пута виша од просечне густине насељености у Републици Србији, док је у Региону Јужне и Источне Србије забележена најнижа густина насељености – 28% испод републичког просека. Иако сви региони релативно уједначено партиципирају у укупној популацији Србије, унутаррегионалне разлике су знатно израженије. Тако је, на пример, у осам градова Региона Војводине концентрисано више од половине становништва Региона (53,6%). Међутим, популациона неравномерност је најизраженија у друга два региона: Регион Шумадије и Западне Србије има десет градова у којима живи 55% укупног становништва Региона, док у 13 неразвијених општина живи свега 13%. Овај однос је још израженији у Региону Јужне и Источне Србије, у којем у девет градова живи 56% популације, док у чак 30 неразвијених општина живи тек 31% становништва. Поред тога, због економских миграција, број становника Београдског региона константно

⁹ Према Стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК).

расте (за 2,2% између 2011. и 2020. године), док број становника у остала три региона опада. То истовремено значи да ће разлике у густини насељености додатно расти, јер насељеност у Региону Јужне и Источне Србије постаје све разуђенија, док у Београдском региону постаје све гушћа.

■ Саобраћајна инфраструктура

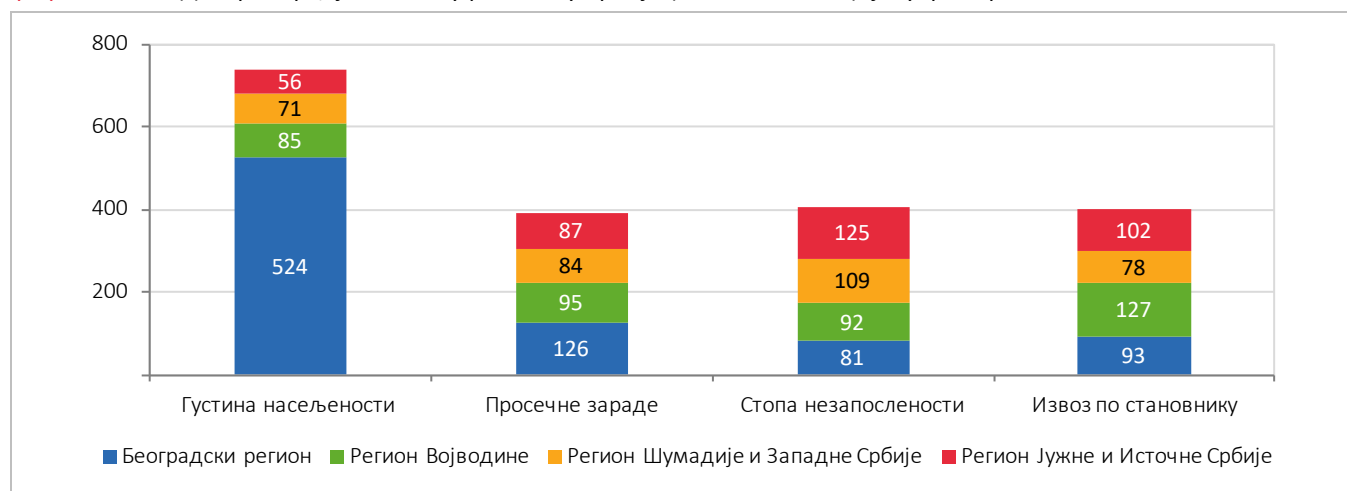
У Републици Србији постоје велике регионалне и унутаррегионалне разлике у погледу инфраструктурне опремљености (саобраћајне, телекомуникационе и водопривредне, односно пратеће супраструктуре). Преко квалитета путева, телекомуникација и савремених услова становања, разлике се, пре свега, манифестују кроз неразвијено јужно подручје и развијенији север Србије. Незадовољавајуће стање путне мреже нарочито је изражено код општинских (локалних) путева, неопходних за свакодневно функционисање, развој и активирање општина и насеља. На ово нам јасно указује податак да је у 38 општина¹⁰ учешће локалних путева са савременим коловозом испод просека, док четири општине бележе учешће испод 20%, и то су управо неразвијена и девастирана подручја која се суочавају са највећим развојним проблемима. Такође, *стопа обнављања аутомобила* (број први пут регистрованих аутомобила у односу на укупан број регистрованих аутомобила), као показатељ социоекономских неједнакости на регионалном нивоу, у 2021. варира од 7,2 у Региону Јужне и Источне Србије до 9 у Београдском региону, где је регистровано свако треће путничко возило. Број први пут регистрованих аутомобила, у поређењу са бројем становника у периоду јануар–март 2022. године, одражава сличан однос, тако што Београдски регион премашује просек Србије за 27%, на супрот Региону Јужне и Источне Србије, који је за 22% испод националног просека.

Регионална асиметричност је сагледана преко односа екстремних (највиших и најнижих) вредности кључних индикатора. На пример, највећа густина насељености је забележена у Београду и девет пута превазилази густину насељености у Региону Јужне и Источне Србије, где је најнижа (табела 12.1).

Табела 12.1. Екстремне вредности индикатора регионалне асиметричности

Индикатори	Густина насељености, km ² , 2020	БДП/ст., 2020	Просечне нето зараде	Стопа незапослености	Извоз по становнику	Демографско пражњење, 2011–2020 (%)
Екстремне вредности (највиша : најнижа)	9 : 1	2,6 : 1	1,5 : 1	1,5 : 1	1,6 : 1	(-8,6) : (+2,2)
	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Јужне и Источне Србије	Београдски регион: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион	Регион Војводине: Регион Шумадије и Западне Србије	Регион Јужне и Источне Србије: Београдски регион

Графикон 12.2. Диспропорције на нивоу региона у Србији (ниво РС = 100%), јануар–март 2022.

¹⁰ Подаци се односе на 2020. годину.

Табела 12.2. Индикатори развијености региона Србије (НСТЈ 2) (ниво РС = 100%)

	2019				2020				2021 ¹¹				2022
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Београдски регион													
Просечне зараде у динарима	124,5	124,0	123,9	123,9	124,0	123,5	123,3	124,1	124,0	123,8	124,6	126,2	125,8
Стопа запослености	106,1	106,7	102,8	105,2	109,0	104,1	102,0	102,6	109,5	109,1	107,2	106,2	106,7
Стопа незапослености	82,6	74,8	80,0	78,4	73,2	83,6	86,7	89,9	75,0	81,1	83,8	81,6	81,1
Извоз по становнику у еврима	109,1	109,9	105,5	101,1	99,5	110,4	97,6	98,8	94,9	94,7	99,1	98,6	93,4
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	134,5	147,6	134,9	132,1	130,7	137,3	130,0	125,7	125,8	137,6	125,1	126,1	127,1
Регион Војводине													
Просечне зараде у динарима	94,1	94,5	94,7	95,2	95,2	94,9	95,2	95,5	95,2	94,8	94,5	95,1	95,1
Стопа запослености	100,0	96,7	99,6	99,2	97,7	97,5	100,0	99,2	101,9	99,2	101,6	102,8	99,8
Стопа незапослености	85,1	95,1	86,3	81,4	86,6	82,2	80,0	87,9	85,2	86,5	83,8	89,8	91,5
Извоз по становнику у еврима	131,3	125,6	131,7	137,0	134,3	134,9	130,8	135,4	138,3	133,2	126,6	124,6	127,1
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	97,6	88,9	89,9	94,4	95,1	91,7	91,1	94,7	94,5	89,8	90,3	94,2	95,3
Регион Шумадије и Западне Србије													
Просечне зараде у динарима	85,0	85,2	85,5	85,3	84,8	85,1	85,5	84,7	84,9	85,2	85,2	84,2	83,9
Стопа запослености	99,4	101,6	102,2	101,0	101,4	102,3	102,6	103,6	98,9	100,0	101,0	100,4	102,2
Стопа незапослености	114,0	107,8	111,6	111,3	118,6	106,8	107,8	104,0	114,8	122,5	110,5	109,2	109,4
Извоз по становнику у еврима	78,0	81,5	77,4	78,5	81,3	74,5	84,2	83,1	80,2	80,9	79,5	77,6	77,8
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	91,99	88,6	95,0	93,6	95,2	94,2	97,0	97,5	98,6	94,3	100,7	99,4	96,6
Регион Јужне и Источне Србије													
Просечне зараде у динарима	87,9	88,2	88,0	87,3	87,6	88,4	88,2	87,8	87,8	88,3	87,9	85,7	86,6
Стопа запослености	93,5	94,3	94,8	93,8	90,8	95,6	93,6	92,6	88,3	90,3	88,2	88,4	89,5
Стопа незапослености	122,3	123,3	126,3	132,0	126,8	131,5	133,3	123,2	131,3	109,0	127,6	124,5	124,5
Извоз по становнику у еврима	78,7	80,2	83,2	80,0	81,4	76,8	84,2	78,5	82,9	88,7	93,7	99,3	102,0
Број први пут регистрованих путничких аутомобила на 1 000 становника	72,6	73,1	77,8	77,5	75,8	74,1	79,5	79,1	77,8	75,6	81,3	77,2	78,2

¹¹ Индикатори тржишта рада – стопа запослености и стопа незапослености, креирани су према новој, редизајнираној методологији Евростата, коју Републички завод за статистику спроводи у оквиру истраживања Анкета о радној снази од 2021. године. Промена методологије извршена је на основу и у складу са новом Уредбом Европског парламента и Савета, која је ступила на снагу 1. јануара 2021. године. Више информација о методолошким променама и њиховим ефектима на главне статистичке показатеље може се наћи у посебној публикацији преко линка: <https://www.stat.gov.rs/vesti/20210628-anketa-o-radnoj-snazi-nova-metodologija/>

РЕЧНИК ТЕРМИНА

Класификација региона и јединица локалне самоуправе (општина) према Уредби. Уредбом је утврђена јединствена листа развијености региона (који су, према степену развијености, разврстани у развијене и недовољно развијене регионе) и општина, разврстаних у четири групе и девастирана подручја. У првој групи су општине чији је степен развијености изнад републичког просека, у другој општине са степеном развијености у распону од 80% до 100% републичког просека, трећој припадају недовољно развијене општине, чији је степен развијености у распону од 60% до 80% републичког просека, док су у четвртој групи изразито недовољно развијене општине, чији је степен развијености испод 60% републичког просека.

Девастирана подручја су општине из четврте групе чији је степен развијености испод 50% републичког просека (на основу података органа надлежног за послове статистике и финансија). Региони се разврставају на основу вредности БДП-а по становнику у региону у односу на републички просек, за референтни период. Развијени региони су региони који остварују вредност БДП-а изнад вредности републичког просека (Београдски регион и Регион Војводине). Недовољно развијени региони су региони у којима је вредност БДП-а испод вредности републичког просека (Регион Шумадије и Западне Србије и Регион Јужне и Источне Србије). Такође, статус недовољно развијеног региона има Регион Косово и Метохија.

Демографско пражњење је појам који осликава природни и механички одлив становништва у одређеном географском или административном подручју.

13. ПОЉОПРИВРЕДА

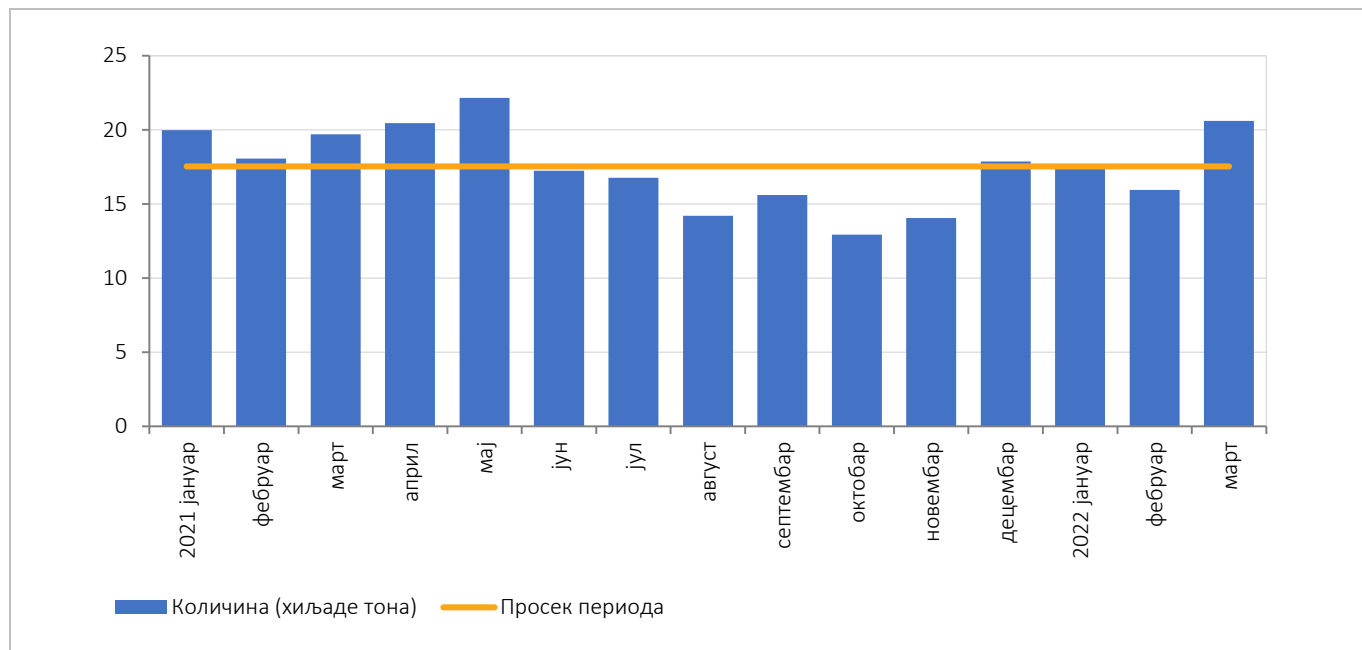
Пољопривредну производњу чине две основне гране: биљна производња и сточарска производња. Због њене специфичне природе, релевантни подаци везани за пољопривредну производњу расположиви су, углавном, у годишњој периодици. У овом издању *Трендова* приказано је кретање појава у пољопривреди које се могу пратити на месечном нивоу, а односе се на сточарску производњу (производња конзумног крављег млека у млекарама и клање стоке у кланицама), цене пољопривредних производа и спољнотрговинску размену пољопривредних производа.

13.1. ПРОИЗВОДЊА И ЦЕНЕ МЛЕКА

Процене показују да пољопривредна газдинства која се баве производњом крављег млека дистрибуирају откупним станицама (млекарама) око 59% од укупне производње¹². Од количине крављег млека које остаје на газдинству (око 41%) за исхрану чланова газдинства и стоке на газдинству искористи се око 10%, око 22% се преради у млечне производе (углавном сир и кајмак), а остатак (око 9%) прода се непосредним потрошачима. Према истом извору, губици на газдинству су незнатни (до 0,1%).

Заступљеност крављег млека у укупној производњи млека на газдинствима износи око 97%, а остало чине овчије и козје млеко. У првом кварталу 2022. године производња конзумног крављег млека у млекарама је смањена за 12,3% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по месецима, у јануару и фебруару забележен је међугодишњи пад у производњи конзумног крављег млека за 12,3% и 11,7% , док је у марту забележен међугодишњи раст од 4,6%.

Графикон 13.1. Производња конзумног крављег млека у млекарама (у хиљадама тона)

¹² Анкета о пољопривредној производњи – сточарска производња, 2021.

Откупне цене крављег млека порасле су за 16,8% у првом кварталу ове године у односу на исти квартал претходне године¹³. Цене су у јануару, фебруару и марту биле веће за 14,1%, 17,5% и 18,7% у поређењу са истим месецима претходне године. У односу на просечну цену млека претходне године, у првом кварталу текуће године забележен је раст цена млека за 15,2%.

Потрошачке цене млека кретале су се слично откупним и у првом кварталу 2022. године и биле су веће за 5,3% него у истом периоду претходне године. Посматрано по месецима, раст потрошачких цена је износио 4,6%, 4,7% и 6,6%. У односу на просечну цену млека претходне године, у првом кварталу текуће године забележен је раст цена млека од 4,5%.

Откупне цене крављег млека имају тенденцију бржег раста у односу на потрошачке цене (табела 13.1.). Наиме, у првом кварталу претходне године потрошачке цене млека биле су 2,8 пута веће од откупних (или за 183%), док су у првом кварталу 2022. биле 2,6 пута веће (или за 155%).

Табела 13.1. Упоредни приказ откупних и потрошачких цена крављег млека

Месец	Цена млека, дин./лит.	
	откупна цена	потрошачка цена
Јануар 2021.	32,35	91,12
Фебруар	31,94	91,22
Март	32,08	90,85
Април	32,04	90,88
Мај	31,83	91,07
Јун	31,60	90,96
Јул	31,58	90,93
Август	31,84	91,09
Септембар	32,37	91,15
Октобар	33,38	92,69
Новембар	34,40	93,81
Децембар	35,25	94,90
Јануар 2022.	36,91	95,33
Фебруар	37,54	95,50
Март	38,08	96,81

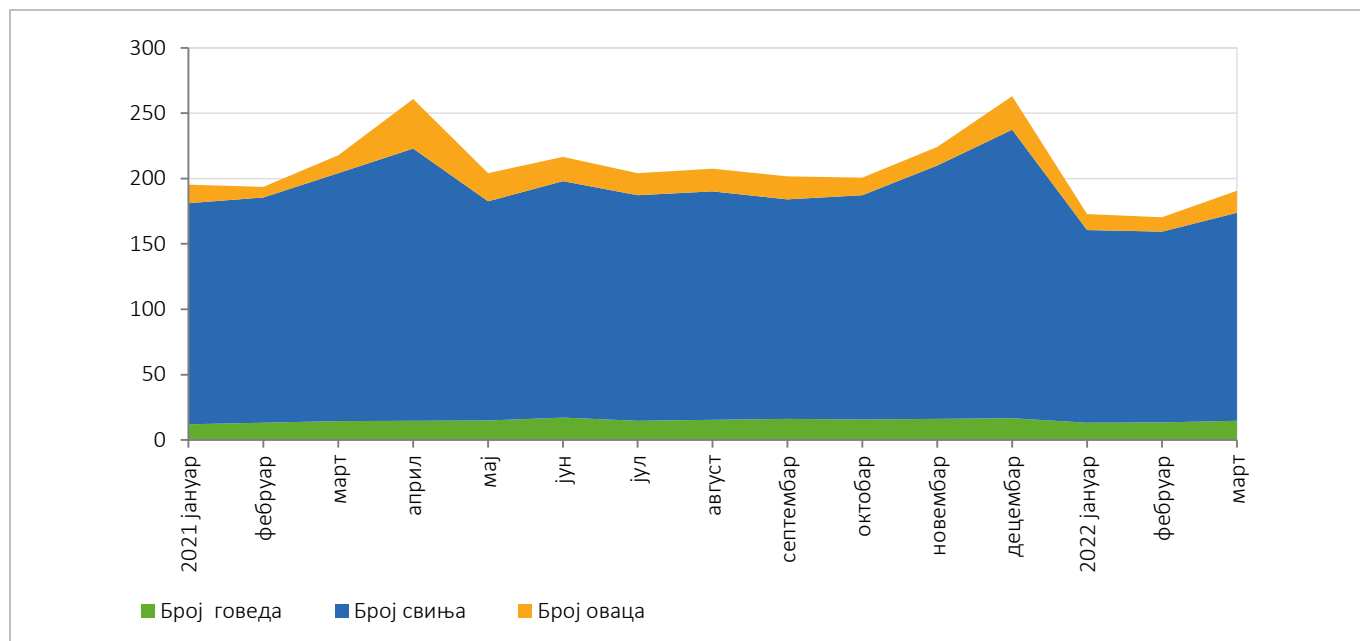
13.2. КЛАЊЕ СТОКЕ

У Републици Србији, клање стокe се обавља у регистрованим кланицама и ван кланица, тј. на газдинствима. Кад је реч о говедима, клање у кланицама износи око 57% од укупног клања ове врсте стокe, док је код свиња и оваца претежно заступљено клање ван кланица, респективно око 60% и 83%. Подацима о клању стокe у кланицама обухваћено је клање у свим регистрованим кланицама на територији Републике Србије, којих је на дан 31. марта 2021. било 360. У овом издању *Трендова* предмет анализе биће стока заклана у кланицама.

У првом кварталу 2022. године, у односу на исти квартал претходне године, забележен је раст броја закланих **говеда** у кланицама у износу од 4,5%. Посматрано по месецима, раст је износио 10,8% у јануару, 2,62% у фебруару и 1% у марту у поређењу са истим месецима претходне године. Овај раст је последица раста броја закланих говеда узраста преко 2 године од чак 51,2% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по категоријама говеда, највеће учешће у укупном клању у првом кварталу ове године има категорија говеда старости 1–2 године, и то 69,9%.

¹³ Реч је о ценама произвођача производа пољопривреде и рибарства – цене по којима се врши откуп од породичних газдинстава и цене по којима правна лица у области пољопривреде продају своје производе.

Графикон 13.2. Број закраних свиња, оваца и говеда у клиницама (у хиљадама)

Број закраних **свиња** у клиницама у првом кварталу нижи је за 14,9% него у истом периоду претходне године. Посматрано по месецима, пад је износио 13% у јануару, 15,3% у фебруару и 16,1% у марту у односу на исте месеце претходне године. У поређењу са првим кварталом претходне године, у првом кварталу 2022. године, посматрано по категоријама стоке, забележен је раст закраних прасади масе до 25 kg (27,4%), док је, са друге стране, смањен број закраних свиња масе 25–50 kg (36,1%) и масе преко 50 kg (16,3%). Од укупно закраних свиња у клиницама највеће учешће у укупном клању ове врсте стоке има категорија свиња преко 50 kg, чак 90,7%.

Од укупног броја закраних **оваца** на територији Републике Србије само око 17% се обавља у клиницама. У првом кварталу 2022. године број закраних оваца у клиницама се повећао за 11,9% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по месецима, у јануару је забележено смањење од 11,8%, док је у фебруару и марту забележен раст од 34,2% и 22,9% у односу на исте месеце претходне године. У првом кварталу текуће године забележен је раст закраних јагњади до 6 месеци старости за 9,5% и шиљежади од 6 месеци до годину дана за чак 195,9% у односу на исти квартал претходне. Од укупно закраних оваца у клиницама највеће учешће (92,3%) у укупном клању ове врсте стоке има категорија јагњади до 6 месеци.

13.3. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

Две најзначајније културе биљне производње у нашој земљи – пшеница и кукуруз, у 2021. години гајене су на површини од око 600 хиљада хектара (пшеница) и на око милион хектара (кукуруз). У јесењој сетви 2021. године остварен је међугодишњи раст укупних засејаних површина од 3,5%. Посматрано према засејаним културама, под пшеницом је засејано 627,2 хектара (учешће 78% у структури засејаних површина), што је за 5,8% више него у претходној години. Затим следи јечам са учешћем од 11% (91,2 хиљаде хектара). Остале засејане површине, као и уљана репица, овас и раж, учествовале су са 5%, 4%, 2% и 1% редом.

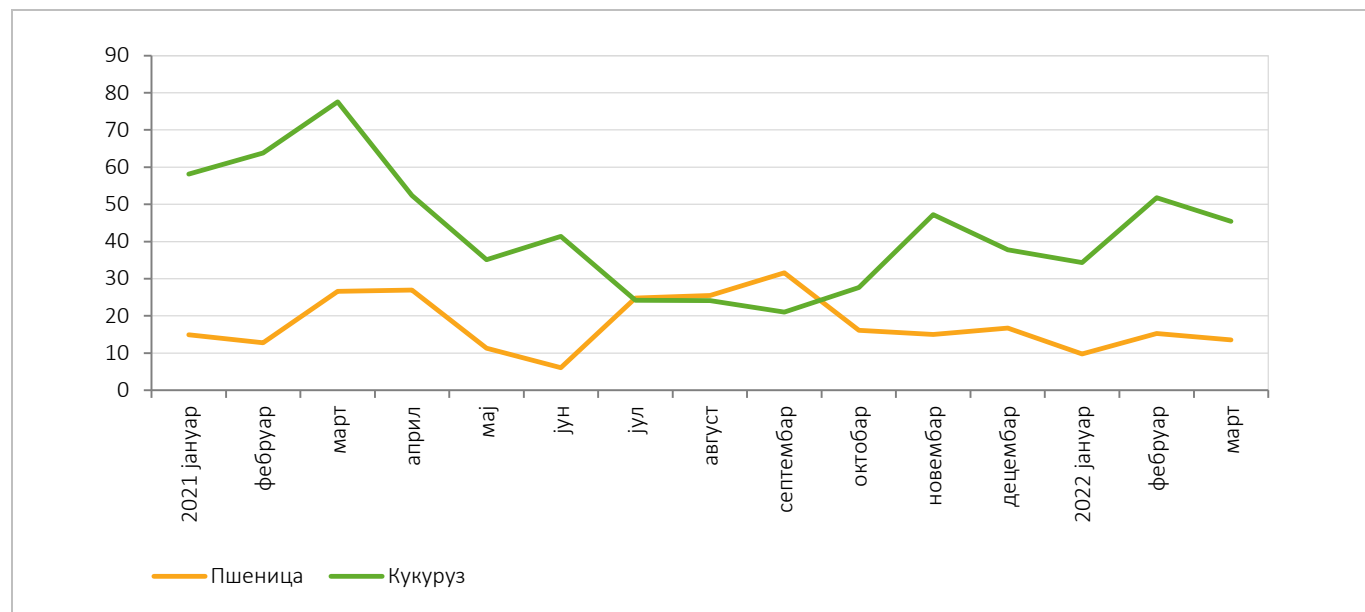
У првом кварталу 2022. године, сектор Пољопривреда, шумарство и рибарство¹⁴ остварио је позитиван спољнотрговински салдо у износу од 59,7 милиона евра. Извоз овог сектора износио је 301,4 милиона евра, што је за 23,7% мање у односу на исти период 2021. године, а учешће у укупном извозу у посматраном периоду смањено је са 8,2% на 4,8%. Увоз сектора износио је 241,7 милиона евра, што је за 27,6 више него у истом периоду претходне године, а учешће у укупном увозу смањено је са 3,1% на 2,7%.

Пад извоза у првом кварталу највећим делом је последица кумулативног пада од 29,8% у извозу жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица, најзаступљеније групе у овом сектору (учешће 69,6%). Насупрот извозу, ова група производа, посматрајући страну увоза, остварила је кумулативни раст у првом кварталу од 60,2%.

Извоз кукуруза у претходној години износио је 510 милиона евра. Највише кукуруза (количински и вредносно) извезено је у Румунију (половина од укупног извоза). Посматрано вредносно, у Италију је извезено 16,7%, а затим следе Аустрија, Мађарска и Босна и Херцеговина са 7,8%, 7,1% и 6,0% од укупног извоза. Извоз кукуруза у првом кварталу 2022. године нижи је за 34,1% него у истом кварталу претходне године. Посматрано по месецима, у 2022. години међугодишња стопа у јануару износила је -41%, у фебруару -18,9%, а у марту -41,5%.

Извоз пшенице у претходној години износио је 228 милиона евра. Највише пшенице (количински и вредносно) извозило се у Румунију (скоро половина од укупног извоза), затим, посматрано вредносно, у Италију, 31,2%, а потом следе Босна и Херцеговина, Северна Македонија и Албанија са 7%, 6,5% и 4,5% од укупног извоза. Извоз пшенице у првом кварталу 2022. године нижи је за 29% у односу на исти квартал претходне године. Посматрано по месецима, у 2022. години међугодишња стопа у јануару износила је -34,6%, у фебруару +19,2%, а у марту -49,0%.

Графикон 13.3. Извоз пшенице и кукуруза по месецима (у милионима евра)

¹⁴ Према КД

Одсек за комуникацију и информисање
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 251
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 67
Тираж: 40

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311

ТРЕНДОВИ / Републички завод за статистику ; одговара
Миладин Ковачевић. - 2004 (март)- . - Београд : Републички
завод за статистику, 2004- (Београд : Републички завод
за статистику). - 27 cm

Тромесечно. - Је nastavak: Ekonomski trend = ISSN 0354-1401
ISSN 1820-1148 = Трендови - Република Србија. Републички
завод за Статистику
COBISS.SR-ID 114642700

Q1

Трендови 2022 - I квартал

МАКРОЕКОНОМСКЕ ПРОГНОЗЕ

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

ГРАЂЕВИНАРСТВО

СПОЉНА ТРГОВИНА

УНУТРАШЊА ТРГОВИНА

ЦЕНЕ

ТРЖИШТЕ РАДА

ЗАРАДЕ

ТУРИЗАМ

ИНДЕКС ЕКОНОМСКЕ КЛИМЕ

РЕГИОНАЛНЕ ЕКОНОМСКЕ АСИМЕТРИЧНОСТИ

ПОЉОПРИВРЕДА